มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยใช้เกณฑ์การกระจายศัพท์

ปรัชญา อาภากุล

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม
ประจำปีการศึกษา 2540

งานเอกสารและสิ่งพิมพ์
สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยใช้เกณฑ์การกระจายศัพท์

ปรัชญา อาภากุล

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม
ประจำปีการศึกษา 2540

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยใช้เกณฑ์การกระจายศัพท์

A Study of Language Areas of The Malayu Dialect, Southern Thai Dialect and Tak Bai Dialect in 3 Borderland Provinces of The South of Thailand : Pattani, Yala and Narathiwat by Lexical Distribution Approach

ปรัชญา อาภากุล

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม
ประจำปีการศึกษา 2540

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และคณาจารย์หลายท่าน อันประกอบด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งยังกรุณาสละเวลาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิจัยนี้ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา

ศาสตราจารย์ฉลอง เกิดพิทักษ์ และ ดร.สมสุข ธีระพิจิตร ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ยิ่งสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้

อาจารย์รัชนีพร พุดยาภรณ์ พุกกะมาน อธิการบดี ศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ รองอธิการบดีอาวุโสและประธานกรรมการพิจารณาทุนวิจัย ดร.ศรีประภา สร้อยพาน ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ ณ สงขลา คณบดีคณะศิลปศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิ่มนวล ศรีชาด ผู้ช่วยอธิการบดี และรักษาการผู้อำนวยการสำนักวิจัย ซึ่งทุกท่านที่กล่าวนามมาได้กรุณาให้การสนับสนุนทั้งในด้านเงินทุนอุดหนุนการวิจัยและกำลังใจในการทำงาน จนกระทั่งงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

อาจารย์นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ อาจารย์ประจำสำนักวิจัย ซึ่งได้กรุณาประสานงานในด้านเงินทุนอุดหนุนการวิจัยและให้กำลังใจในการทำวิจัยแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

อนึ่งงานวิจัยนี้จะสำเร็จลงมิได้ หากปราศจากความร่วมมือจากผู้บอกภาษาทุกท่าน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกและประสานงานในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ อันประกอบด้วย

เจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัดยะลา และเจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัดนราธิวาส

เจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยะลา และเจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส

เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 2

คณบดีและคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏยะลา

ผู้บริหารและคณาจารย์วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี

และท่านอื่น ๆ ที่มิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้

ปรัชญา อาภากุล

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาภาษาต่าง ๆ ที่ใช้พูดอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส อันประกอบด้วย ภาษามลายูถิ่น (ปัตตานี) ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ มีพื้นที่ภาษาของแต่ละภาษาอยู่ในบริเวณใดบ้างของจังหวัดทั้งสาม แล้วนำผลที่ได้มาจัดทำแผนที่ภาษาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ต่อไป

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ได้จากการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม โดยวิธีการนำแบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยอรรถ จำนวน 30 หน่วยอรรถ อันเป็นหน่วยอรรถที่คัดเลือกแล้วว่ามีการใช้ศัพท์ที่แตกต่างกันในภาษาที่ศึกษา ไปสอบถามผู้บอกภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในทุกอำเภอของจังหวัดทั้งสาม

จากผลการวิจัยสามารถกำหนดพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ได้เป็น 4 พื้นที่ คือ

1. พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

2. พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ได้แก่ พื้นที่ 3 อำเภอในจังหวัดปัตตานี คือ อำเภอเมือง อำเภอโคกโพธิ์ และอำเภอแม่ลาน , พื้นที่ 3 อำเภอในจังหวัดยะลา คือ อำเภอเมือง อำเภอกาบัง และอำเภอเบตง และ พื้นที่ 1 อำเภอในจังหวัดนราธิวาส คือ อำเภอสุคิริน

3. พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ ได้แก่ พื้นที่ 2 อำเภอในจังหวัดนราธิวาส คือ อำเภอตากใบ และอำเภอสุไหงปาดี

4. พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ได้แก่ พื้นที่ 2 อำเภอในจังหวัดปัตตานี คือ อำเภอปะนาเระ และอำเภอสายบุรี

Abstract

This research aims at finding out the language areas of the Malayu dialect (Pattani) , Southern Thai dialect and Tak Bai dialect are used in the 3 borderland provinces of the south of Thailand : Pattani , Yala and Narathiwat and also at producing an ethnolinguistic map of the 3 borderland provinces of the south of Thailand : Pattani , Yala and Narathiwat based on the results of the study.

The data was collected from the Malayu dialect , Southern Thai dialect and Tak Bai dialect informants who lived in every district of 3 provinces by means of questionaires containing 30 semantic units which were selected on the basis of their being represented by different lexical items in the Malayu dialect, Southern Thai dialect and Tak Bai dialect.

The results show that the 3 languages : Malayu dialect , Southern Thai dialect and Tak Bai dialect are spoken in the area of study are devided into 4 language areas, i.e.,

1. The Malayu dialect area covers most of the area of 3 provinces.

2. The Malayu dialect and Southern Thai dialect area comprises 3 districts in Pattani province : Muang, Khokphodhi and Maelan , 3 districts in Yala province : Muang, Kabang and Betong and 1 district in Narathiwat province : Sukhirin.

3. The Malayu dialect and Tak Bai dialect area comprises 2 districts in Narathiwat province : Tak Bai and Sungaipadi.

4. The Malayu dialect , Southern Thai dialect and Tak Bai dialect area comprises 2 districts in Pattani province : Panereh and Saiburi.

สารบัญ

		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		ก
บทคัดย่อภาษาไทย		ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		ค
สารบัญ		ง
บทที่		
1.	บทนำ	1
	ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
	ขอบเขตของการวิจัย	2
	นิยามศัพท์เฉพาะ	2
2.	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
	ภาษามลายูถิ่น (ปัตตานี)	4
	ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป	6
	ภาษาไทยถิ่นตากใบ	11
	การศึกษาภาษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส	15
3.	การดำเนินการวิจัย	23
	ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
	สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส	23
	เก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 1	23
	คัดเลือกหน่วยอรรถเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2	26
	เก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2	28
	วิเคราะห์ศัพท์ภาษามลายูถิ่น	34
	วิเคราะห์ศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป	35
	วิเคราะห์ศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ	36

4.	การกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ	38
	สร้างแผนที่	38
	แสดงการกระจายศัพท์	38
5.	พื้นที่ภาษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส	69
	การตัดสินการใช้ภาษาของอำเภอ	69
	พื้นที่ภาษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส	72
6.	สรุปผลการดำเนินการวิจัยและข้อเสนอแนะ	76
	สรุปผลการดำเนินการวิจัย	76
	ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม		82

บทที่ 1
บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

บริเวณพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นบริเวณที่มีลักษณะทางสังคมแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ของประเทศไทยทั้งหมด ในแง่ที่ว่ากลุ่มชนที่อาศัยอยู่ร่วมกันใน 3 จังหวัดนี้ มีความแตกต่างกันทั้งในด้านการนับถือศาสนาและภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร กล่าวคือ ประกอบไปด้วยทั้งกลุ่มชาวไทยมุสลิมซึ่งใช้ภาษามลายูถิ่นในการติดต่อสื่อสาร และ กลุ่มชาวไทยพุทธซึ่งใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป หรือ ภาษาไทยถิ่นตากใบอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการติดต่อสื่อสาร

จากลักษณะทางสังคมดังกล่าวข้างต้น เป็นผลให้สภาวะการใช้ภาษาใน 3 จังหวัดนี้ มีความแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ของประเทศไทยทั้งหมด กล่าวคือ เกิดสภาวะการใช้ภาษาต่างตระกูลขึ้น อันประกอบไปด้วย ภาษามลายูถิ่น ซึ่งสังกัดตระกูลภาษาออสโตรเนเชียน สาขาตะวันตก (West - Austronesian) และ ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป กับ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ซึ่งสังกัดตระกูลภาษาไท กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai) ในขณะที่ในจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ของประเทศไทยทั้งหมดล้วนแล้วแต่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ซึ่งสังกัดตระกูลภาษาไท กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ทั้งสิ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึงการกระจายของภาษาต่างตระกูลดังกล่าวข้างต้นในจังหวัดทั้งสามในแง่ภูมิศาสตร์ภาษา (Linguistic Geography) เพื่อให้ทราบว่าพื้นที่ภาษา (Language Area) ของภาษาต่าง ๆ เหล่านั้นอยู่ในบริเวณใดบ้างของจังหวัดทั้งสาม แล้วนำผลที่ได้มาจัดทำแผนที่ภาษา (Ethnolinguistic Map) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจภาษาต่างตระกูลที่ใช้พูดกันในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส โดยอาศัยเกณฑ์การกระจายศัพท์ (Lexical Distribution)

2. เพื่อศึกษาพื้นที่ภาษา ของภาษาต่าง ๆ คือ ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ว่ากระจายอยู่ในบริเวณใดบ้างของจังหวัดทั้งสาม

3. เพื่อจัดทำแผนที่ภาษา (Ethnolinguistic Map) ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อ

1. หน่วยงานภาครัฐบาล ที่ทำงานด้านการวางนโยบายภาษาของชาติ
2. หน่วยงานภาครัฐบาล ที่ทำงานด้านการวางแผนการศึกษาของชาติ
3. หน่วยงานภาครัฐบาล ที่ทำงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ
4. หน่วยงานภาครัฐบาล ที่ทำงานด้านการพัฒนาชนบท
5. หน่วยงานภาครัฐบาล ที่ทำงานด้านความมั่นคงของชาติ
6. หน่วยงานภาคเอกชน ที่จะเข้าไปประกอบธุรกิจในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส
7. นักภาษาศาสตร์ ที่สนใจศึกษาภาษาในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์
8. นักภาษาศาสตร์ ที่สนใจศึกษาการแปรศัพท์ (Lexical Variation) ของภาษามลายูถิ่น และภาษาไทยถิ่น
9. นักภาษาศาสตร์ ที่สนใจศึกษาการทำแผนที่ภาษา (Linguistic Atlas,Ethnolinguistic Map)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาความแตกต่างของการใช้ศัพท์ภาษาต่าง ๆ แทนหน่วยอรรถ จำนวน 30 หน่วยอรรถ
2. ภาษาตระกูลไท (Tai) จะศึกษาเฉพาะภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ซึ่งเป็นภาษาของคนที่อาศัยอยู่เดิมในพื้นที่เท่านั้น จะไม่ศึกษาภาษาไทยถิ่นอื่นที่ใช้โดยกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ภายหลังซึ่งมีจำนวนน้อย เช่น ภาษาไทยถิ่นกลางที่ใช้โดยกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาษาถิ่น คือ ภาษาย่อยของภาษาที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ

ภาษาไทยถิ่น คือ ภาษาถิ่นของภาษาไทย

ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป คือ ภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดกันเป็นส่วนใหญ่ในภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งจากงานวิจัยของเกศมณี เทพวัลย์ (เกศมณี เทพวัลย์ : 2526) พบว่าบริเวณที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป เริ่มตั้งแต่บริเวณอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลงไป

ภาษาไทยถิ่นใต้ คือ ภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดกันในบางพื้นที่ของจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส มีลักษณะแตกต่างจากภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปในหลายด้าน เช่น ด้านระบบเสียงวรรณยุกต์ และด้านคำศัพท์ เป็นต้น

ภาษามลายูถิ่น คือ ภาษาถิ่นของภาษามลายูหรือมาเลย์ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะหมายถึง "ภาษามลายูถิ่นปัตตานี" เท่านั้น

ภาษามลายูถิ่นปัตตานี คือ ภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดกันในบริเวณ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยภาษามลายูถิ่นสำเนียงนี้มีลักษณะคล้ายภาษามลายูถิ่นกลันตัน (Kelantan Dialect) ในประเทศมาเลเซีย

หน่วยอรรถ คือ หน่วยของความหมาย แต่ละหน่วยอรรถอาจแทนด้วยศัพท์ 1 ศัพท์ หรือมากกว่านั้น

คำศัพท์ คือ รูปทางภาษาที่มีความหมาย ซึ่งยังไม่ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ศัพท์

ศัพท์ คือ คำศัพท์ที่ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ศัพท์แล้วว่าเป็นสมาชิกของแต่ละหน่วยอรรถ แต่ละศัพท์อาจมีรูปแปรหรือไม่ก็ได้

รูปแปร คือ รูปของศัพท์เดียวกัน ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกันทางเสียงมาก

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับระบบภาษาของภาษาที่ศึกษา อันได้แก่ ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ โดยจะเน้นหนักไปที่ระบบเสียงเนื่องจากมีความสำคัญต่อการเก็บข้อมูลภาษา (Corpus) ภาคสนามและการวิเคราะห์รูปแปรของศัพท์ เป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นยังมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาภาษาในจังหวัดที่เป็นพื้นที่ศึกษา อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ด้วย

ภาษามลายูถิ่น (ปัตตานี)

ภาษามลายูถิ่นปัตตานี เป็นภาษาถิ่น (Regional Dialect) ของภาษามลายูหรือมาเลย์ ซึ่งเป็นภาษาหนึ่งในตระกูลภาษาออสโตรเนเซียน สาขาตะวันตก (West - Austronesian) (อมร ทวีศักดิ์ : 2530) ใช้พูดกันในบริเวณ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (ส่วนภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดกันในจังหวัดสตูล เรียกว่า ภาษามลายูถิ่นสตูล) ภาษามลายูถิ่นปัตตานีนี้ มีสำเนียงคล้ายกับภาษามลายูถิ่นกลันตัน (Kelantan Dialect) อันเป็นภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดกันในรัฐกลันตัน ซึ่งเป็นรัฐทางตอนเหนือแถบฝั่งทะเลด้านตะวันออกของประเทศมาเลเซีย

การที่รวมภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดกันในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เข้าเป็นภาษามลายูถิ่นเดียวกัน นั้น เนื่องมาจากในอดีตจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เคยเป็นดินแดนที่อยู่ในอาณาจักรเดียวกัน เรียกว่า "อาณาจักรลังกาสุกะ (Langkasuka)" หรือ "ลัง-ยา-สิ่ว" ตามจดหมายเหตุจีน ซึ่งได้กลายเป็น "อาณาจักรปัตตานี" และ "เมืองปัตตานี" ในเวลาต่อมา โดยบริเวณที่เป็นจังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาส ในปัจจุบันนั้น เดิมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเมืองปัตตานีมาช้านาน ดังนั้นชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณ 3 จังหวัดนี้ จึงมักจะโยกย้ายไปมาหาสู่กันเสมอทำให้มีการใช้ภาษาร่วมกัน ภาษามลายูถิ่นใน 3 จังหวัดนี้ จึงมีลักษณะรวมยากที่จะแยกลักษณะที่แท้จริงของภาษาถิ่นในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งออกได้อย่างชัดเจนในปัจจุบันและในงานวิจัยนี้ก็จะถือว่าภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดกันในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นภาษามลายูถิ่นเดียวกัน คือ "ภาษามลายูถิ่นปัตตานี"

ระบบเสียงในภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ระบบเสียงในภาษามลายูถิ่นปัตตานี ประกอบด้วย ระบบเสียงพยัญชนะ และ ระบบเสียงสระ ดังนี้ (ดัดแปลงจาก Paitoon Masmintra Chaiyanara : 1983)

1. ระบบเสียงพยัญชนะ

พยัญชนะในภาษามลายูถิ่นปัตตานี มีทั้งหมด 26 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/, /t/, /c/, /k/, /ʔ/, /ph/, /th/, /ch/, /kh/, /b/, /d/, /j/, /g/, /f/, /s/, /h/, /z/, /ɣ/, /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/, /l/, /r/, /w/ และ /y/

โดยหน่วยเสียง /ph/, /th/, /ch/, /kh/ พบในคำยืมภาษาไทย ส่วน /f/, /r/ พบในคำยืมภาษาอังกฤษ และ /z/ พบในคำยืมภาษาอาหรับ

หน่วยเสียงพยัญชนะทุกหน่วยเสียงสามารถปรากฏในตำแหน่งต้นพยางค์ได้แต่ที่สามารถปรากฏในตำแหน่งท้ายพยางค์ได้มีเพียง 3 หน่วยเสียง คือ /ʔ/, /ŋ/ และ /h/ (รัตติยา สาและ :2529 ก)

นอกจากนี้ หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษามลายูถิ่นปัตตานี ยังปรากฏในรูปพยัญชนะเสียงยาว (Long Consonant) เช่น /n:/, /j:/, /ŋ:/ เป็นต้น ได้อีกด้วย

และเนื่องจากในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ "อักษรไทย" แทนเสียงต่าง ๆ ในภาษามลายูถิ่น ดังนั้น หากมีหน่วยเสียงพยัญชนะบางหน่วยเสียงซึ่งไม่มีในภาษาไทย ผู้วิจัยก็จะใช้อักษรไทยแทนเสียงภาษามลายูถิ่นเหล่านั้น ตามแบบของพจนานุกรมภาษามลายูปัตตานี-ไทย ของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ดังนี้

หน่วยเสียง	อักษรไทยที่ใช้แทน	หน่วยเสียง	อักษรไทยที่ใช้แทน
/p/	ป	/b/	บ
/t/	ต	/d/	ด
/c/	จ	/j/	ฌ
/k/	ก	/g/	ฆ
/ʔ/	อ	/s/	ซ
/h/	ฮ	/ɣ/	ฤ
/m/	ม	/n/	น
/ɲ/	ญ	/ŋ/	ง
/l/	ล	/w/	ว
/y/	ย		

2. ระบบเสียงสระ

สระในภาษามลายูถิ่นปัตตานี มี 3 ประเภท ได้แก่ สระเดี่ยวธรรมดา สระเดี่ยวนาสิก และสระประสม

สระเดี่ยวธรรมดา มี 8 หน่วยเสียง ได้แก่ /i/, /e/, /ɛ/, /ɯ/, /a/, /u/, /o/ และ /ɔ/ ซึ่งสระเสียงสั้นและสระเสียงยาวในภาษามลายูถิ่นปัตตานีไม่ได้เป็นหน่วยเสียง แต่เป็นเพียงเสียงย่อยซึ่งเกิดการแจกแจงแบบสับหลีก (Complementary Distribution) เท่านั้น โดยหน่วยเสียงสระที่ปรากฏในพยางค์ปิดจะเป็นสระเสียงสั้น แต่ที่ปรากฏในพยางค์เปิดจะเป็นสระเสียงยาว (งานวิจัยของ Paitoon (1983) ไม่มีหน่วยเสียง /ɯ/ แต่มีหน่วยเสียง /ə/ แทน แต่สำหรับงานวิจัยนี้ใช้หน่วยเสียง /ɯ/ เพื่อให้สอดคล้องกับนักภาษาศาสตร์หลายท่าน ที่ใช้หน่วยเสียง /ɯ/ แทน /ə/)

สระเดี่ยวนาสิก มี 4 หน่วยเสียง ได้แก่ /ɛ/, /a/, /ɔ/ และ /u/

สระประสม มี 5 หน่วยเสียง ได้แก่ /ae/, /aɛ/, /ao/, /au/ และ /ai/

ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป

ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปเป็นภาษาถิ่นของภาษาไทยที่ใช้พูดกันเป็นส่วนใหญ่ในภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งจากงานวิจัยเรื่อง "แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้โดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์" ของ เกศมณี เทพวัลย์ (เกศมณี เทพวัลย์ : 2526) พบว่าบริเวณที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปเริ่มตั้งแต่บริเวณอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลงไป

ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปนั้น อาจมีความแตกต่างกันบ้างในแต่ละถิ่นย่อย อันเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิศาสตร์ การผสมทางเชื้อชาติ หรือ การผสมทางวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงจะแสดงระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปโดยรวม ตามแบบของ ม.ร.ว.กัลยา ติงศภัทิย์ (ม.ร.ว.กัลยา ติงศภัทิย์ : 2533) ดังนี้

ระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป

ระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ประกอบด้วย ระบบเสียงพยัญชนะ ระบบเสียงสระ และระบบเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ (ดัดแปลงจาก ม.ร.ว.กัลยา ติงศภัทิย์ : 2533)

1. ระบบเสียงพยัญชนะ

พยัญชนะในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป มีจำนวนระหว่าง 20 - 23 หน่วยเสียง ดังนี้ /p/, /ph/, /b/, /t/, /th/, /d/, /c/, /ch/, /k/, /kh/, /ʔ/, /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/, /f/, /θ/, /s/, /h/, /h/, /l/, /r/, /w/ และ /y/ โดยมีบางหน่วยเสียงที่ปรากฏเฉพาะในภาษาถิ่นย่อยบางถิ่นเท่านั้น ได้แก่ /ɲ/, /f/, /θ/, /h/ และ /r/

หน่วยเสียงพยัญชนะดังกล่าวสามารถปรากฏในตำแหน่งต้นพยางค์ได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ŋ/ ซึ่งไม่ปรากฏในตำแหน่งต้นพยางค์ในภาษาถิ่นย่อยบางถิ่น

หน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏในตำแหน่งท้ายพยางค์ได้ มีเพียง 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/, /t/, /k/, /ʔ/, /m/, /n/, /ŋ/, /w/ และ /y/

มีพยัญชนะควบกล้ำ 6-13 แบบ ได้แก่ /pl, (pr), phl, (phr), (tr), kl, (kr), kw, khl, (khr), khw, (ml), (mr)/ โดยพยัญชนะควบกล้ำที่ใส่ไว้ในวงเล็บจะปรากฏเฉพาะในภาษาถิ่นย่อยบางถิ่นเท่านั้น

2. ระบบเสียงสระ

สระในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ประกอบด้วย สระเดี่ยวเสียงยาว จำนวน 9 หน่วยเสียง สระเดี่ยวเสียงสั้น จำนวน 9 หรือ 7 หน่วยเสียง (ในบางภาษาถิ่นย่อย) ได้แก่ /i/, /i:/, /e/, /e:/, (/ɛ/), /ɛ:/, /ɯ/, /ɯ:/, /ə/, /ə:/, /a/, /a:/, /u/, /u:/, /o/, /o:/, (/ɔ/), /ɔ:/ (หน่วยเสียงสระในวงเล็บ หมายถึง หน่วยเสียงสระที่ไม่ปรากฏในภาษาถิ่นย่อยบางถิ่น)

สระประสม มี 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia/, /ɯa/ และ /ua/

3. ระบบเสียงวรรณยุกต์

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปจะแตกต่างกันไปตามถิ่นย่อยต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่มีจำนวนหน่วยเสียงระหว่าง 5 - 7 หน่วยเสียง แต่ก็พบว่ามีภาษาถิ่นย่อยบางถิ่นของภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ที่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์เพียง 3 - 4 หน่วยเสียงเท่านั้น โดยภาษาถิ่นย่อยเหล่านั้นใช้พูดกันในบริเวณอำเภอทับสะแก และอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (เกศมณี เทพวัลย์ : 2526 อ้างใน ม.ร.ว.กัลยา ติงศภัทิย์ : 2533) แม้จะมีความแตกต่างระหว่างภาษาถิ่นย่อยต่าง ๆ ของภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ในเรื่องของจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์แต่ทั้งหมดก็จะมีรูปแบบของการแยก (Split) จากหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม (Proto-Tones) เป็น 3 ทาง ตามสัทสมบัติความเป็นโฆษะ (Voiced) อโฆษะ (Voiceless) และ การมีลมของพยัญชนะต้นพยางค์ เรียกว่า "Three-Way Split" ทั้งสิ้น

ตัวอย่างระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นย่อยต่าง ๆ ในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ที่ผู้วิจัยจะนำเสนอ ได้แก่ ภาษาถิ่นไชยา จ.สุราษฎร์ธานี (ธิระพันธ์ ล.ทองคำ : 2521 อ้างใน ฉันทัส ทองช่วย 2536) ภาษาถิ่นสงขลา (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ : 1973 อ้างใน ฉันทัส ทองช่วย : 2536) และภาษาถิ่นขนอม จ.นครศรีธรรมราช (จริยา สมนึก : 2525 อ้างใน ฉันทัส ทองช่วย : 2536) จะแสดงไว้ในหน้าถัดไป

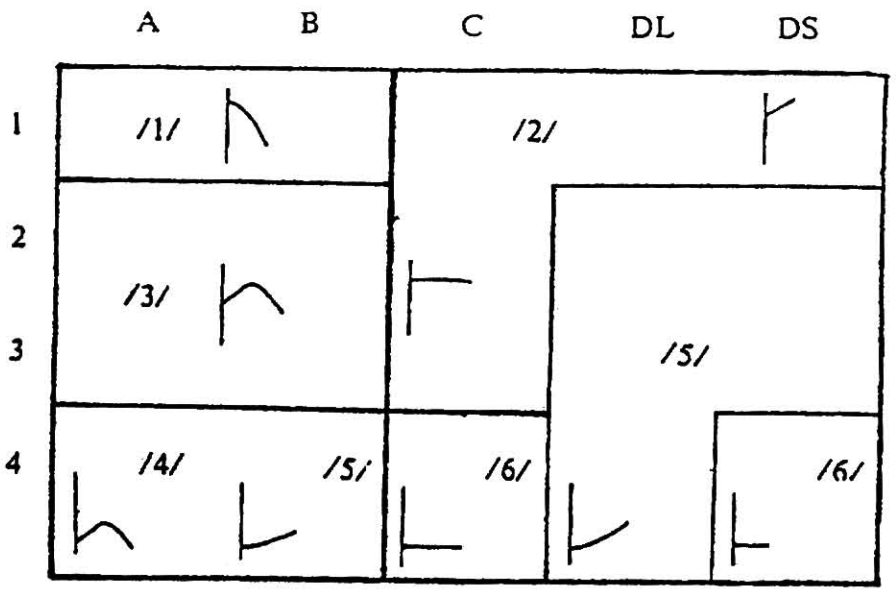

ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

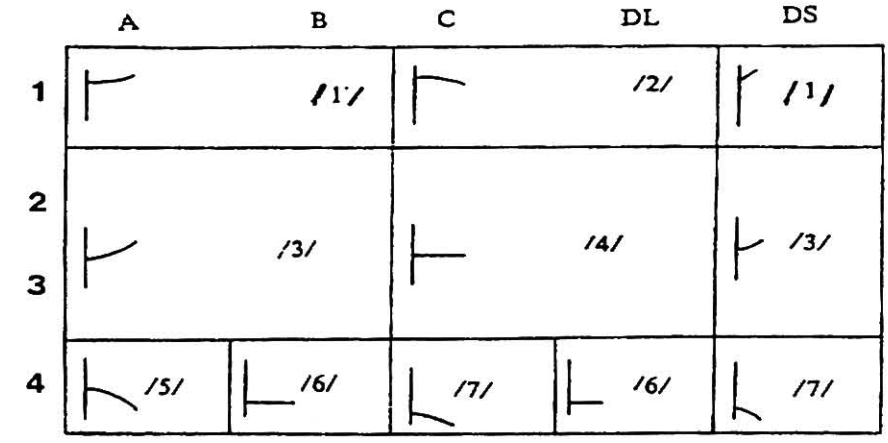

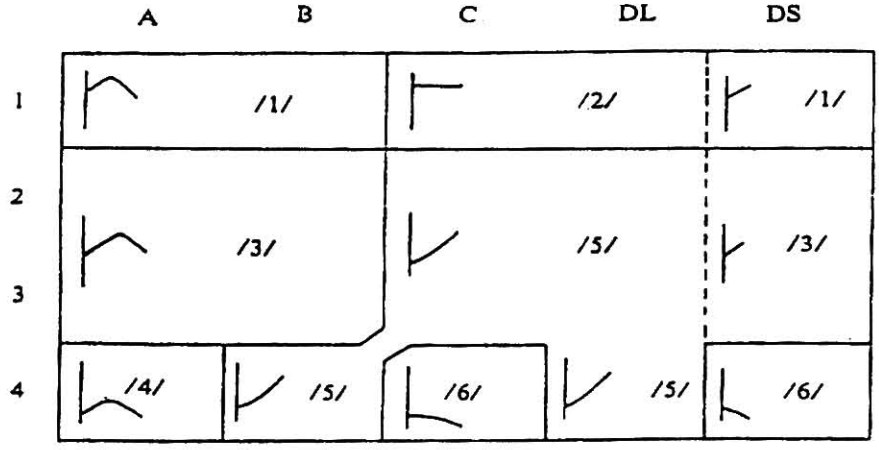

ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นสงขลา (ภาพแรก)

และ

ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นขนอม จ.นครศรีธรรมราช (ภาพหลัง)

ภาษาไทยถิ่นตากใบ

ภาษาไทยถิ่นตากใบ หรือ "ภาษาเจ๊ะเห" (เจ๊ะเห - เป็นชื่อตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอตากใบ) เป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่งที่ใช้พูดกันในบางพื้นที่ทางด้านตะวันออกของจังหวัดปัตตานี และนราธิวาส รวมไปถึงบางพื้นที่ในรัฐกลันตัน ซึ่งเป็นรัฐทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียด้วย

ภาษาไทยถิ่นตากใบ มีระบบเสียงและคำศัพท์ ที่ค่อนข้างจะเป็นลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากภาษาถิ่นย่อยต่าง ๆ ของภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป โดยเฉพาะระบบเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งมีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาถิ่นย่อยต่าง ๆ ในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ วรรณยุกต์ของภาษาถิ่นย่อยต่าง ๆ ในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปทั้งหมด ล้วนมาจากการแยก (Split) ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 3 ทาง เรียกว่า "Three-Way Split" นั่นคือ มีการแยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมตามสัทสมบัติความเป็นโฆษะ อโฆษะ และการมีลมของพยัญชนะต้นพยางค์ ในขณะที่วรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นตากใบ มาจากการแยกของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 2 ทาง เรียกว่า "Two-Way Split" คือ มีการแยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมตามสัทสมบัติความเป็นโฆษะ (Voiced) กับอโฆษะ (Voiceless) ของพยัญชนะต้นพยางค์ (ดูระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นตากใบเปรียบเทียบกับระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปประกอบ)

ระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นตากใบ

ระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นตากใบ ประกอบด้วย ระบบเสียงพยัญชนะ ระบบเสียงสระ และระบบเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ (ดัดแปลงจากวิจิตร ศรีสุวิทธานนท์ : 2523)

1. ระบบเสียงพยัญชนะ

พยัญชนะในภาษาไทยถิ่นตากใบ มีทั้งหมด 23 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/, /ph/, /b/, /t/, /th/, /d/, /c/, /ch/, /k/, /kh/, /ʔ/, /f/, /s/, /h/, /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/, /ʔ/, /r/, /l/, /w/ และ /j /

หน่วยเสียงพยัญชนะดังกล่าว สามารถปรากฏในตำแหน่งต้นพยางค์ได้ทุกหน่วยเสียง แต่ที่สามารถปรากฏในตำแหน่งท้ายพยางค์ได้มีเพียง 7 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/, /t/, /k/, /m/, /n/, /ŋ/ และ /ʔ/

พยัญชนะควบกล้ำ มี 17 แบบ ได้แก่ /kr/, /kl/, /kw/, /khr/, /khl/, /khw/, /sr/, /tr/, /thr/, /br/, /bl/, /pr/, /pl/, /phr/, /phl/, /mr/ และ /ml/

2. ระบบเสียงสระ

สระในภาษาไทยถิ่นตากใบ ประกอบด้วย สระเดี่ยวเสียงสั้น จำนวน 9 หน่วยเสียง และ สระเดี่ยวเสียงยาว จำนวน 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /i/, /i:/, /e/, /e:/, /ɛ/, /ɛ:/, /ɯ/, /ɯ:/, /ə/, /ə:/, /a/, /a:/, /u/, /u:/, /o/, /o:/, /ɔ/ และ /ɔ:/

สระประสม 2 ส่วน มี 14 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia/, /iu/, /eu/, /ɛu/, /ai/, /a:i/, /au/, /a:u/, /ɔi/, /oi/, /ua/, /ui/, /ɯa/ และ /əi/

สระประสม 3 ส่วน มี 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /iau/, /ɯai/ และ /uai/

3. ระบบเสียงวรรณยุกต์

วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นตากใบ มี 6 หน่วยเสียง ได้แก่

ว. 1 ต่ำ-ระดับ-ขึ้น

ว. 2 สูง-ระดับ

ว. 3 ต่ำ-ระดับ

ว. 4 กลาง-ระดับ-ขึ้น

ว. 5 ต่ำ-ระดับ-ตก

ว. 6 กลาง-ขึ้น-ตก

ซึ่งลักษณะทางเสียงของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงจะแสดงไว้ในหน้าถัดไป

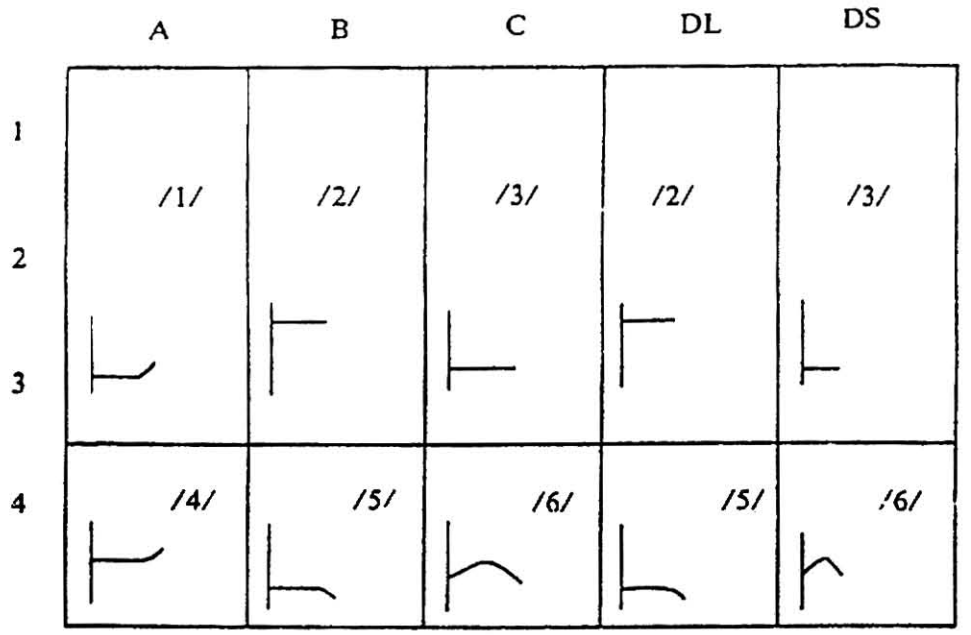

ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นตากใบ

ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นตากใบ จะแตกต่างจากวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ วรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปมาจากการแยก (Split) ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง (Three-Way Split) คือ แยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม ตามลักษมบัติความเป็นโฆษะ อโฆษะ และการมีลมของพยัญชนะต้นพยางค์ ในขณะที่วรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นตากใบมาจากการแยกของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 2 ทาง (Two-Way Split) ตามลักษมบัติความเป็นโฆษะ กับ อโฆษะ ของพยัญชนะต้นพยางค์

การศึกษาภาษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

การศึกษาภาษามลายูถิ่น

งานวิจัยภาษามลายูถิ่นในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีอยู่หลายชิ้นแต่ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาด้านระบบเสียง อาทิเช่น งานวิจัยเรื่อง "A Comparative Study of Phonology in Satun Malay and Pattani Malay" ของ M. Chotikakamthorn (Chotikakamthorn : 1981) ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงระหว่างภาษามลายูถิ่นสตูล กับภาษามลายูถิ่นปัตตานีที่ใช้พูดกันในจังหวัด สตูล ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ในเรื่องของหน่วยเสียง ทำนองเสียง การลงเสียงหนักเบา และลักษณะพยางค์ จากผลการศึกษาพบว่าภาษามลายูถิ่นสตูลมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระ 12 หน่วยเสียง ในขณะที่ภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 22 หน่วยเสียงและหน่วยเสียงสระ 18 หน่วยเสียง ทั้งสองภาษาถิ่นมีรูปแบบของทำนองเสียง 2 แบบเหมือนกัน ในเรื่องของการลงเสียงหนักเบา พบว่า ภาษามลายูถิ่นสตูลมีรูปแบบการลงเสียงหนักเบา 6 แบบ ในขณะที่ภาษามลายูถิ่นปัตตานี มี 7 แบบ ทั้งสองภาษาถิ่นมีลักษณะพยางค์ 3 แบบเหมือนกัน จากการเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษามลายูทั้ง 2 ถิ่น ทำให้สามารถสรุปได้ว่าภาษามลายูถิ่นสตูล กับ ภาษามลายูถิ่นปัตตานี มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากจนเรียกได้ว่าเป็นภาษาถิ่นของภาษาเดียวกัน

งานวิจัยทางด้านระบบเสียงของภาษามลายูถิ่นที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่ง ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง "The Phonology of Taba Malay" ของ D. Krisnapan (Krisnapan : 1985) ซึ่งเป็นการศึกษาระบบเสียงของภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดกันในหมู่บ้านตาบา ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ในเรื่องของทำนองเสียง การลงเสียงหนักเบา ลักษณะพยางค์ และหน่วยเสียง ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบทำนองเสียงในภาษามลายูถิ่นนี้มี 3 รูปแบบ คือ เสียงขึ้น เสียงตก และเสียงขึ้น-ตก การลงเสียงหนักเบา มี 4 รูปแบบ คือ ไม่ลงเสียงหนัก ลงเสียงหนัก ลงเสียงหนักมาก และลงเสียงหนักเป็นพิเศษ คำในภาษานี้มีตั้งแต่ 1-4 พยางค์ ในเรื่องของหน่วยเสียงภาษามลายูถิ่นนี้มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 22 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระ 17 หน่วยเสียง ซึ่งแบ่งออกเป็นหน่วยเสียงสระธรรมดา 12 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระนาสิก 5 หน่วยเสียง

นอกจากงานวิจัยด้านระบบเสียงแล้ว ยังมีงานวิจัยบางชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบคำในภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส อาทิเช่น งานวิจัยเรื่อง "Word Classes in Pattani Malay" ของ A. Wonggositkul (Wonggositkul : 1985) โดยงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับหมวดคำในภาษามลายูถิ่นปัตตานี ซึ่งใช้พูดกันที่ตำบลยามู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยแบ่งหมวดคำในภาษามลายูถิ่นปัตตานีออกเป็น หมวด : คำนาม คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ และ อื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วย คำบุพบท คำเชื่อม คำจำนวนนับ คำบอกจำนวน คำแสดงคำถาม คำแสดงปฏิเสธ

คำแสดงตอบรับ และคำแสดงการเน้น นอกจากนั้นยังศึกษาเกี่ยวกับการสร้างคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การซ้ำคำ และการใช้หน่วยคำเติม อีกด้วย

งานวิจัยเรื่อง "คำประสมในภาษามลายูถิ่นปัตตานี" ของ พนิดา บัวเลิศ (พนิดา บัวเลิศ : 2536) โดยงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาคำประสมในภาษามลายูถิ่นปัตตานี จากผลการวิจัยพบว่า คำประสมในภาษามลายูถิ่นปัตตานี มีโครงสร้าง 2 แบบ คือ คำประสมที่ไม่มีส่วนประกอบใดเป็นหน่วยสร้าง กับคำประสมที่มีส่วนประกอบส่วนหนึ่งเป็นหน่วยสร้าง โครงสร้างทั้งสองแบบนี้แต่ละแบบจำแนกต่อไปได้อีก 2 แบบย่อย คือ คำประสมเข้าศูนย์ชนิดขยาย (Subordinative Endocentric Compound) กับ คำประสมไร้ศูนย์ (Exocentric Compound) สำหรับส่วนประกอบคำประสมนั้นอาจมาจากหมวดคำนาม อกรรมกริยา สกรรมกริยา คำคุณศัพท์ คำบุพบท คำบอกจำนวน และคำลักษณะนาม คำประสมเองก็อาจอยู่ในหมวดคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ หรือ คำบุพบท นอกจากนี้คำประสมยังสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภทตามที่มาของคำ คือ คำประสมที่เป็นคำร่วมเชื้อสาย คำประสมที่เกิดจากการยืมทับศัพท์ คำประสมที่เกิดจากการยืมโดยการแปล และคำประสมที่บัญญัติขึ้นใหม่

งานวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบการสร้างคำในภาษามลายูมาตรฐาน และ ภาษามลายูถิ่นปัตตานี" ของ รุสลัน อุทัย (รุสลัน อุทัย : 2536) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการสร้างคำในภาษามลายูมาตรฐานและภาษามลายูถิ่นปัตตานี โดยศึกษาการสร้างคำของแต่ละภาษาแล้วนำมาเปรียบเทียบเพื่อดูว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ผลการวิจัยพบว่าภาษามลายูมาตรฐานและภาษามลายูถิ่นปัตตานี มีวิธีการสร้างคำ 4 วิธี คือ การผสานคำ การผสมคำ การซ้ำคำ และการแปลงหมวดคำ โดยภาษามลายูมาตรฐานมีการสร้างคำโดยการผสานคำมากที่สุด รองลงมาคือ การซ้ำคำ การผสมคำ และน้อยที่สุด คือ การแปลงหมวดคำ ส่วนในภาษามลายูถิ่นปัตตานี มีการสร้างคำโดยการผสมคำมากที่สุด รองลงมา คือ การผสานคำ การแปลงหมวดคำ และน้อยที่สุด คือ การซ้ำคำ นอกจากนี้ในภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีการนำคำมาประกอบกันเป็นวลีแทนการผสานคำ ซึ่งในกรณีเช่นนี้จะไม่ค่อยปรากฏในภาษามลายูมาตรฐาน และจากผลการเปรียบเทียบนี้ทำให้เห็นถึงแนวโน้มและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาในภาษามลายูถิ่นปัตตานีจากภาษาที่มีคำหลายพยางค์ไปเป็นภาษาคำโดด และจากการสร้างคำโดยการผสานคำเป็นส่วนใหญ่ไปเป็นการสร้างคำโดยการผสมคำ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของการสัมผัสทางภาษากับภาษาไทย

การศึกษาภาษาไทยถิ่น (ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ)

การศึกษาภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปที่ใช้พูดในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ยังมีไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ โดยงานวิจัยส่วนใหญ่มักกำหนดให้จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นเพียงส่วนหนึ่งของจุดเก็บข้อมูลทั้งหมดเท่านั้น เช่น งานวิจัยเรื่อง "Toward a Model of Southern Thai Diglossic Speech Variation" ของ Anthony Van Nostrand Diller

(Diller : 1976) โดยในงานวิจัยนี้เขาได้เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในคำเป็นของภาษาไทยถิ่นใต้ที่ใช้พูดใน จุดเก็บข้อมูลจำนวน 100 จุด ทั่วภาคใต้ แล้วนำผลที่ได้มาแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยถิ่นใต้ จากผลการวิจัยเขาสามารถแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยถิ่นใต้ออกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ

1. กลุ่ม A ประกอบด้วย ภาษาชุมพร ระนอง และสุราษฎร์ธานี
2. กลุ่ม B ประกอบด้วย ภาษาเกาะสมุย
3. กลุ่ม C ประกอบด้วย ภาษาพังงา กระบี่ ภูเก็ต และตรังบางส่วน
4. กลุ่ม D ประกอบด้วย ภาษานครศรีธรรมราช
5. กลุ่ม E ประกอบด้วย ภาษาพัทลุง สงขลา ตรังบางส่วน และ สตูล บางส่วน
6. กลุ่ม F ประกอบด้วย ภาษาสตูลบางส่วน ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

ส่วนการศึกษาภาษาไทยถิ่นตากใบนั้น ส่วนใหญ่ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Historical Linguistics) ของภาษาตระกูลไทเท่านั้น และนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นนี้ส่วนใหญ่มักเป็นนักภาษาศาสตร์ชาวตะวันตก อาทิเช่น

J. Marvin Brown (Brown : 1965) ซึ่งได้ทำการศึกษาภาษาถิ่นต่าง ๆ ของภาษาตระกูลไท กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai) จำนวน 60 ถิ่น ในเรื่องลักษณะของเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เพื่อสืบสร้างลักษณะของภาษาไทยโบราณ (Ancient Thai) จากผลการวิจัยส่วนหนึ่ง ซึ่งได้ตีพิมพ์ในหนังสือชื่อ "From Ancient Thai to Modern Dialects" เมื่อปี ค.ศ. 1965 แสดงให้เห็นว่า Brown สามารถจัดกลุ่มภาษาเหล่านี้ออกได้เป็น 7 กลุ่ม คือ

1. ภาษาชาน (Shan)
2. ภาษาไทยถิ่นเหนือ (Northern Thai)
3. ภาษาพวน (Phuan)
4. ภาษาไทยถิ่นกลาง (Central Thai)
5. ภาษาผู้ไทย (Phu Thai)
6. ภาษาลาว (Lao)
7. ภาษาไทยถิ่นใต้ (Southern Thai)

สำหรับกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ (Southern Thai) เขากล่าวว่า "เป็นภาษาที่พูดในภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ *กลุ่มที่กระจายกันอยู่แถบชายแดนไทย-มลายู เรียกว่า "ตากใบ"* กับอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งรวมภาษาทางภาคใต้ทั้งหมด

Brown ได้แสดงวิวัฒนาการของภาษาถิ่นย่อยในกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ไว้ดังภาพข้างล่างนี้

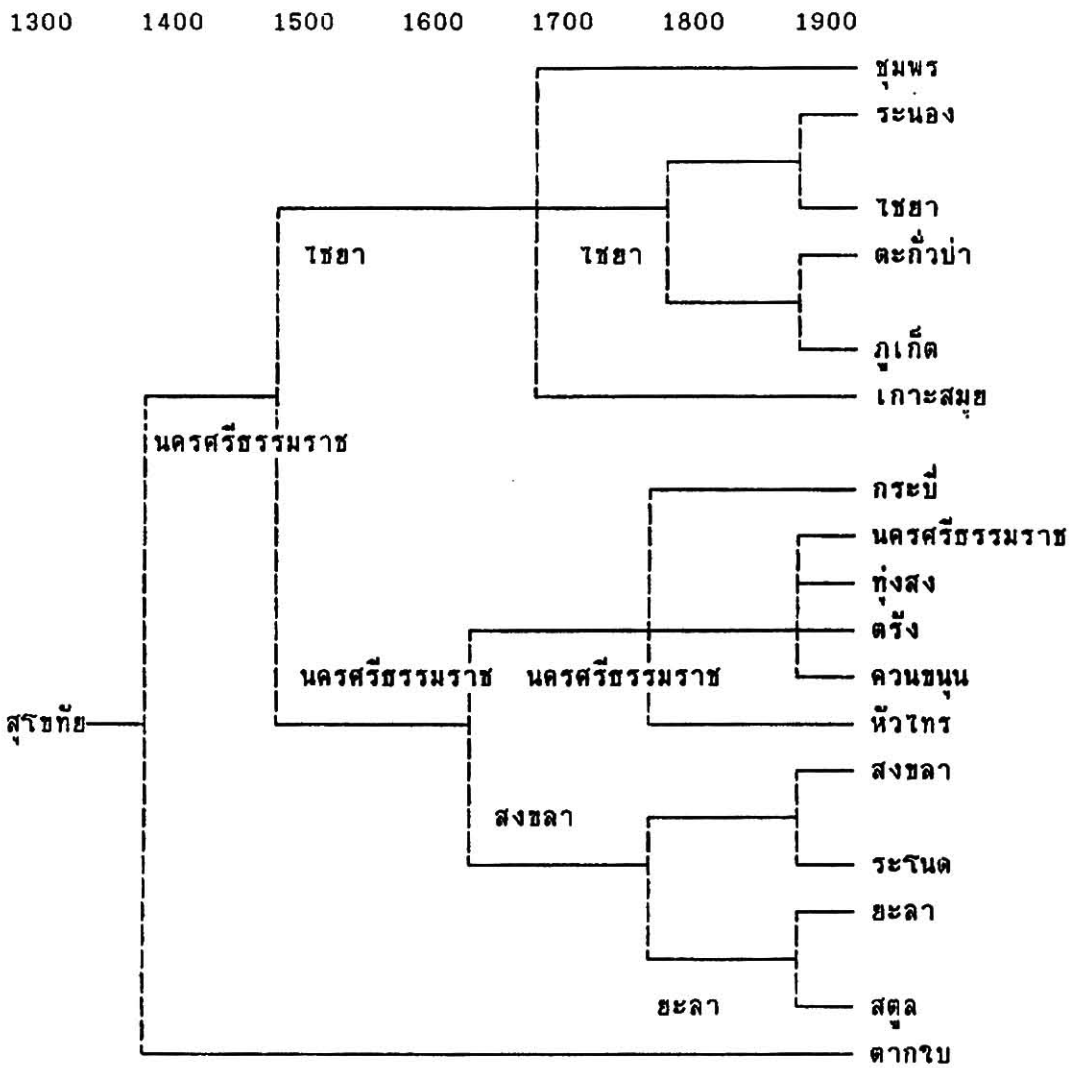

แผนภูมิแสดงวิวัฒนาการของภาษาถิ่นย่อยในกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ โดย J. Marvin Brown

จากแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตามความคิดของ Brown ภาษากลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ มีวิวัฒนาการมาจากภาษาสุโขทัยโดยตรง ซึ่ง Brown คาดว่าประมาณ ค.ศ.1300 โดยได้แยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มนครศรีธรรมราช ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
   - กลุ่มไชยา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ
     - ภาษาชุมพร
     - ภาษาไชยา ซึ่งแบ่งย่อยได้อีกเป็น 2 กลุ่ม คือ
       - ภาษาระนอง - ไชยา
       - ภาษาตะกั่วป่า - ภูเก็ต
     - ภาษาเกาะสมุย
   - กลุ่มนครศรีธรรมราช ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ
     - ภาษานครศรีธรรมราช ซึ่งแบ่งย่อยได้อีกเป็น 3 กลุ่ม คือ
       - ภาษากระบี่
       - ภาษานครศรีธรรมราช - ทุ่งสง - ตรัง - ควนขนุน
       - ภาษาหัวไทร
     - ภาษาสงขลา ซึ่งแบ่งย่อยได้อีกเป็น 2 กลุ่ม คือ
       - ภาษาสงขลา - ระโนด
       - ภาษายะลา ซึ่งแบ่งย่อยได้อีกเป็น 2 กลุ่ม คือ
         - ภาษายะลา
         - ภาษาสตูล

2. กลุ่มตากใบ เป็นกลุ่มที่ Brown สันนิษฐานว่ามีวิวัฒนาการมาจากภาษาสุโขทัยโดยตรง

William J. Gedney (Gedney : 1965) ได้กล่าวถึงภาษาไทยถิ่นตากใบไว้ในบทความชื่อ "Review of From Ancient Thai to Modern Dialects by M. Brown" เมื่อปีค.ศ.1965 ว่า Brown คงจะจัดภาษาถิ่นตากใบไว้ในกลุ่มเดียวกันกับภาษาถิ่นชาน (ในพม่า) ภาษาถิ่นผู้ไท (สกลนคร) ภาษาถิ่นวานรนิวาส ภาษาถิ่นหล่มสัก ภาษาถิ่นนครสวรรค์ และภาษาย้อ (สกลนคร) เนื่องจากภาษาเหล่านี้ต่างก็มีการแยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์จากวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 2 ทาง (Two-Way Split) ตามสัทสมบัติความเป็นโฆษะกับอโฆษะของพยัญชนะต้นพยางค์ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ในภาคใต้ทั่วไปทั้งหมดที่มีการแยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์จากวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 3 ทาง (Three-Way Split) ตามสัทสมบัติความเป็นโฆษะ อโฆษะ และการมีลมของพยัญชนะต้นพยางค์

David Strecker (Strecker 1979 b.) ได้กล่าวถึงภาษาไทยถิ่นตากใบไว้ในบทความชื่อ "Higher Falls More :A Tonal Sound Change in Tai" เมื่อปี ค.ศ.1979 ว่าภาษาถิ่นตากใบซึ่งพูดกันทางตอนใต้สุดของประเทศไทยใกล้กับชายแดนประเทศมาเลเซีย คล้ายคลึงกับภาษาไทยในประเทศ

มาเลเซีย แต่ต่างจากภาษาไทยในจังหวัดปัตตานี (ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป : ผู้วิจัย) เนื่องจากภาษาไทยในจังหวัดปัตตานีนั้น หากเราสืบสร้างกลับไปในอดีตจะพบว่าพยัญชนะต้นพยางค์ซึ่งเดิมเป็นโฆษะ เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์จะเป็นเสียงต่ำ (Voiced-Low) แต่สำหรับภาษาถิ่นตากใบเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์กลับเป็นเสียงสูง (Voiced-High)

นอกจากนั้นในปีเดียวกัน (1979) Strecker (Strecker 1979 a.) ยังได้เขียนบทความไว้ใน "Studies in Tai and Mon-Khmer Phonetics and Phonology" ซึ่งในบทความนี้เขาได้จัดกลุ่มภาษาตระกูลไท 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai) และกลุ่มกลาง (Central Tai) ตามระบบวรรณยุกต์ซึ่งมีความแตกต่างกัน 12 แบบ เป็นกลุ่มภาษา 12 กลุ่ม คือ

A. Mau - Kengtung

B. Shan - Siamese

C. Lan Na

D. Phuthai - Mengvo

E. Yai Nam Fa

F. Southern Lao

G. Yo - Kaleung - Khorat - Wangthong

H. Saek

I. Sip Song Chu Tai

J. Southern Thai

K. Kwangsi - Sipsongpanna - Assam

L. Kwangsi - Langson

Strecker ได้แยกภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ออกจากภาษาไทยถิ่นตากใบโดยถือว่า ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป มีรูปแบบอยู่ในกลุ่ม J (Southern Thai) ในขณะที่ภาษาไทยถิ่นตากใบมีรูปแบบอยู่ในกลุ่ม C (Lan Na) เนื่องจากระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นตากใบ มีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษากลุ่มล้านนามากกว่า แม้ว่าในขณะนี้อาจมีลักษณะร่วมทางเสียงวรรณยุกต์กับกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป (กลุ่ม J) ก็ตาม แต่เชื่อว่าหากเราสืบสร้างกลับไปในอดีต จะพบว่าภาษาไทยถิ่นตากใบอยู่ในกลุ่มเดียวกันกับภาษากลุ่มล้านนา (กลุ่ม C) โดย Strecker ได้จัดภาษาไทยถิ่นตากใบรวมไว้กับภาษานัมบัค (Nam Bac) และภาษาลาวเง้ยว (Lao Ngaeo) ของกลุ่มภาษาล้านนา

ทางด้านนักภาษาศาสตร์ชาวไทยที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นตากใบนั้น มีอยู่ไม่มาก และส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงภาษาศาสตร์วรรณนาแทบทั้งสิ้น เช่น

วิจิตร ศรีสุวิทธานนท์ (วิจิตร ศรีสุวิทธานนท์ : 2523) ได้ทำการศึกษาภาษาไทยถิ่นตากใบใน

เรื่อง "หน่วยเสียงภาษาตากใบ" เมื่อปี พ.ศ. 2523 โดยนำตัวอย่างคำในแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจำนวน 3 คน ในท้องถิ่นตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ มี 6 หน่วยเสียง คือ

ว.1 ต่ำ - ระดับ - ขึ้น

ว.2 สูง - ระดับ

ว.3 ต่ำ - ระดับ

ว.4 กลาง - ระดับ - ขึ้น

ว.5 ต่ำ - ระดับ - ตก

ว.6 กลาง - ขึ้น - ตก

2. หน่วยเสียงพยัญชนะ มี 23 หน่วยเสียง คือ /p/, /ph/, /b/, /t/, /th/, /d/, /c/, /ch/, /k/, /kh/, /ʔ/, /f/, /s/, /h/, /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/, /ʔ/, /r/, /l/, /w/ และ /j / ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมดสามารถปรากฏในตำแหน่งต้นพยางค์ได้ทุกหน่วยเสียง แต่ที่สามารถปรากฏในตำแหน่งท้ายพยางค์ได้มีเพียง 7 หน่วยเสียง คือ /p/, /t/, /k/, /m/, /n/, /ŋ/, และ /ʔ/ มีพยัญชนะควบกล้ำ 17 แบบ คือ /kr kl kw khr khl khw sr tr thr br bl pr pl phr phl mr ml/

3. หน่วยเสียงสระ ประกอบด้วย หน่วยเสียงสระเดี่ยว (สั้น-ยาว) มี 18 หน่วยเสียง คือ /i/, /i:/, /e/, /e:/, /ɛ/, /ɛ:/, /ɯ/, /ɯ:/, /ə/, /ə:/, /a/, /a:/, /u/, /u:/, /o/, /o:/, /ɔ/ และ /ɔ:/

หน่วยเสียงสระประสม 2 ส่วน มี 14 หน่วยเสียง คือ /ia iu eu ɛu ai a:i au a:u ɔi oi ua ui ɯa əi/ และหน่วยเสียงสระประสม 3 ส่วน มี 3 หน่วยเสียง คือ /iau ɯai uai/

C. Kitprasert (Kitprasert : 1985) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง "A Tonal Comparison of Tai Dialects : Tak BaiGroup" เมื่อปี ค.ศ.1985 กล่าวว่า จากการศึกษาสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์และระบบวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นย่อยในภาษาไทกลุ่มตากใบ จำนวน 54 ถิ่น ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และนราธิวาส และ 3 หมู่บ้านในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย แล้วพบว่าภาษาถิ่นย่อยในภาษาไทกลุ่มตากใบทุกถิ่นมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเหมือนกันแต่มีความแตกต่างกันในแง่สัทลักษณะ ในด้านการแยกเสียงและการรวมเสียงวรรณยุกต์ซึ่งทำให้สามารถแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาไทกลุ่มตากใบออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มย่อยที่ 1 แสดงการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 2 ทาง (Two-Way Split)

กลุ่มย่อยที่ 2 แสดงการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 3 ทาง (Three-Way Split)

นอกจากนั้น จากการเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นย่อยทั้งสองของภาษาไทกลุ่มตากใบ กับระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาอื่นๆ ในตระกูลภาษาไท ในแง่ของการแยกเสียงและรวมเสียงวรรณยุกต์แล้วพบว่า ภาษาไทกลุ่มตากใบ (ยกเว้น

กลุ่มย่อยที่ 2) แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด แต่กลับคล้ายคลึงกับภาษาอื่น ๆ ในตระกูลภาษาไทหลายภาษา

บทที่ 3
การดำเนินการวิจัย

ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนแรกของการทำวิจัย คือ การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ซึ่งประกอบไปด้วยเอกสารและงานวิจัยในแขนงวิชาต่าง ๆ ดังนี้

วิทยาภาษาถิ่น (Dialectology)

ภูมิศาสตร์ภาษา (Linguistic Geography)

แผนที่ภาษา (Ethnolinguistic Map / Linguistic Atlas)

ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Historical Linguistics)

ภาษามลายูและภาษามลายูถิ่น (Malayu or Malay Language & Dialects)

ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป (Southern Thai Dialect)

ภาษาไทยถิ่นตากใบ (Tak Bai Dialect)

โดยรายละเอียดของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแต่ละเรื่อง ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

เนื่องจากผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องเดินทางไปเก็บข้อมูลภาษา (Corpus) ด้วยตนเอง ในท้องที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดทั้งสามในแง่ต่าง ๆ อาทิ ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ ประชากร ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นต้น เสียก่อน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดทั้งสามจากเอกสารบรรยายสรุปข้อมูลทั่วไปซึ่งจัดทำโดยสำนักงานจังหวัดของแต่ละจังหวัด รวมทั้งศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารประเภทส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นอย่างเพียงพอและเป็นที่น่าพอใจ

เก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 1

ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 1 ทั้งส่วนที่เป็นภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปและภาษาไทยถิ่นตากใบ ที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำ

ข้อมูลภาษาเหล่านั้นมาสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาการกระจายศัพท์ (Lexical Distribution) ของแต่ละภาษาต่อไป

การเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 1 มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. เก็บข้อมูลภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 1 โดยการคัดเลือกหน่วยอรรถ (Semantic Unit) จำนวน 50 หน่วยอรรถ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นรายการคำสำหรับเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกหน่วยอรรถ ดังต่อไปนี้

- เป็นหน่วยอรรถซึ่งภาษาไทยถิ่นตากใบแทนที่ด้วยศัพท์ที่แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป
- เป็นหน่วยอรรถซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามได้ง่าย และแทนด้วยคำศัพท์พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น คำศัพท์เกี่ยวกับกิริยาอาการ คำศัพท์เกี่ยวกับชื่อสัตว์และพืชในท้องถิ่น คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ คำศัพท์เกี่ยวกับลำดับญาติ เป็นต้น

หลังจากที่ได้คัดเลือกหน่วยอรรถ จำนวน 50 หน่วยอรรถไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำหน่วยอรรถที่คัดเลือกไว้ทั้งหมดมาสร้างเป็นรายการคำเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปเป็นภาษาแรก โดยเริ่มต้นการเก็บข้อมูลที่กรุงเทพมหานครจากผู้บอกภาษา (Informant) ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตจังหวัดภาคใต้ อาทิ นครศรีธรรมราช สงขลา ตรัง ภูเก็ต พัทลุง ปัตตานี เป็นต้น ซึ่งในการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งนี้ผู้วิจัยได้มอบหมายให้ผู้ช่วยวิจัย นำรายการคำไปถามผู้บอกภาษาแต่ละคนทีละคำ แล้วให้ผู้บอกภาษาเหล่านั้นให้ข้อมูลเป็นคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่คนส่วนใหญ่ในจังหวัดของตนใช้ในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยนำข้อมูลคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด มาตรวจสอบความหมายและการสะกดคำจากพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ ของ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ อีกครั้งเพื่อความถูกต้อง แล้วจึงนำมาสร้างเป็นรายการคำแบบมีตัวเลือกหลายภาษาสำหรับเก็บข้อมูลภาษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ต่อไป

ขั้นตอนต่อมาผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยผู้วิจัยได้ใช้รายการคำทั้ง 50 คำดังกล่าวข้างต้น มาสอบถามผู้บอกภาษาชาวไทยพุทธจำนวนหนึ่งซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยการถามทีละคำแล้วให้ผู้บอกภาษาให้ข้อมูลเป็นคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ซึ่งคนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นของตนใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ผลปรากฏว่าคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้แทนหน่วยอรรถทั้ง 50 หน่วยอรรถที่เก็บรวบรวมมาได้จากผู้บอกภาษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ส่วนใหญ่ตรงกันกับที่ได้จากผู้บอกภาษาที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ และ ยังตรงกันกับพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ ของ สถาบันทักษิณคดีศึกษาฯ อีกด้วย จึงทำให้น่าเชื่อได้ว่าคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมดนั้น

เป็นคำศัพท์ "ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป" ซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาการกระจายศัพท์ต่อไปได้

2. เก็บข้อมูลภาษาไทยถิ่นตากใบ

ในการเก็บข้อมูลภาษาไทยถิ่นตากใบ หรือเรียกว่า "ภาษาเจ๊ะเห" ผู้วิจัยได้ใช้รายการคำทั้ง 50 คำ มาสอบถามผู้บอกภาษาชาวไทยพุทธที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอตากใบ และ อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาสจำนวนหนึ่ง โดยการถามทีละคำแล้วให้ผู้บอกภาษาให้ข้อมูลเป็นคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบซึ่งคนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นของตนใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน

แต่เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นตากใบ ดังนั้นเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการสะกดคำหลังการเก็บข้อมูลคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะให้ผู้บอกภาษาแต่ละคนช่วยตรวจสอบการสะกดคำศัพท์ให้ด้วยว่าที่ผู้วิจัยบันทึกไว้นั้นถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นก็จะให้ทางผู้บอกภาษาช่วยแก้ไขให้จนกระทั่งถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ข้อมูลภาษาเหล่านั้นสามารถนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ครั้งที่ 2 ต่อไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เก็บข้อมูลภาษามลายูถิ่น

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาษามลายูถิ่นจากผู้บอกภาษาชาวไทยมุสลิม ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส จำนวนหนึ่ง โดยใช้รายการคำทั้ง 50 คำมาสอบถามผู้บอกภาษาโดยการถามทีละคำแล้วให้ผู้บอกภาษาให้ข้อมูลเป็นคำศัพท์ภาษามลายูถิ่นซึ่งคนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นของตนใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งหากรายการคำใดมีปัญหาในการสื่อสารเนื่องจากผู้บอกภาษาไม่เข้าใจความหมาย ผู้วิจัยก็จะอธิบายความหมายให้โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

- ให้ดูของจริง
- แสดงกิริยาท่าทางประกอบ
- ให้คำนิยามแล้วยกตัวอย่างประกอบ

เมื่อได้ข้อมูลคำศัพท์ภาษามลายูถิ่นแต่ละครั้ง ผู้วิจัยก็จะจดบันทึกข้อมูลคำศัพท์ภาษามลายูถิ่นเหล่านั้น ด้วยตัวอักษรไทยควบคู่ไปกับ สัทอักษร (Phonetic Alphabet) ซึ่งในการจดบันทึกข้อมูลคำศัพท์ภาษามลายูถิ่นเป็นตัวอักษรไทย ปรากฏว่ามีบางหน่วยเสียง (Phoneme) ซึ่งไม่มีอักษรแทนเสียงในภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดอักษรไทยขึ้นแทนเสียงดังกล่าวตามแบบของพจนานุกรมภาษามลายูปัตตานี-ไทย ของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยหน่วยเสียงดังกล่าว ได้แก่

- เสียงเสียดแทรก ที่เพดานอ่อน ไม่ก้อง /ɣ/

ผู้วิจัยกำหนดให้ใช้อักษร "ฎ" แทน

- เสียงกัก ที่เพดานอ่อน ก้อง /g/

ผู้วิจัยกำหนดให้ใช้อักษร "ฆ" แทน

- พยัญชนะเสียงยาว (Long Consonant)

ผู้วิจัยกำหนดให้ใช้อักษรซ้อนกัน 2 ตัว แทน

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลคำศัพท์ภาษามลายูถิ่นจากผู้บอกภาษาทั้งหมดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลคำศัพท์ทั้งหมดมาตรวจสอบความหมายและการสะกดคำ จาก พจนานุกรมภาษามลายูปัตตานี-ไทย ของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี อีกครั้งหนึ่ง เพื่อความถูกต้อง เพื่อสามารถนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาการกระจายศัพท์แต่ละภาษา ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คัดเลือกหน่วยอรรถเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2

หลังจากที่ได้ข้อมูลภาษาของแต่ละภาษาที่จะศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลภาษาดังกล่าวมาคัดเลือกหน่วยอรรถ เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาการกระจายศัพท์แต่ละภาษาในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส จำนวน 30 หน่วยอรรถ อันถือเป็นจำนวนที่พอเหมาะกับการที่ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนจะตอบให้ได้หมดทุกข้อโดยไม่เกิดความเบื่อหน่ายเสียก่อน

ในการคัดเลือกหน่วยอรรถ สำหรับสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังต่อไปนี้

- เป็นหน่วยอรรถที่แทนด้วยคำศัพท์พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามรู้จัก เช่น คำศัพท์เกี่ยวกับกิริยาอาการ คำศัพท์เกี่ยวกับชื่อสัตว์และพืชในท้องถิ่น คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น

- เป็นหน่วยอรรถที่มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันในภาษาที่กำลังศึกษา

- เป็นหน่วยอรรถที่มีความหมายชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความหมายตรงกันทั้งในภาษามลายูถิ่นภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

โดยหน่วยอรรถทั้ง 30 หน่วยอรรถ ที่คัดเลือกได้มีดังนี้

หน่วยอรรถ	ภาษามลายูถิ่น	ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป	ภาษาไทยถิ่นตากใบ
"โค่น"	ตือแบ	ค่อน	ปล้ำ
"ตาย"	มาตี	ตาย	ดอย
"เที่ยว"	ฌฌาแล	เที่ยว	เร
"ลูกเนียงนก"	กือฤือดะฮ์	เนียงนก	โลกกือหนัว
"มันขี้หนู"	อูบี กือลิง	มันขี้หนู	หัวมันหลิง
"หัวหอม"	บาแว แมเฤาะฮ์	หัวหอม	กือเทียมแดง
"สะตอ"	ปือตา	โลกตอ	โลกกือตัย
"เงาะ"	เมาะแต	โลกเงาะ	โลกพลวน
"หย่าขาด"	จจือฤา	เลิก	เสียกัน
"กระจกเงา"	จูมิง ญญูโละฮ์	จ็อก	แว่น
"รีบเร่ง"	ฆาโดะฮ์	แขบ	กือด่วน
"ล้อเลียน"	งงาญิง	ไย	โตเยี่ยง
"ทำ"	บูวะ	ทำ	เยีย
"เกา"	ฆาฎู	เกา	ข่วน
"ขี้เหร่, ไม่งาม"	ฮูโดะฮ์	โหมุละ	อูด
"มะระ"	ปือฤียอ	มุระ	ผักห่าย
"ปลากัด"	อาเนาะ กกาเฤ็ง	ปลากัด	ปลาขี้หริม
"ถาด"	แนกา	ถาด	กือหล่ำ
"สวมใส่ (เสื้อ)"	ปากา บาญู	ใส่	ห่ม
"กระเถิบ"	แกเซาะ	เหยิบ	ถ็อด
"ตุ้มหู"	ซูแบ ลีงอ	ทองหู	ไม้หู
"เขย่า"	กอเจาะ	เหย่า	กือแซ็ง
"มะละกอ"	บือเตะ	ลอกอ	กล้วยหลา
"ขี้ขลาด"	ตาโกะ	ขี้ขลาด	ตับพอง
"พัน"	บาโละ	พัน	บีหล็อน
"เปรี้ยว"	มาแซ	เปรี้ยว	ส้ม
"ตะกร้า"	ฤาฆอ	ชะ	กือแจง
"วานซืน"	กือมาแฤ็ง ดูลู	วาซือ	ก่อนวา
"สะกิด"	จูแวะ	กิด	กือหลิด
"ร่ม"	ปายง	ร่ม	กลด

ผู้วิจัยได้นำหน่วยอรรถทั้ง 30 หน่วยอรรถ พร้อมคำศัพท์ที่ใช้แทนในแต่ละภาษาดังกล่าวข้างต้นมาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 ต่อไป โดยในแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จะประกอบไปด้วยหน่วยอรรถที่มีการใช้คำศัพท์ต่างกันระหว่างภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ จำนวน 30 หน่วยอรรถ โดยหน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถจะถูกสร้างเป็นคำถามแบบมีตัวเลือกเป็นภาษาต่าง ๆ หน่วยอรรถละ 1 ข้อ รวมคำถามทั้งหมด 30 ข้อ

เก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2

หลังจากที่ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยก็ได้นำแบบสอบถามจำนวน 200 ฉบับเดินทางไปเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 ที่จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส โดยในการเก็บข้อมูลฯ ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปสอบถามผู้บอกภาษา ทั้งชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธที่มีภูมิลำเนาอยู่ในทุกอำเภอของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส อำเภอละ 5 คน ดังมีรายชื่ออำเภอที่ใช้เป็นจุดเก็บข้อมูล ดังนี้ (ดูแผนที่แสดงที่ตั้งของอำเภอต่าง ๆ ได้ที่ท้ายบทที่ 2)

จังหวัดปัตตานี

อำเภอเมือง
อำเภอหนองจิก
อำเภอโคกโพธิ์
อำเภอยะหริ่ง
อำเภอยะรัง
อำเภอปะนาเระ
อำเภอสายบุรี
อำเภอมายอ
อำเภอทุ่งยางแดง
อำเภอแม่ลาน
อำเภอกะพ้อ
อำเภอไม้แก่น

จังหวัดยะลา

อำเภอเมือง
อำเภอรามัน

อำเภอยะหา

อำเภอบันนังสตา

อำเภอธารโต

อำเภอเบตง

กิ่งอำเภอกรงปินัง

อำเภอกาบัง

จังหวัดนราธิวาส

อำเภอเมือง

อำเภอบาเจาะ

อำเภอรือเสาะ

อำเภอระแงะ

อำเภอจะแนะ

อำเภอยี่งอ

อำเภอสุคิริน

อำเภอศรีสาคร

อำเภอแว้ง

อำเภอตากใบ

อำเภอสุไหงปาดี

อำเภอสุไหงโก-ลก

อำเภอเจาะไอร้อง

ในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยพบว่ามีบางอำเภอในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งมีชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันอาศัยอยู่มากกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมดในอำเภอ ซึ่งตามหลักเกณฑ์ทั่วไปในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม (Linguistic Field Method) หากจุดเก็บข้อมูลใดที่ประชากรในจุดเก็บข้อมูลนั้นใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งมากกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด จะตัดสินให้จุดเก็บข้อมูลดังกล่าวเป็นพื้นที่ภาษาของภาษานั้นไปเลย ดังนั้นหากอำเภอใดในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่ประชากรในอำเภอนั้นเป็นชาวไทยมุสลิมมากกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยก็จะตัดสินว่าอำเภอนั้นเป็นพื้นที่ภาษา (Language Area) ของมลายูถิ่น (Malayu Dialect Area) ทันที และในการเก็บข้อมูลคำศัพท์แทนหน่วยอรรถและหน่วยอรรถในอำเภอนั้น ก็จะเก็บเฉพาะข้อมูลคำศัพท์ภาษามลายูถิ่นเพื่อศึกษาการแปร (Variation) ของภาษา เท่านั้น

ในการที่ผู้วิจัยจะตัดสินว่าอำเภอใดเป็นพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่นได้นั้น ผู้วิจัยต้องอาศัยข้อมูลทางประชากรศาสตร์เข้ามาช่วยอย่างมาก กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ใช้ "ข้อมูลการนับถือศาสนาของประชากรในอำเภอต่าง ๆ ของ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส" ซึ่งได้จากสำนักงานศึกษาธิการเขตและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดของแต่ละจังหวัดมาช่วยในการพิจารณา

จากการพิจารณาข้อมูลทางประชากรศาสตร์ ในด้านการนับถือศาสนาของประชากรในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสแล้ว พบว่าสัดส่วนระหว่างประชากรชาวไทยมุสลิมกับประชากรชาวไทยพุทธในแต่ละอำเภอ เป็นดังนี้

จังหวัดปัตตานี

	ชาวไทยมุสลิม	ชาวไทยพุทธ
อำเภอเมือง	73,322	31,270
อำเภอหนองจิก	60,983	9,112
อำเภอโคกโพธิ์	30,826	26,531
อำเภอยะหริ่ง	67,748	3,566
อำเภอยะรัง	73,758	3,816
อำเภอปะนาเระ	31,014	10,356
อำเภอสายบุรี	41,933	15,445
อำเภอมายอ	46,770	2,550
อำเภอทุ่งยางแดง	17,187	351
อำเภอแม่ลาน	7,243	6,171
อำเภอกะพ้อ	13,053	275
อำเภอไม้แก่น	7,998	2,012

จังหวัดยะลา

	ชาวไทยมุสลิม	ชาวไทยพุทธ
อำเภอเมือง	37,503	117,198 [1]
อำเภอรามัน	68,872	5,186
อำเภอยะหา	37,315	6,584
อำเภอบันนังสตา	36,898	5,031
อำเภอธารโต	13,684	3,421
อำเภอเบตง	25,058	24,257
กิ่งอำเภอกรงปินัง	17,127	124
อำเภอกาบัง	7,309	4,112

จังหวัดนราธิวาส

	ชาวไทยมุสลิม	ชาวไทยพุทธ
อำเภอเมือง	106,986	6,902
อำเภอบาเจาะ	43,911	896
อำเภอรือเสาะ	51,398	5,084
อำเภอระแงะ	69,023	7,666
อำเภอจะแนะ	24,066	849
อำเภอยี่งอ	34,694	1,998
อำเภอสุคิริน	8,332	10,464
อำเภอศรีสาคร	21,912	3,803
อำเภอแว้ง	35,621	4,345

---

[1] จากการคำนวณสัดส่วนประชากรระหว่างประชากรชาวไทยมุสลิมกับประชากรชาวไทยพุทธ ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ประชากรชาวไทยพุทธมีจำนวนมากถึงร้อยละ 75.75 หรือมากกว่า 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งตามหลักเกณฑ์ฯ น่าจะต้องถือว่าเป็นพื้นที่ภาษาของภาษาไทยถิ่น แต่เนื่องจากจากการสอบถามข้อมูลทางประชากรศาสตร์เพิ่มเติม ทำให้ทราบว่าในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีชาวไทยพุทธเชื้อสายจีนเข้ามาอาศัยอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งชาวไทยพุทธเหล่านี้ส่วนหนึ่งใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในการติดต่อสื่อสาร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ลดจำนวนประชากรชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่น (ใต้ทั่วไป หรือ ตากใบ) ลงส่วนหนึ่ง ทำให้สัดส่วนของประชากรชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นลดลงเหลือไม่เกินร้อยละ 75

	ชาวไทยมุสลิม	ชาวไทยพุทธ
อำเภอตากใบ	38,895	20,944
อำเภอสุไหงปาดี	40,487	17,352
อำเภอสุไหงโก-ลก	48,460	10,050
อำเภอเจาะไอร้อง	33,121	675

เมื่อนำหลักเกณฑ์การตัดสินการใช้ภาษาฯ ที่ได้กล่าวไว้แล้ว มาพิจารณาข้อมูลทางประชากรศาสตร์ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถพิจารณาตัดสินได้ทันทีว่าอำเภอใดของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่นซึ่งผู้วิจัยจะใช้ผู้บอกภาษาชาวไทยมุสลิมเพียงกลุ่มเดียว (5 คน) หรือ เป็นพื้นที่ภาษามากกว่า 1 ภาษา (มลายูถิ่น และ ภาษาไทยถิ่น) ซึ่งต้องใช้ผู้บอกภาษาทั้งชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ (รวม 5 คน) โดยผลการพิจารณาตัดสินเป็นดังนี้

จังหวัดปัตตานี

อำเภอเมือง	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
อำเภอหนองจิก	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอโคกโพธิ์	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
อำเภอยะหริ่ง	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอยะรัง	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอปะนาเระ	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
อำเภอสายบุรี	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
อำเภอมายอ	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอทุ่งยางแดง	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอแม่ลาน	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
อำเภอกะพ้อ	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอไม้แก่น	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น

จังหวัดยะลา

อำเภอเมือง	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
อำเภอรามัน	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอยะหา	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอบันนังสตา	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอธารโต	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น

อำเภอเบตง	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
กิ่งอำเภอกรงปินัง	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอกาบัง	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา

จังหวัดนราธิวาส

อำเภอเมือง	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอบาเจาะ	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอรือเสาะ	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอระแงะ	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอจะแนะ	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอยี่งอ	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอสุคิริน	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
อำเภอศรีสาคร	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอแว้ง	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอตากใบ	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
อำเภอสุไหงปาดี	เป็นพื้นที่มากกว่า 1 ภาษา
อำเภอสุไหงโก-ลก	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น
อำเภอเจาะไอร้อง	เป็นพื้นที่ภาษามลายูถิ่น

หลังจากตัดสินว่าอำเภอใดใช้ภาษามลายูถิ่นเพียงภาษาเดียว และอำเภอใดใช้ภาษามากกว่า 1 ภาษา เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยก็ได้เริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลภาษาจากผู้บอกภาษาในทุกอำเภอของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสทันที โดยดังที่ได้กล่าวแล้วว่าหากอำเภอใดของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสที่ผู้วิจัยได้ตัดสินให้เป็นพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่นภาษาเดียว ผู้วิจัยก็จะใช้ผู้บอกภาษาเฉพาะชาวไทยมุสลิมเพียงกลุ่มเดียว จำนวน 5 คน แต่ถ้าเป็นพื้นที่ภาษามากกว่า 1 ภาษา ผู้วิจัยก็จะใช้ผู้บอกภาษาทั้งชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ รวม 5 คน

สำหรับวิธีการดำเนินการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 นั้นมีวิธีการดำเนินการคล้ายคลึงกันกับการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 1 เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการจากการตั้งคำถามจากรายการคำมาเป็นวิธีการให้ผู้บอกภาษาตอบคำถามลงในแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แทน

หลังจากการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 ในแต่ละอำเภอของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยได้นำคำศัพท์ทั้งภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดมาพิจารณา และพบว่ามีคำศัพท์บางกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกันทางเสียงมาก กล่าวคือ อาจมีความคล้ายคลึงกันทางเสียงพยัญชนะ และ/หรือเสียงสระ ซึ่งสามารถจัดเป็น

รูปแปร (Variation) ของศัพท์เดียวกันได้ หรือในบางกรณีก็อาจมีการแปรรูปทางด้านรูปคำ ซึ่งก็จัดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันได้เช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะได้ทำการวิเคราะห์ศัพท์ของภาษาต่าง ๆ เพื่อดูว่าหน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถจะมีศัพท์ (Lexicon) ที่ใช้แทนในภาษาที่กำลังศึกษาอยู่จำนวนกี่ศัพท์ และศัพท์ใดบ้างเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน โดยจะทำการวิเคราะห์ทีละภาษา เริ่มจากภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ดังนี้

วิเคราะห์ศัพท์ภาษามลายูถิ่น

คำศัพท์ (Word) ที่อาจจัดเป็นรูปแปรของศัพท์ (Lexicon) เดียวกันในภาษามลายูถิ่น ซึ่งพบในงานวิจัยนี้ อาจมีการแปรรูปในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว หรือ มากกว่าหนึ่งด้าน ดังต่อไปนี้

- การแปรรูปทางด้านเสียง
- การแปรรูปทางด้านรูปคำ

การแปรรูปทางด้านเสียง แบ่งออกเป็น

1. การแปรรูปในเรื่องสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะ

1.1 ต่างกันในเรื่องฐานกรณ์

หน่วยอรรถ "ถาด"	แบกา	-	แมกา	/n/	-	/m/

1.2 ต่างกันในเรื่องลักษณะการเปล่งเสียง

หน่วยอรรถ "ขี้ขลาด"	ตาโกะ	-	นนาโกะ	/t/	-	/n:/

2. การแปรรูปในเรื่องสัทลักษณะของเสียงสระ

2.1 ต่างกันเฉพาะระดับของลิ้น

หน่วยอรรถ "มะละกอ"	บือเตะ	-	บือติ	/e/	-	/i/
หน่วยอรรถ "มันขี้หนู"	อูบี กือลิง	-	อูบี กือเล็ง	/i/	-	/e/

2.2 ต่างกันเฉพาะส่วนของลิ้น

หน่วยอรรถ "สะตอ"	ปือตา	-	ปือแต	/a/	-	/ɛ/

2.3 ต่างกันที่ระดับของลิ้น และความเป็นนาสิก

หน่วยอรรถ "สะกิด"	จูแวะ	-	จูวิ	/ɛ/	-	/i/

3. การแปรรูปในเรื่องการกลายเสียง สูญเสียง หรือ เพิ่มเสียง

3.1 การลดและการเพิ่มพยางค์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1.1 การลดพยางค์

หน่วยอรรถ "ลูกเนียงนก"	กือฉือดะฮ์	-	บูเวาะฮ์ กือดะฮ์
หน่วยอรรถ "มะระ"	ปือฉียอ	-	บูเวาะฮ์ ฉียอ

หน่วยอรรถ "วานซืน" กือมาแล็ง ดูลู - มาแล็ง ดูลู

หน่วยอรรถ "มะละกอ" บูเวาะฮ์ บือติ - เวาะฮ์ บือติ

3.1.2 การเพิ่มพยางค์

หน่วยอรรถ "ตุ้มหู" ซูแบ ลิงอ - ซูแบ ตือลิงอ

3.2 การกลมกลืนเสียง (Assimilation) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.2.1 การรวม 2 พยางค์เป็น 1 พยางค์ โดยตัดสระของพยางค์แรกและพยัญชนะต้นของพยางค์ถัดไป กล่าวคือ รวมพยัญชนะต้นของพยางค์แรกกับสระของพยางค์ถัดไปให้เป็นพยางค์เดียวกัน

หน่วยอรรถ "มะระ" ปือฤียอ - ปียอ

3.2.2 การรวมหน่วยคำอุปสรรคหรือหน่วยคำบุพบทที่วางไว้หน้าคำ เข้ากับพยางค์แรกของคำ แล้วยืดเสียงพยัญชนะต้นของคำให้เป็นพยัญชนะเสียงยาว (Long Consonant)

หน่วยอรรถ "เที่ยว" บือณาแล - ณาแล

หน่วยอรรถ "ขี้ขลาด" มือนาโกะ - นาโกะ

ข. การแปรรูปทางด้านรูปคำ ได้แก่ การปรากฏหรือไม่ปรากฏของหน่วยคำ "บูเวาะฮ์" หรือ "เวาะฮ์" ซึ่งแปลว่า "ลูก" หรือ "ผล"

หน่วยอรรถ "ลูกเนียงนก" กือฤือดะฮ์ - บูเวาะฮ์ กือดะฮ์

- เวาะฮ์ กือดะฮ์

หน่วยอรรถ "สะตอ" ปือตา - บูเวาะฮ์ ปือตา

หน่วยอรรถ "มะระ" ปือฤียอ - บูเวาะฮ์ ปือฤียอ

บูเวาะฮ์ ฤียอ

หน่วยอรรถ "มะละกอ" บือเตะ - บูเวาะฮ์ บือเตะ

บูเวาะฮ์ บือติ

เวาะฮ์ บือติ

หน่วยอรรถ "เงาะ" เมาะแต - บูเวาะฮ์ เมาะแต

วิเคราะห์ศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป

คำที่อาจจัดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปซึ่งพบในงานวิจัยนี้มีการแปรรูปเฉพาะทางด้านเสียง เท่านั้น ดังนี้

การแปรรูปทางด้านเสียง แบ่งออกเป็น

1. การแปรรูปในเรื่องสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะ

1.1 ต่างกันในเรื่องลักษณะการเปล่งเสียง

หน่วยอรรถ "ขี้เหร่, ไม่งาม" โหมละ - โบ๊ะ /m/ - /b/

2. การแปรรูปในเรื่องสัทลักษณะของเสียงสระ

2.1 ต่างกันเฉพาะระดับของลิ้น

หน่วยอรรถ "กระจกเงา"	จ็อก	-	จก	/ɔ/	-	/o/
หน่วยอรรถ "โค่น"	คอน	-	โค่น	/ɔ/	-	/o/
หน่วยอรรถ "เปรี้ยว"	ส้ม	-	ส้อม	/o/	-	/ɔ/
หน่วยอรรถ "ร่ม"	ร่ม	-	ร่อม	/o/	-	/ɔ/

3. การแปรในเรื่องการกลายเสียง สูญเสียง หรือ เพิ่มเสียง

3.1. การเพิ่มพยางค์

หน่วยอรรถ "สะกิด"	กิด	-	สะกิด

วิเคราะห์ศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ

คำที่อาจจัดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันในภาษาไทยถิ่นตากใบซึ่งพบในงานวิจัยนี้ มีการแปรรูปเฉพาะทางด้านเสียง เท่านั้น ดังนี้

การแปรรูปทางด้านเสียง แบ่งออกเป็น

1. การแปรรูปในเรื่องสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะ

1.1 ต่างกันในเรื่องลักษณะการทำงานของเส้นเสียงและการพ่นลม

หน่วยอรรถ "พัน"	บีหล็อน	-	พะหล็อน	/b/	-	/ph/

2. การแปรรูปในเรื่องสัทลักษณะของเสียงสระ

2.1 ต่างกันเฉพาะระดับของลิ้น

หน่วยอรรถ "พัน"	บีหล็อน	-	พะหล็อน	/ɯ/	-	/a/

3. การแปรในเรื่องการกลายเสียง สูญเสียง หรือ เพิ่มเสียง

3.1. การลดพยางค์

หน่วยอรรถ "สะตอ"	โลกถือตัย	-	โลกตัย

บทที่ 4
การกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

จากการรวบรวมข้อมูลคำศัพท์ของภาษาต่าง ๆ ที่ได้จากแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ศัพท์ในบทที่ 2 ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าในแต่ละหน่วยอรรถแทนด้วยศัพท์กี่ศัพท์ และ แต่ละศัพท์มีรูปแปร (Variation) อะไรบ้าง จากนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์ศัพท์ของแต่ละหน่วยอรรถดังกล่าวมาแสดงการกระจายศัพท์ลงในแผนที่แสดงการกระจายศัพท์ โดยใช้แผนที่ 1 แผ่นต่อหน่วยอรรถ 1 หน่วยอรรถ

การแสดงการกระจายศัพท์ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

สร้างแผนที่

ผู้วิจัยได้ใช้แผนที่แสดงเขตอำเภอ ตำบล เทศบาล และข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด พ.ศ. 2538 ซึ่งจัดทำโดยหน่วยแผนที่สถิติ กองวิชาการสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี มาเป็นแผนที่ต้นแบบ จากนั้นคัดเลือกเฉพาะแผนที่ของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มาย่อส่วนให้มีอัตราส่วนที่เท่ากัน แล้วจึงใช้เทคนิคทางคอมพิวเตอร์กราฟฟิค เพื่อประกอบและตบแต่งแผนที่ของทั้ง 3 จังหวัดให้เป็นแผนที่แผ่นเดียวกันสำหรับใช้ในการแสดงการกระจายศัพท์ต่อไป

แสดงการกระจายศัพท์

ผู้วิจัยแสดงการกระจายศัพท์ภาษาต่าง ๆ ลงในแผนที่แสดงการกระจายศัพท์ โดยใช้แผนที่ 1 แผ่นต่อหน่วยอรรถ 1 หน่วยอรรถแล้วใช้ตัวอักษรกับตัวเลขเป็นสัญลักษณ์แทนศัพท์ที่ปรากฏในแต่ละจุดเก็บข้อมูลโดยตัวอักษรกับตัวเลข 1 ชุดจะใช้แทนศัพท์ 1 ศัพท์

ผู้วิจัยได้แสดงรายการศัพท์ของแต่ละหน่วยอรรถคู่กับชุดตัวอักษรกับตัวเลขกำกับ ไว้ที่มุมล่างด้านซ้ายของแผนที่แต่ละแผ่น โดยเริ่มจากศัพท์ภาษามลายูถิ่น ตามด้วยศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ และศัพท์เฉพาะถิ่นตามลำดับ และ ในกรณีที่มีรูปแปร (Variation) ของศัพท์ ผู้วิจัยจะแสดงรูปแปรไว้ในวงเล็บท้ายศัพท์นั้น ๆ

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ของแต่ละหน่วยอรรถเป็นดังนี้

หน่วยอรรถที่ 1 "โค่น"

มลายูถิ่น
A1 ตือแบ

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป
B1 ค่อน (โค่น)

ไทยถิ่นตากใบ
C1 ปล้ำ

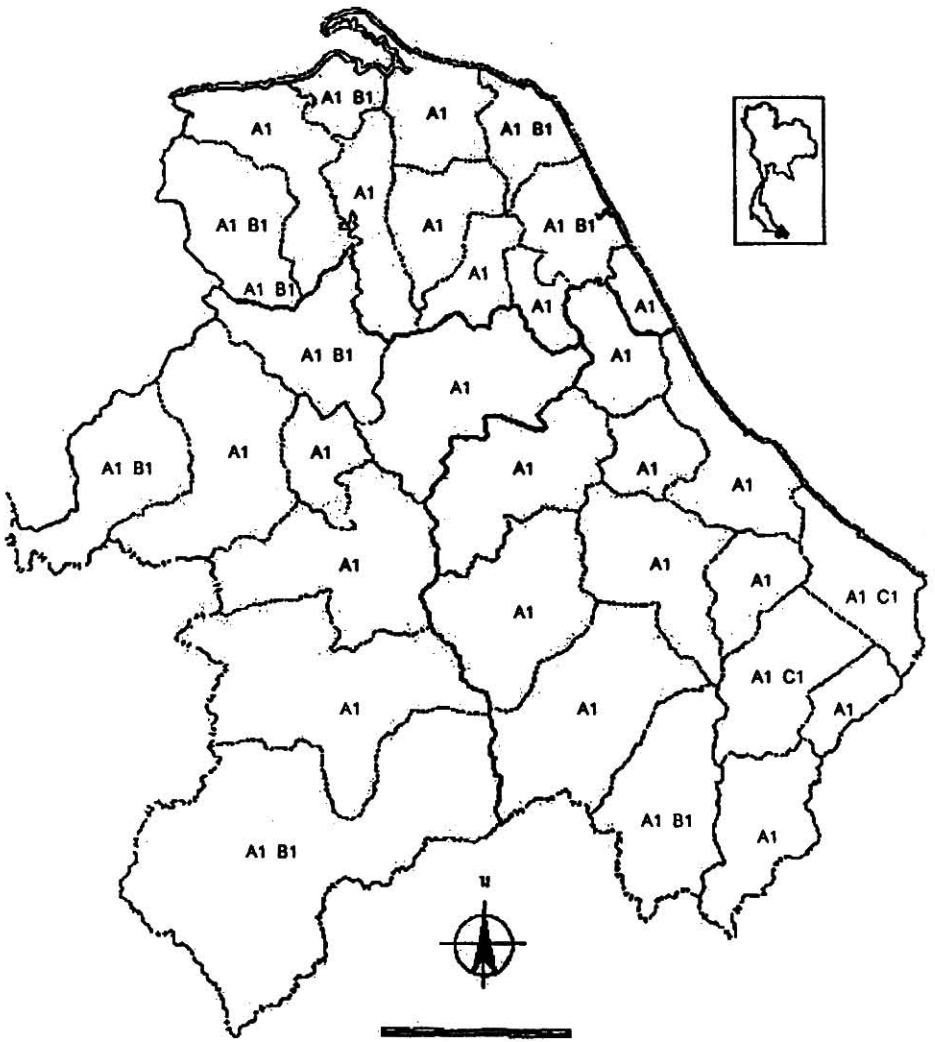

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

หน่วยอรรถที่ 2 "ตาย"

มลายูถิ่น

A1 มาตี

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 ตาย

ไทยถิ่นดากใบ

C1 ดอย

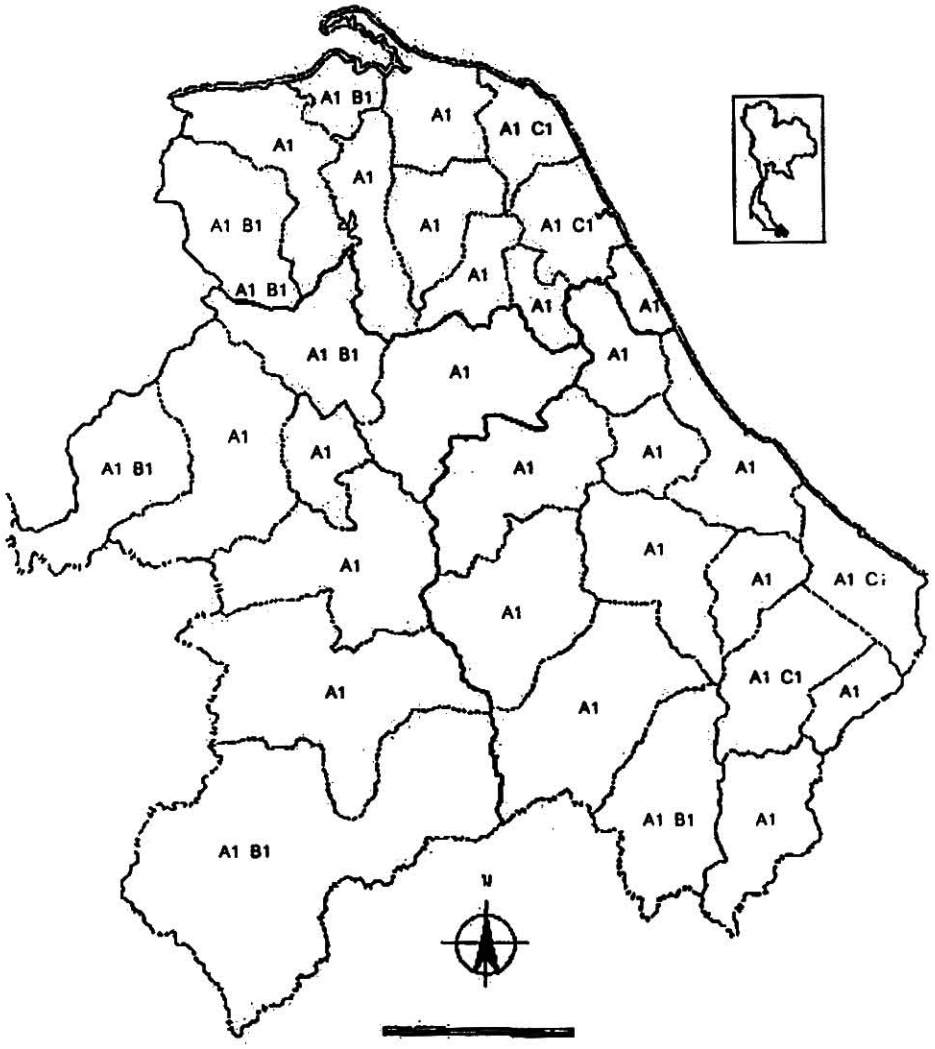
A1 B1
A1
A1 C1
A1 B1
A1 B1
A1 B1
A1
A1
A

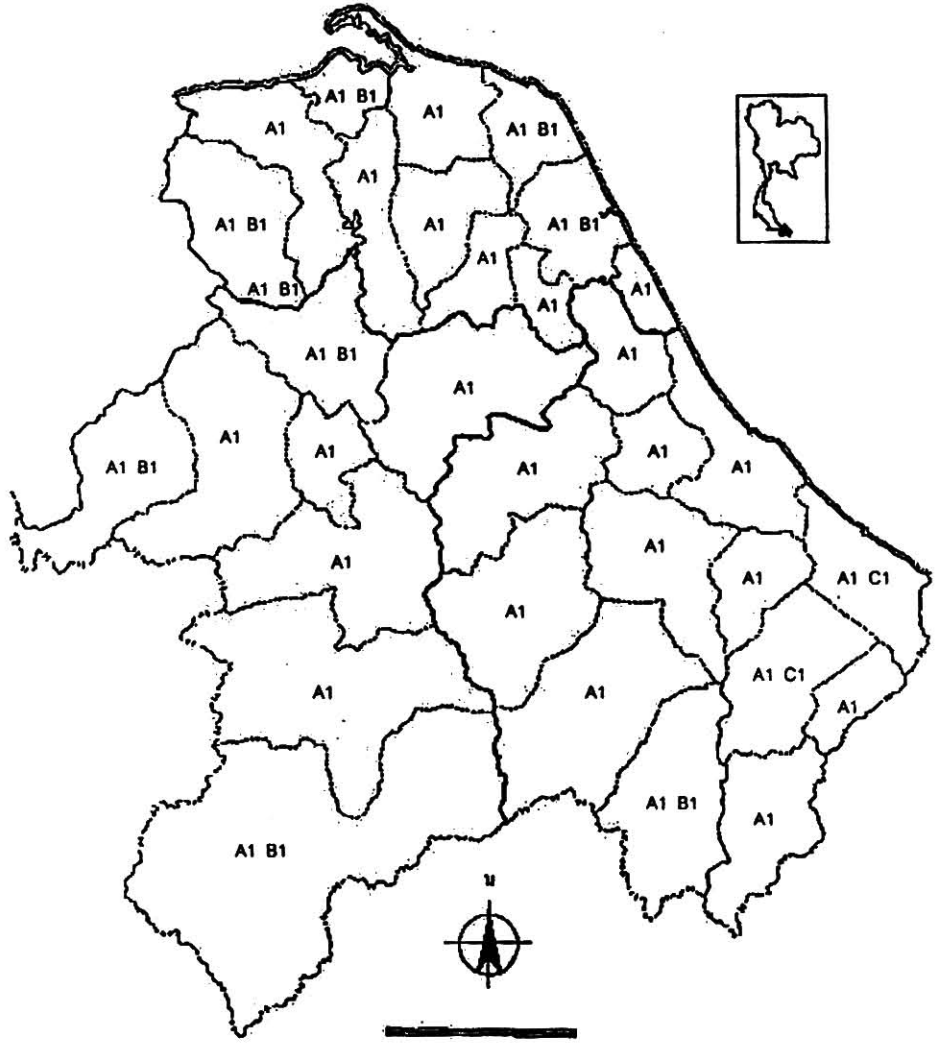
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1
A

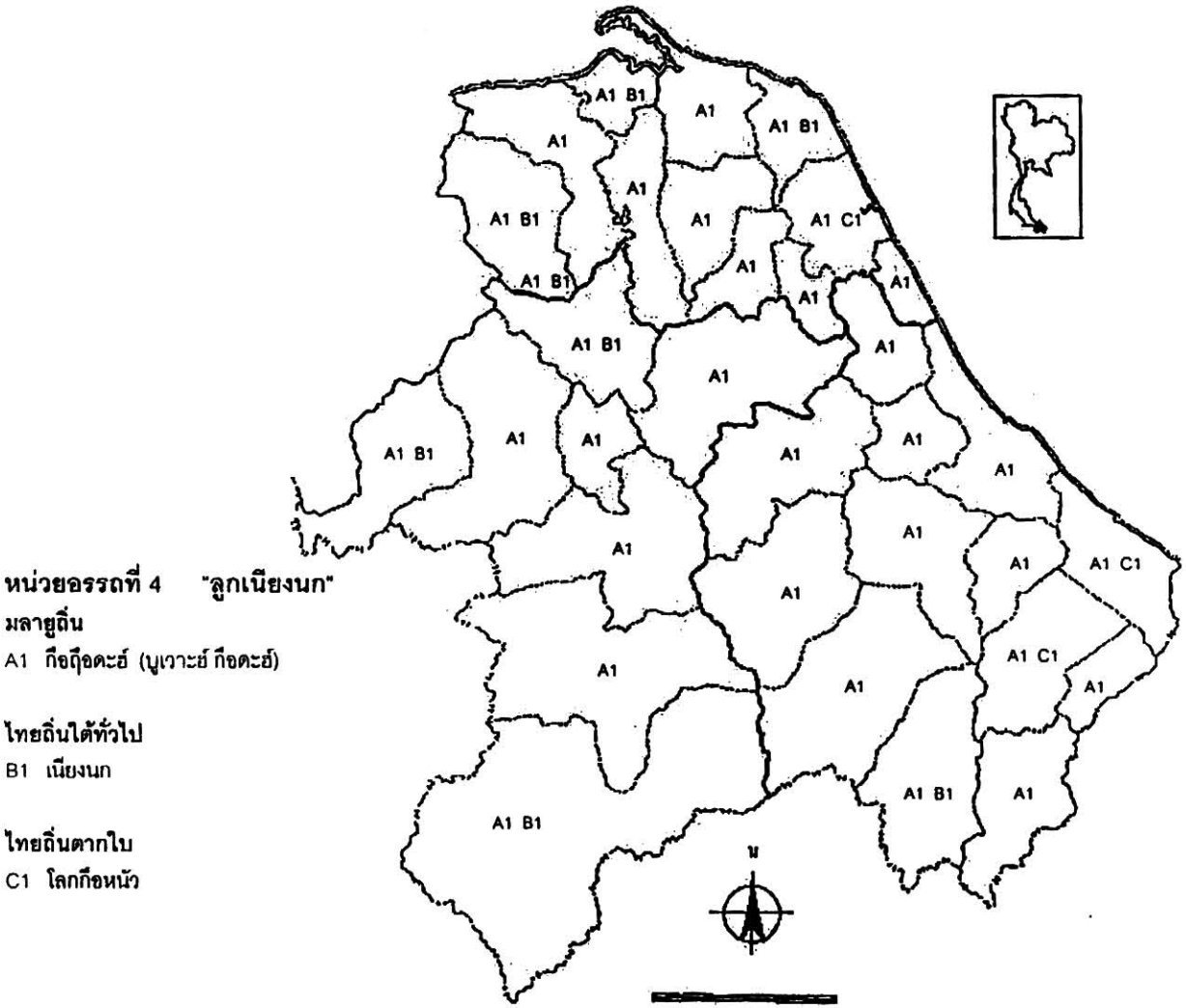
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1
A

หน่วยอรรถที่ 5 "มันขี้หนู"

มลายูถิ่น
A1 อูบี กือลิง

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป
B1 มันขี้หนู

ไทยถิ่นตากใบ
C1 หัวมันหลิง

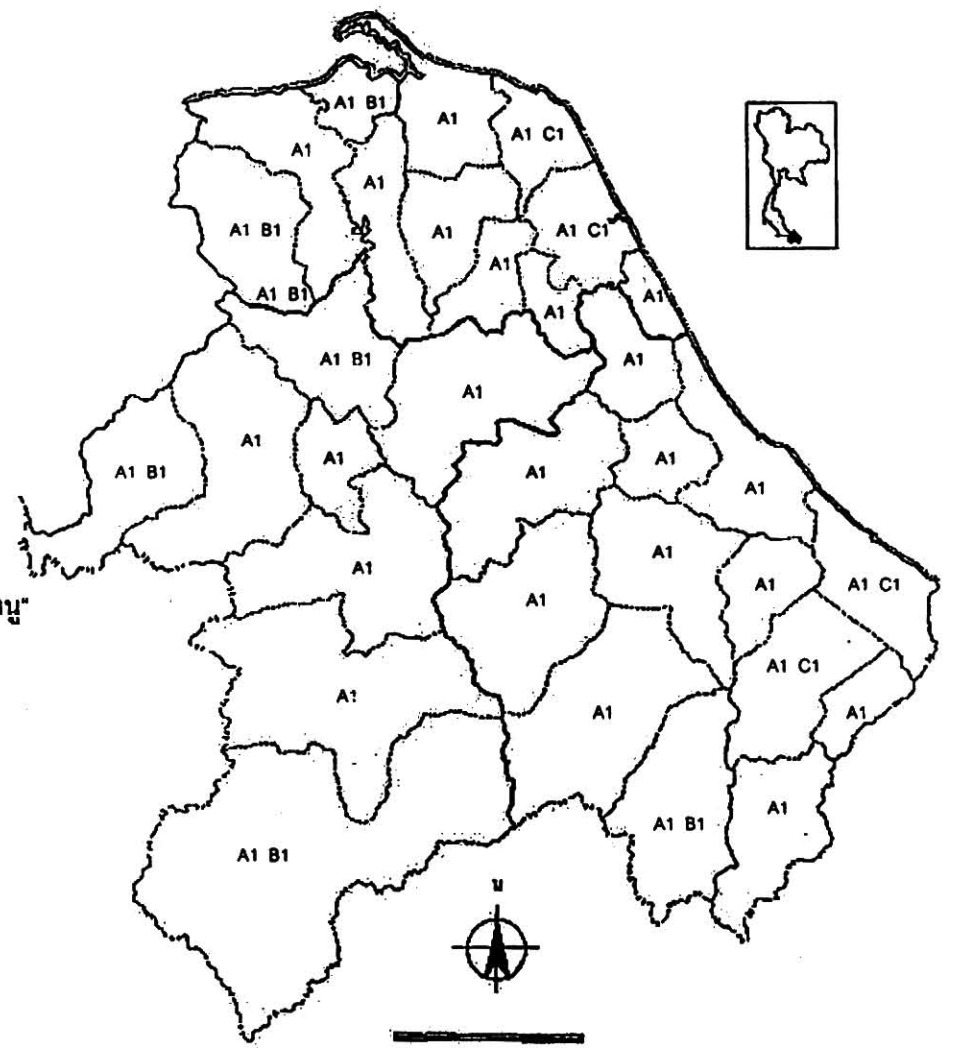
A1 B1
A1
A1 C1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1
A

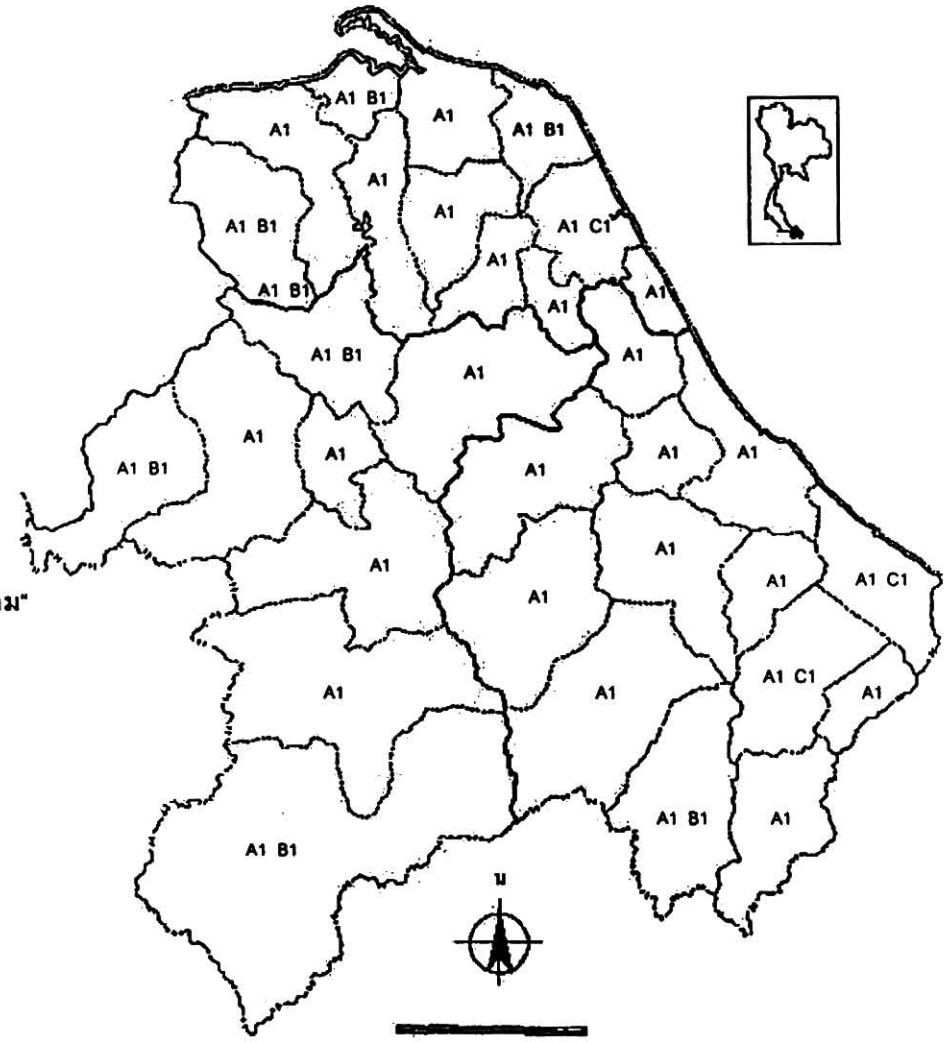

หน่วยอรรถที่ 6 "หัวหอม"

มลายูถิ่น

A1 บาแว แมเฆาะฮ์

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 หัวหอม

ไทยถิ่นตากใบ

C1 กือเทียมแดง

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

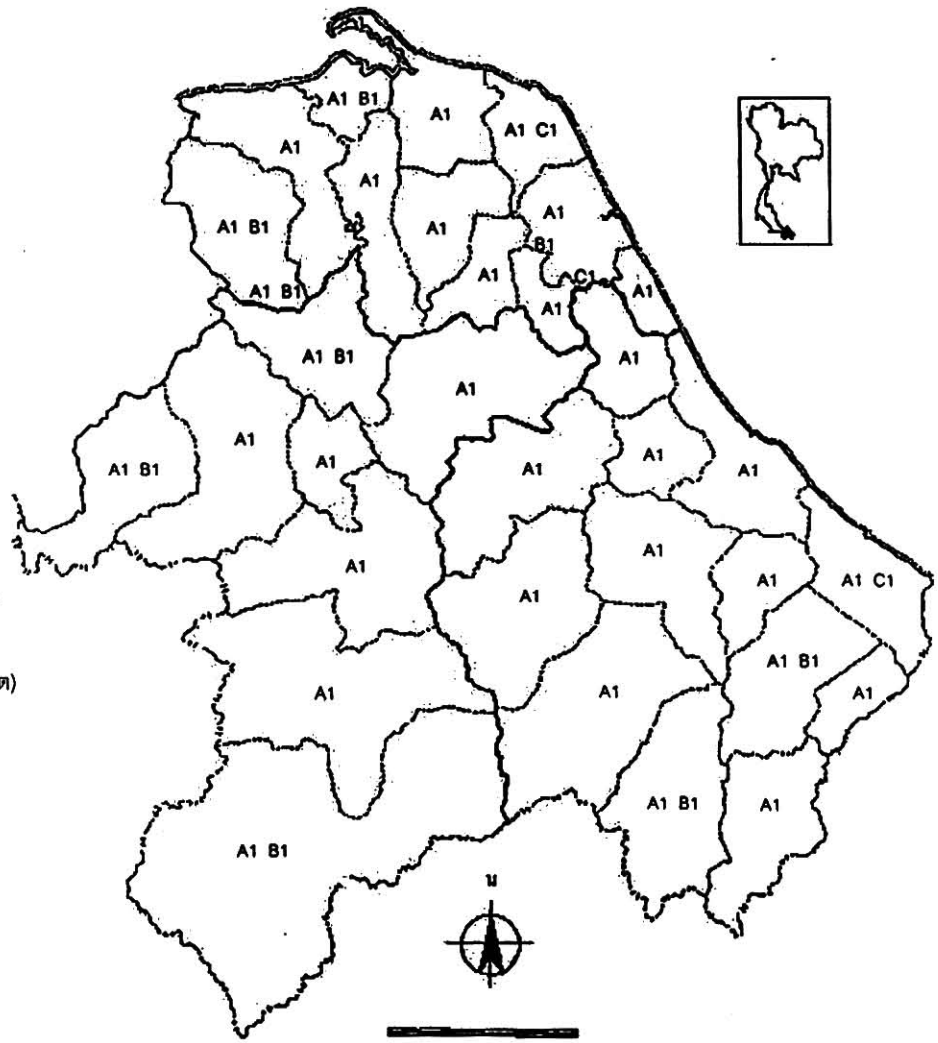

หน่วยอรรถที่ 7 "สะตอ"

มลายูถิ่น

A1 ปือตา (บูเวาะฮ์ ปือตา, ปือแต)

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 โลกตอ

ไทยถิ่นตากใบ

C1 โลกก๊อตัย (โลกตัย)

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

หน่วยอรรถที่ 8 "เงาะ"

มลายูถิ่น

A1 เมาะแด (บูเกาะฮ์ เมาะแด)

ไทยถิ่นได้ทั่วไป

B1 โลกเงาะ

ไทยถิ่นตากใบ

C1 โลกพลวน

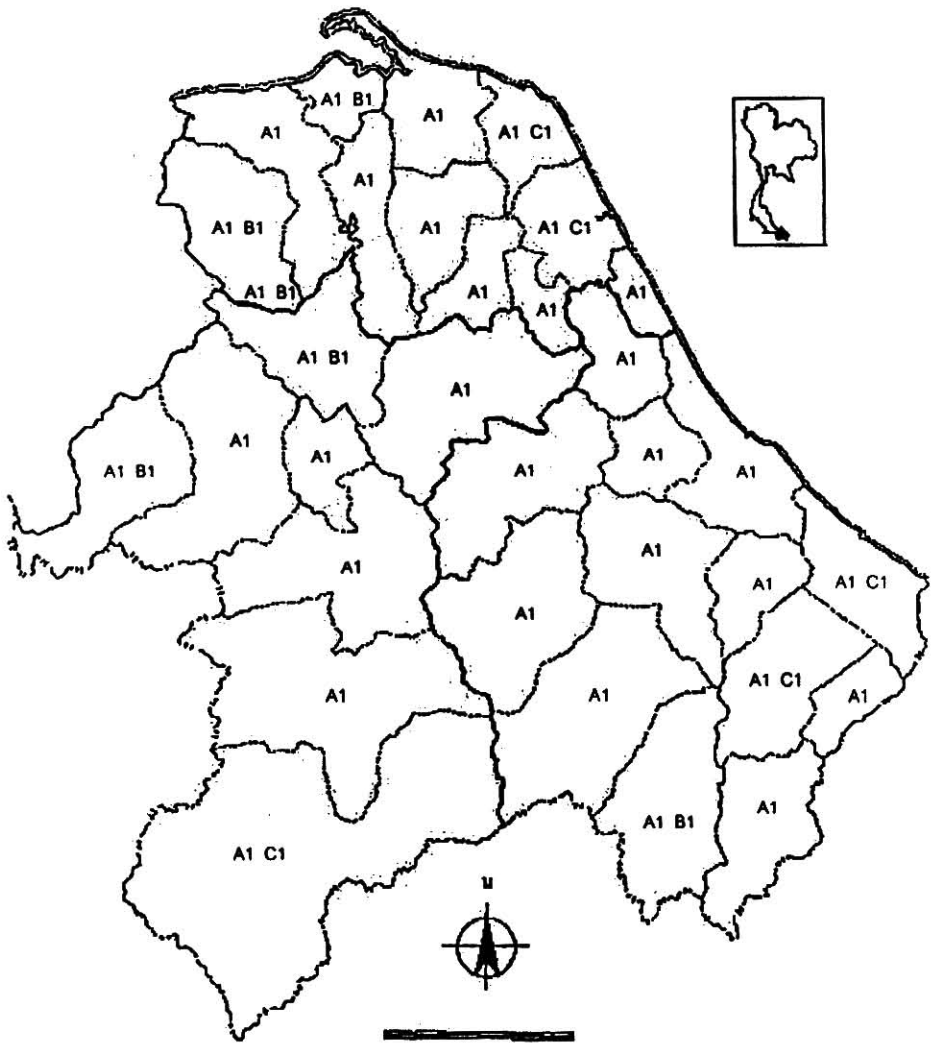

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นได้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

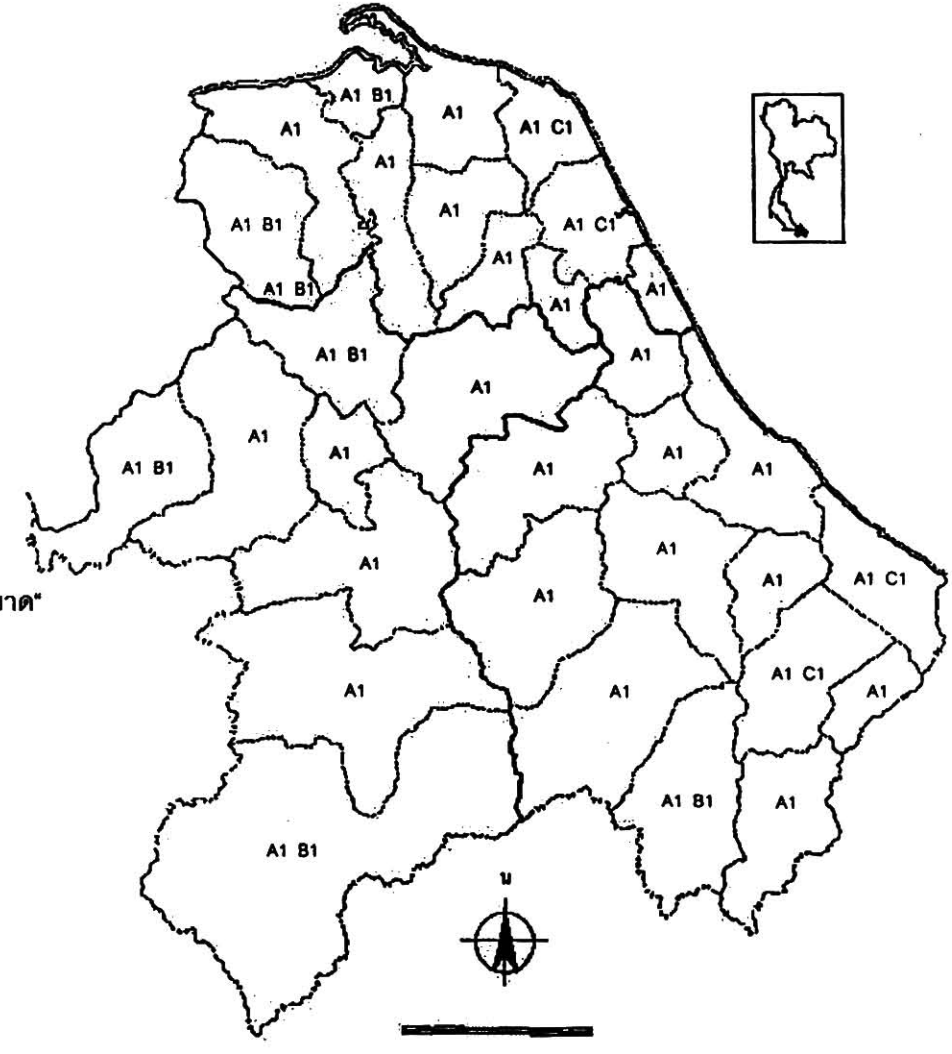

หน่วยอรรถที่ 9 "หย่าขาด"

มลายูถิ่น

A1 จจีอฤา

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 เลิก

ไทยถิ่นตากใบ

C1 เสียกัน

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

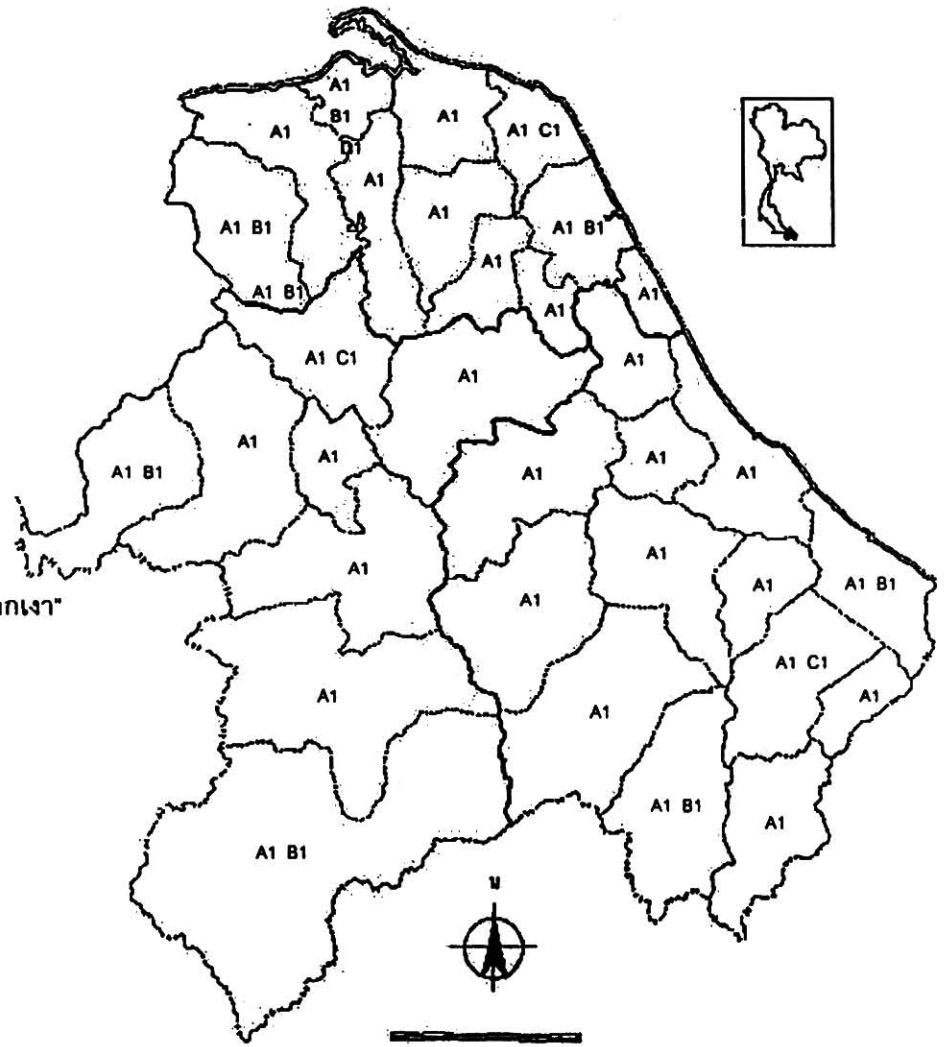

หน่วยอรรถที่ 10 "กระจกเงา"

มลายูถิ่น

A1 จูมิง ญูญูโละฮ์

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 จ๊อก

ไทยถิ่นตากใบ

C1 แว่น

อื่น ๆ หรือ เฉพาะถิ่น

D1 กระจกเงา

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

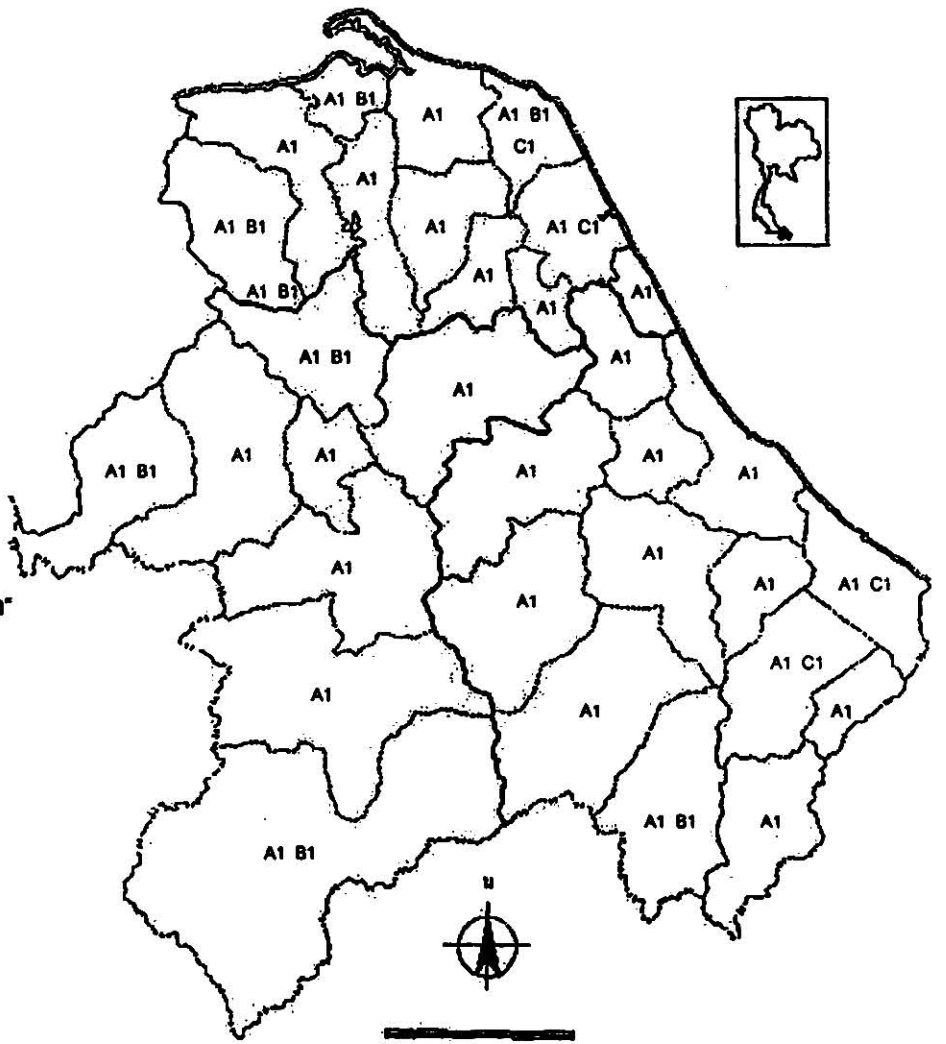

หน่วยอรรถที่ 11 "รีบเร่ง"

มลายูถิ่น

A1 มาโดะฮ์

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 แขบ

ไทยถิ่นตากใบ

C1 กือด่วน

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

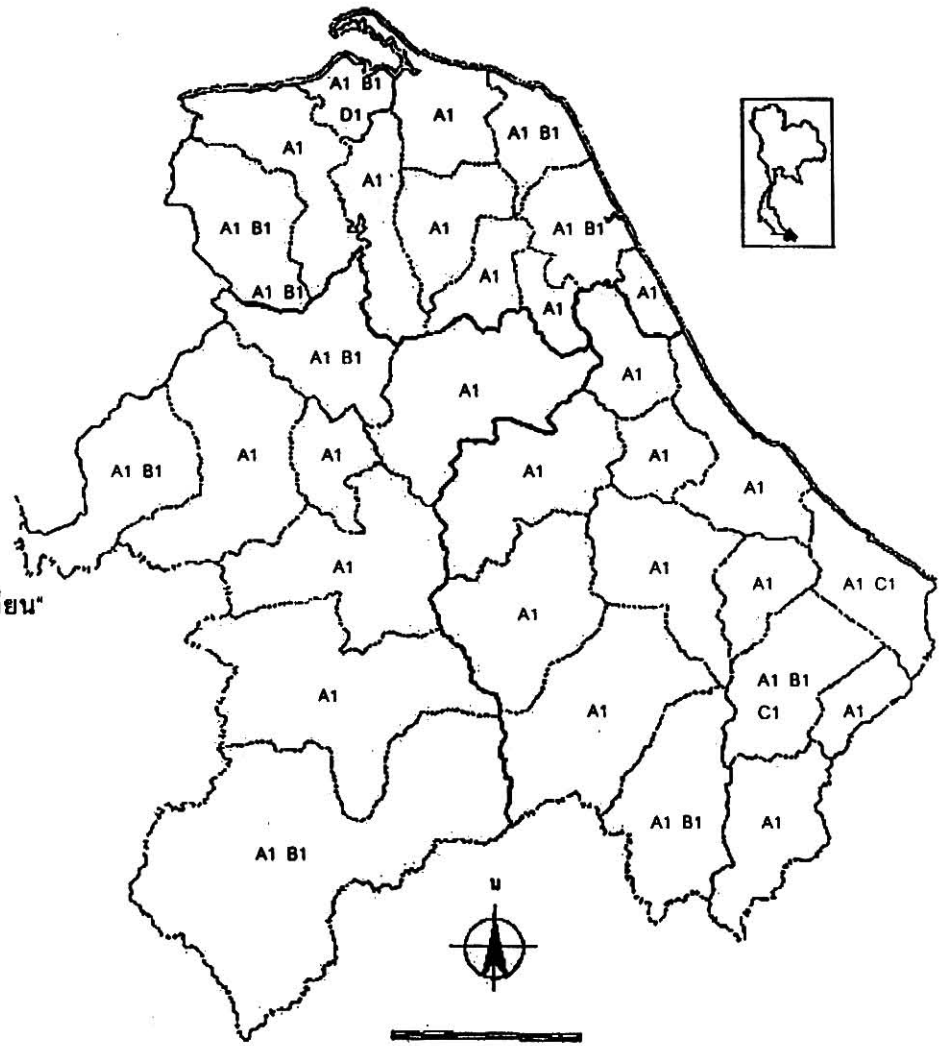
A1 B1
D1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1
A1
A1 B1
A1
A1
A1
A

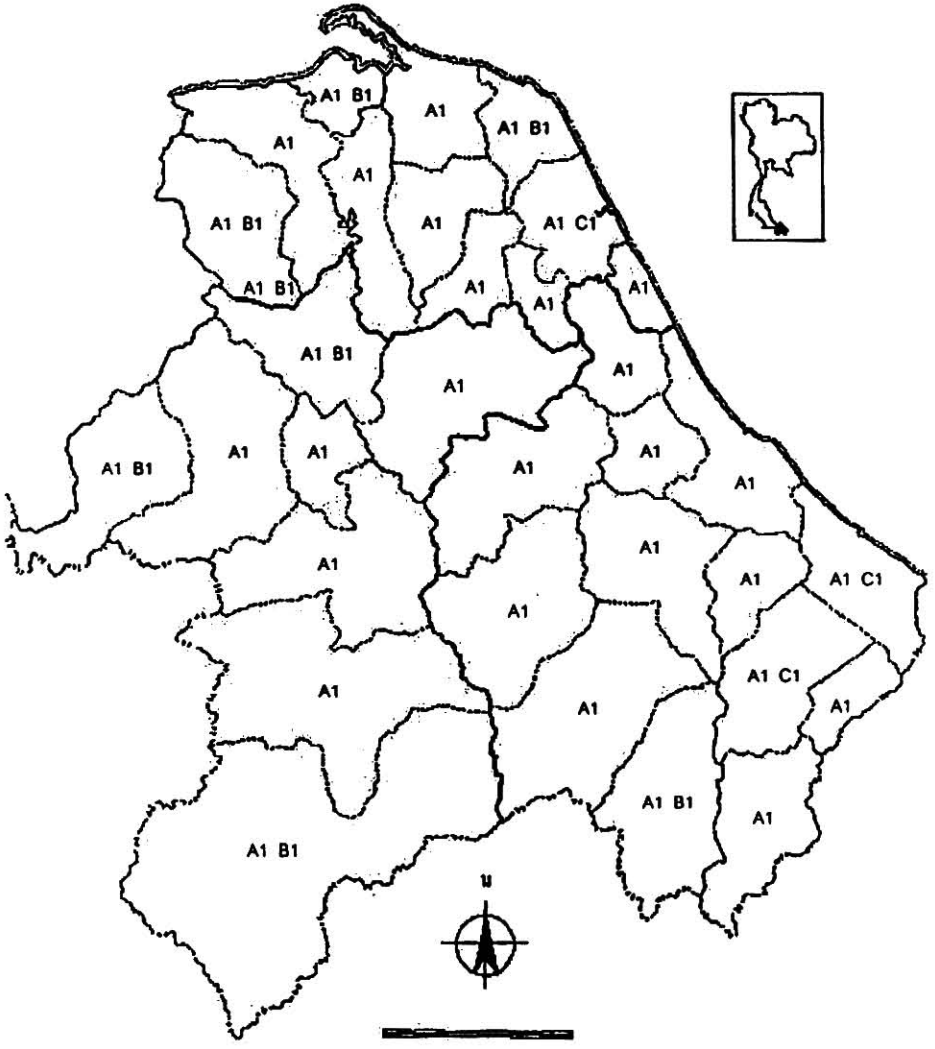
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 C1
A1
A1
A

หน่วยอรรถที่ 14 "เกา"
มลายูถิ่น
A1 ฆาฎู

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป
B1 เกา

ไทยถิ่นตากใบ
C1 ข่วน

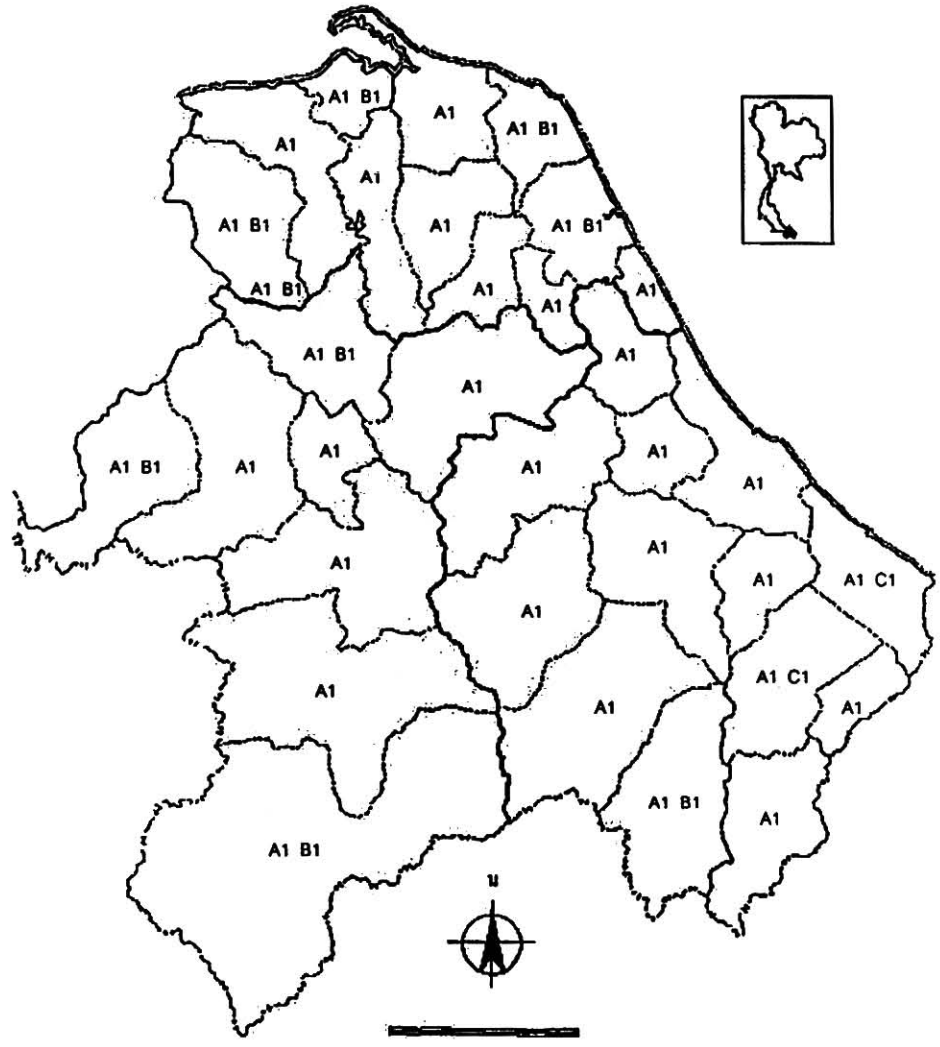
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1
A

หน่วยอรรถที่ 15 "ขี้เหร่ ไม่งาม"

มลายูถิ่น

A1 ฮูโดะฮ์

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 โหมล่ะ (โบล่ะ)

ไทยถิ่นตากใบ

C1 อูด

อื่น ๆ หรือ เฉพาะถิ่น

D1 ขี้เหร่

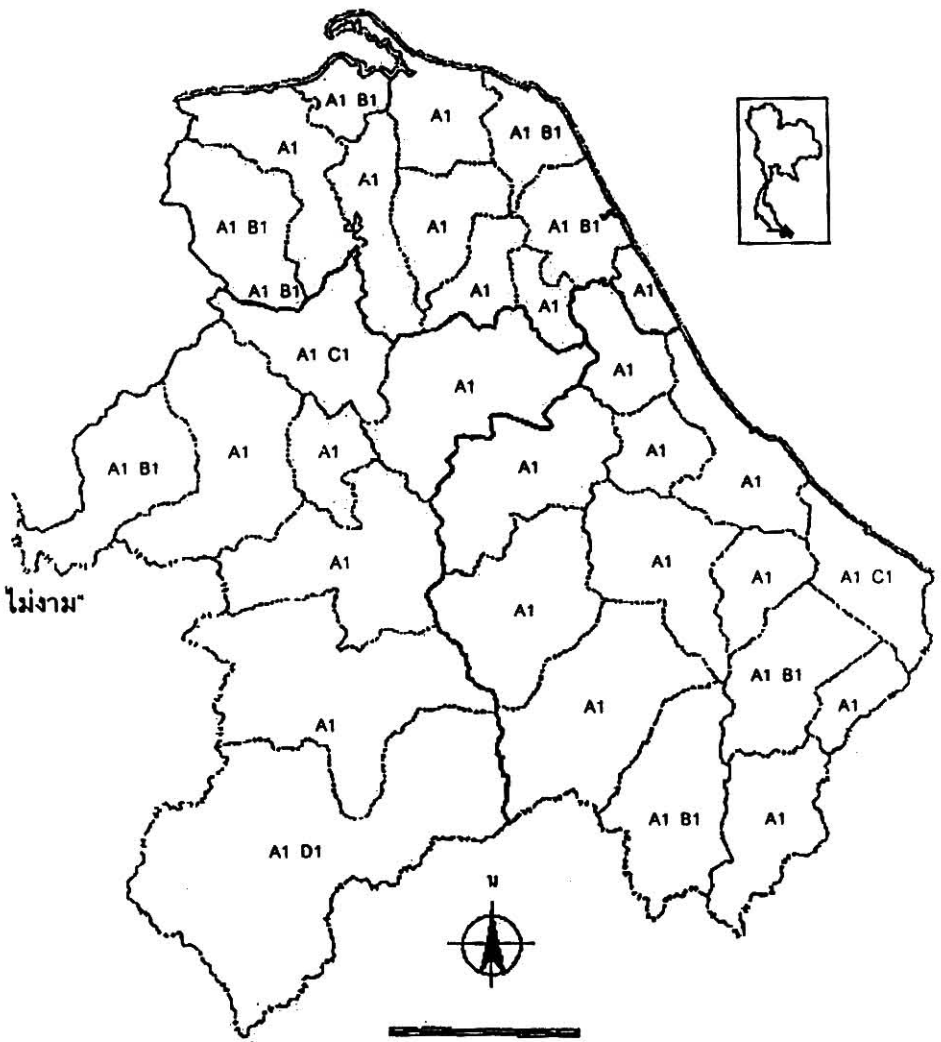

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

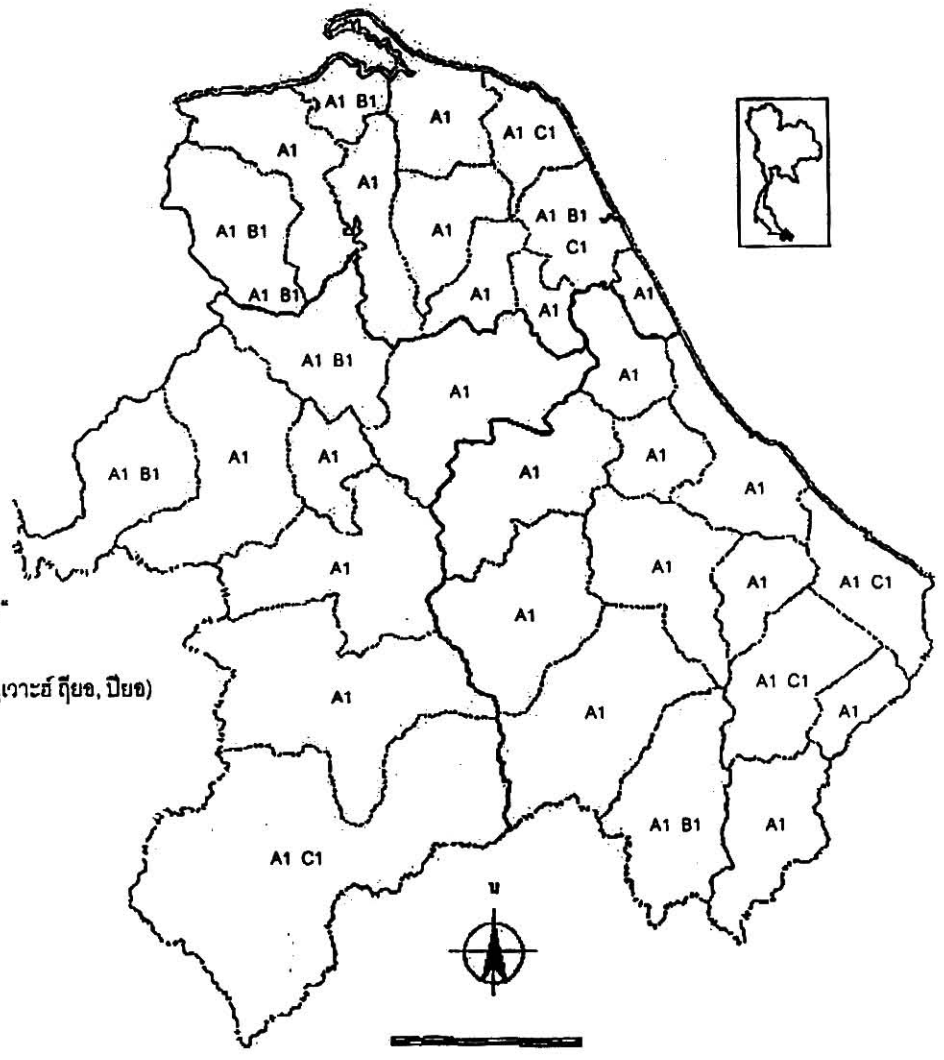

หน่วยอรรถที่ 16 "มะระ"

มหายูถิ่น

A1 ปิอถุียอ (บูเวาะย์ ปิอถุียอ, บูเวาะย์ ถุียอ, ปียอ)

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 หมุระ

ไทยถิ่นตากใบ

C1 ผักหาย

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

หน่วยอรรถที่ 17 "ปลากัด"

มลายูถิ่น

A1 อาเนาะ กกาเถิ้ง

A2 อีแก กกาเถิ้ง

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 ปลากัด

ไทยถิ่นตากใบ

C1 ปลาขี้หริม

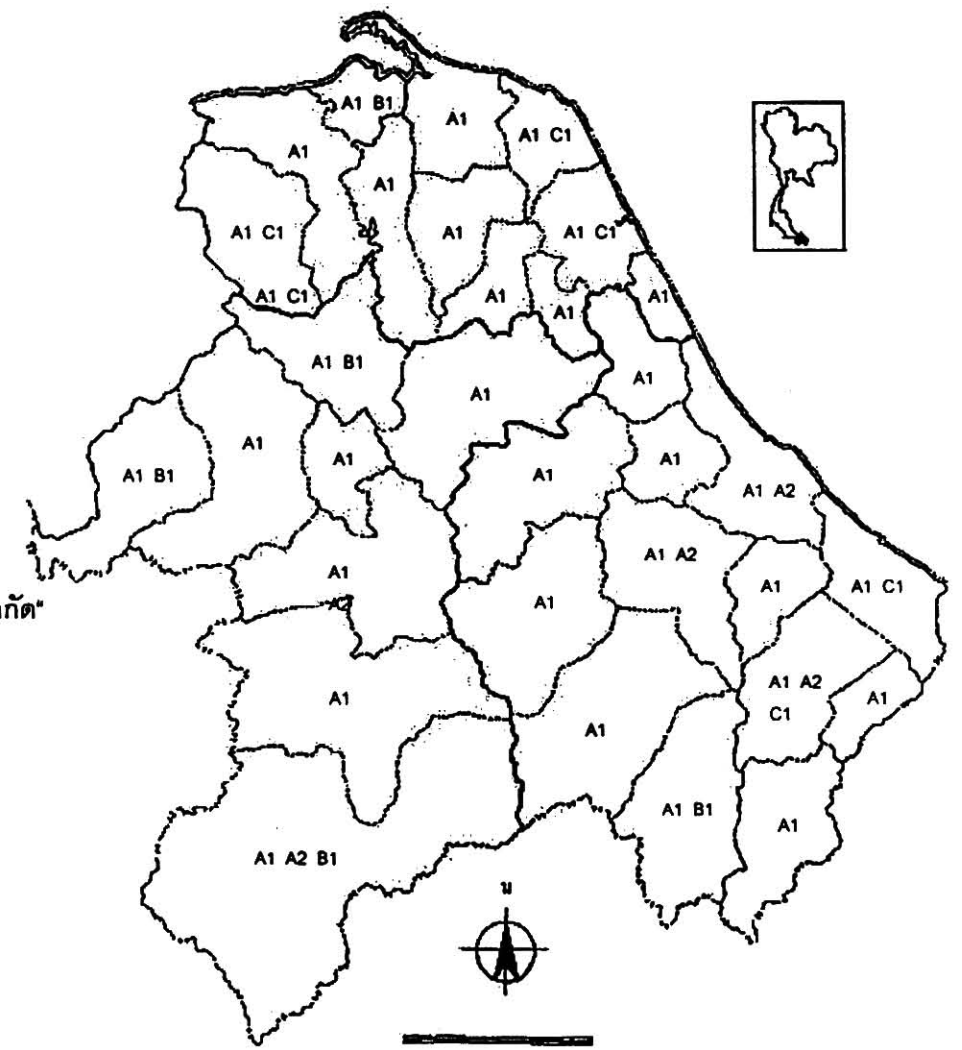

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ

ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

หน่วยอรรถที่ 18 "ถาด"

มลายูถิ่น

A1 แนกา (แมกา)

A2 ตาแล

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 ถาด

ไทยถิ่นตากใบ

C1 กือหลำ

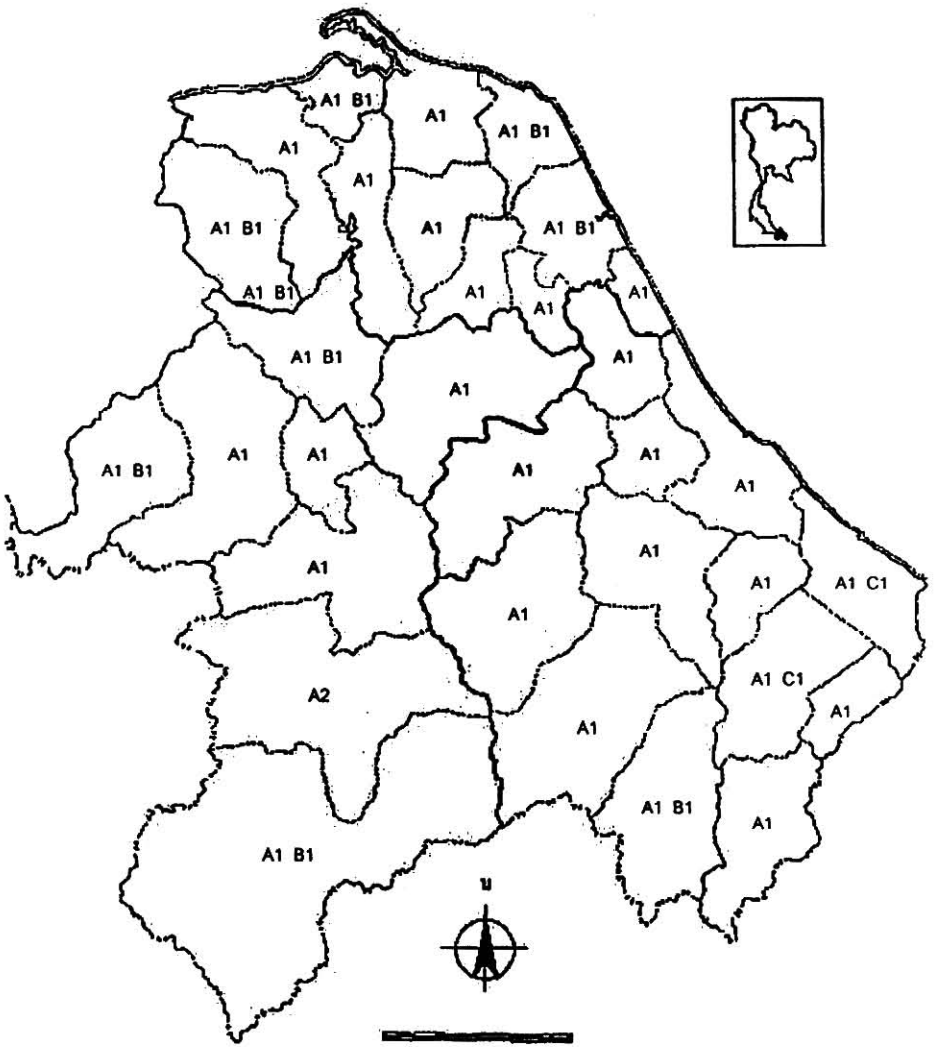

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

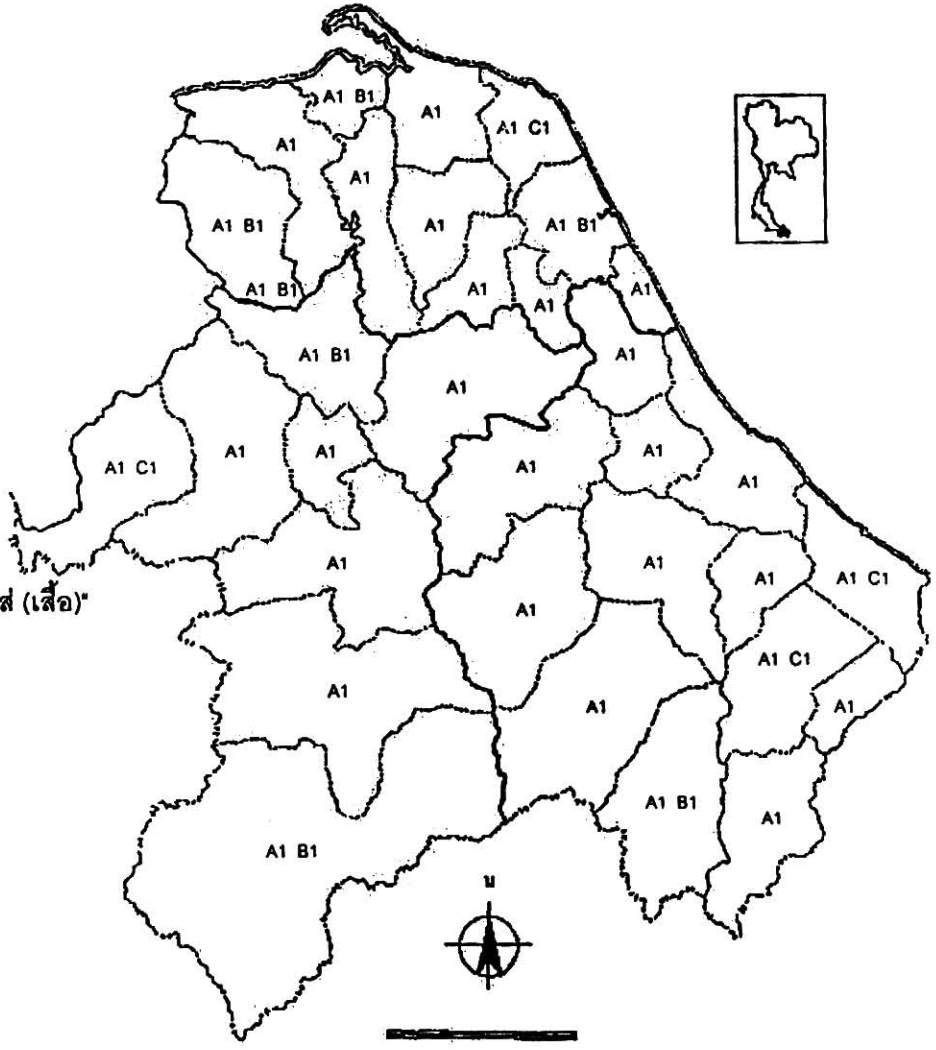

หน่วยอรรถที่ 19 **"สวมใส่ (เสื้อ)"**

มลายูถิ่น

A1 ปากา บาญู

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 ใส่

ไทยถิ่นตากใบ

C1 ห่ม

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

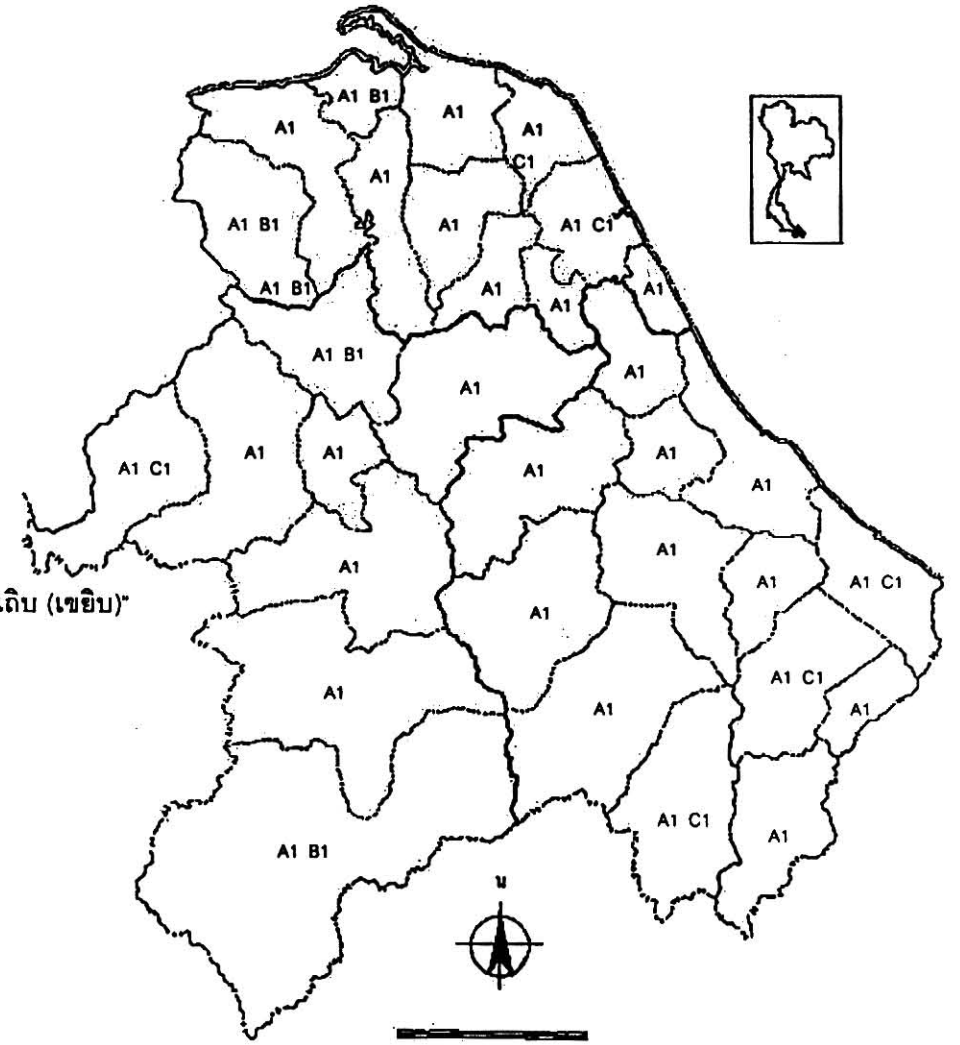

หน่วยอรรถที่ 20 "กระเดิบ (เขยิบ)"

มลายูถิ่น

A1 แกเซาะ

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 เหยิบ

ไทยถิ่นตากใบ

C1 ถ็อด

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

111897
59
งานเอกสารและสิ่งพิมพ์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีปทุม

หน่วยอรรถที่ 21 "ตุ้มหู"

มลายูถิ่น

A1 ฆูแบ ลีงอ (ฆูแบ ตือลีงอ, ฆูแบ)

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 ทองหู

ไทยถิ่นตากใบ

C1 ไม้หู

อื่น ๆ หรือ เฉพาะถิ่น

D1 ตุ้มหู

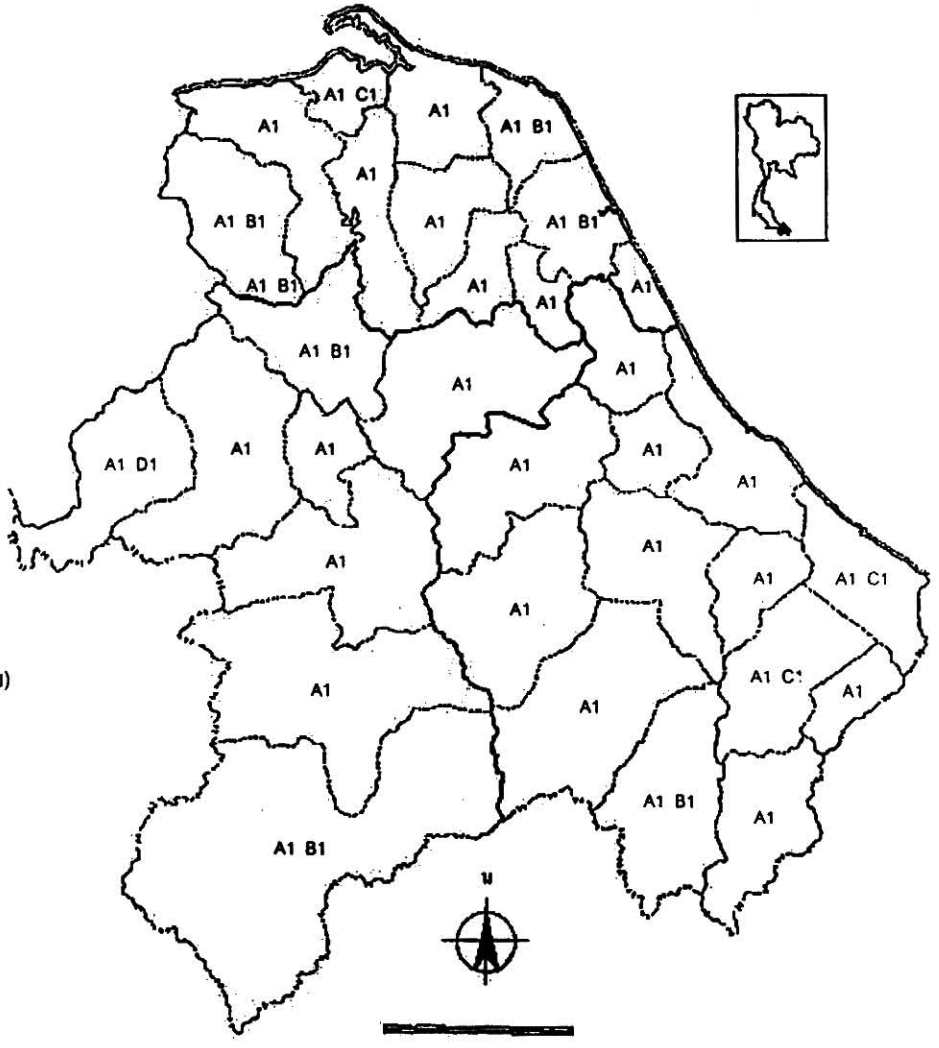

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

หน่วยอรรถที่ 22 "เขย่า"

มลายูถิ่น

A1 กอเจาะ

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 เหย่า

ไทยถิ่นตากใบ

C1 กือแซ็ง

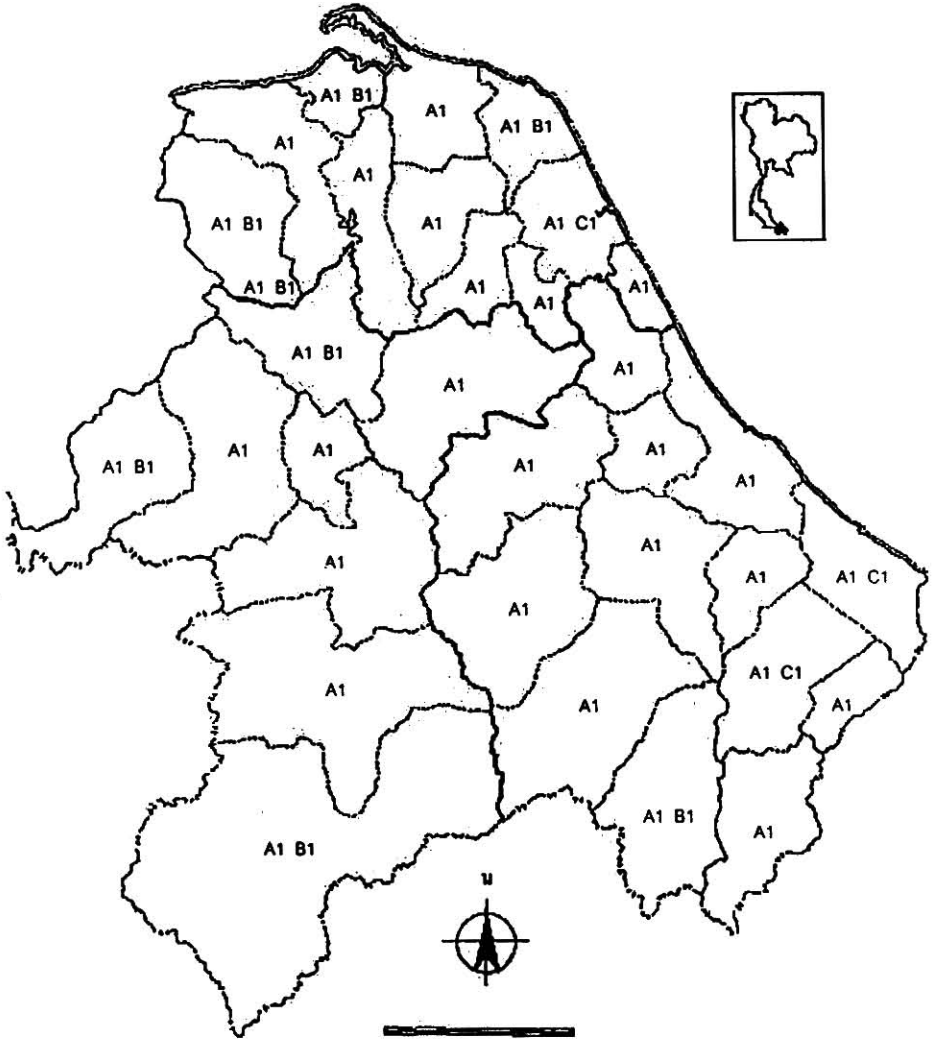
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1
A

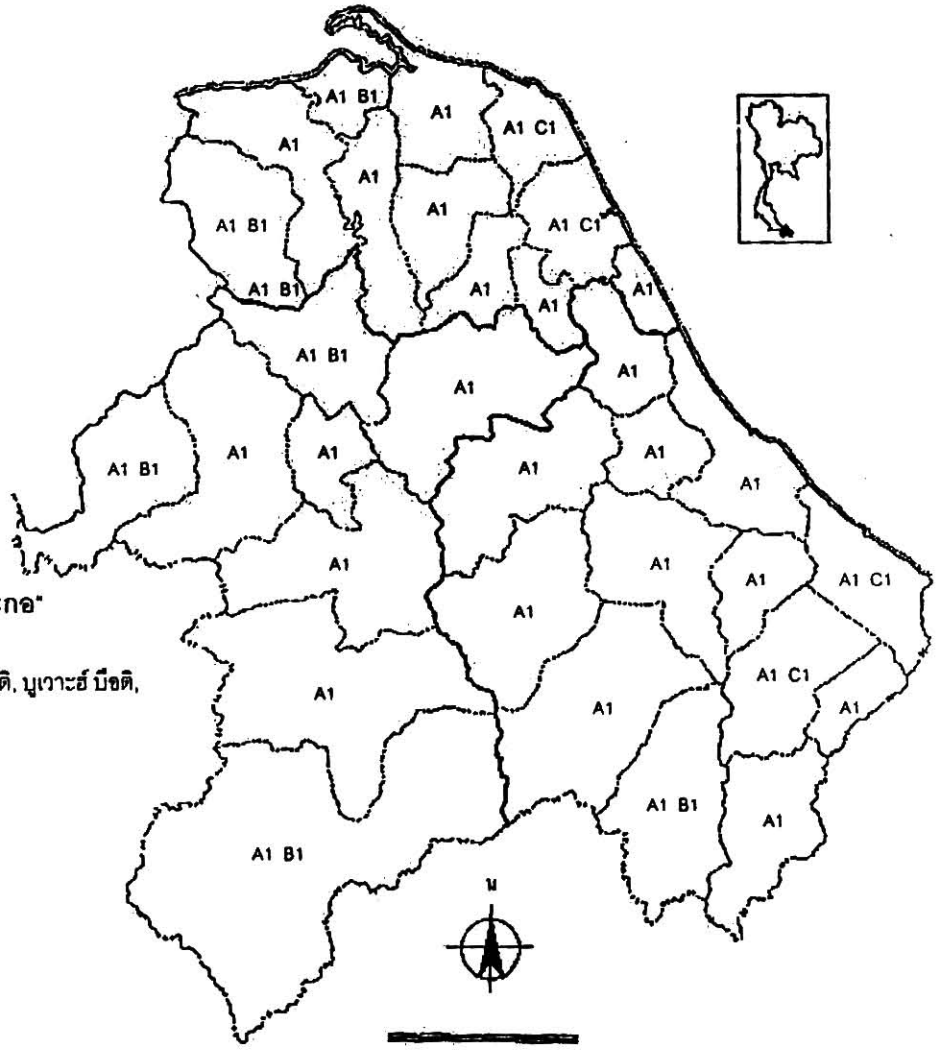
A1 B1
A1
A1 C1
A1 B1
A1
A1 B1
A1
A1
A

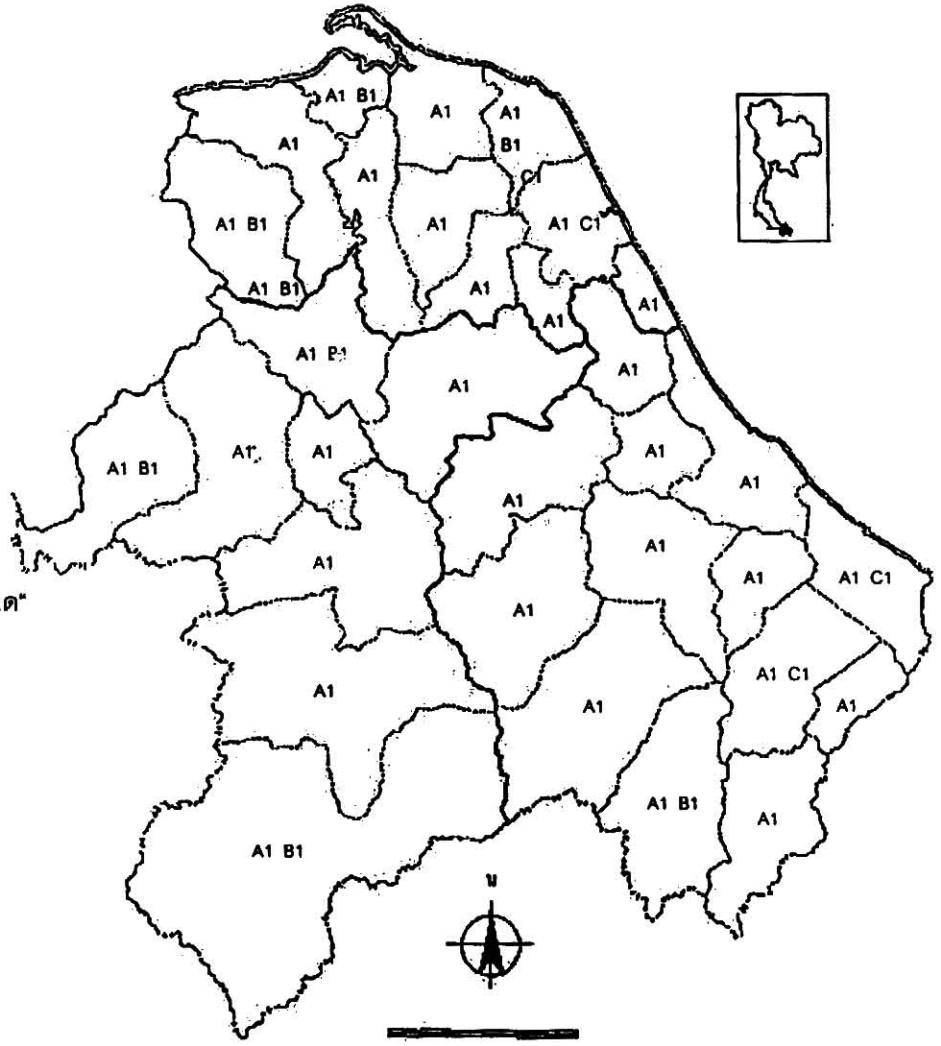

หน่วยอรรถที่ 24 "ขี้ขลาด"

มลายูถิ่น

A1 ตาโกะ (มือนาโกะ, นนาโกะ)

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 ขี้ขลาด

ไทยถิ่นตากใบ

C1 ตับพอง

อื่น ๆ หรือ เฉพาะถิ่น

D1 ไม่หาญ

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

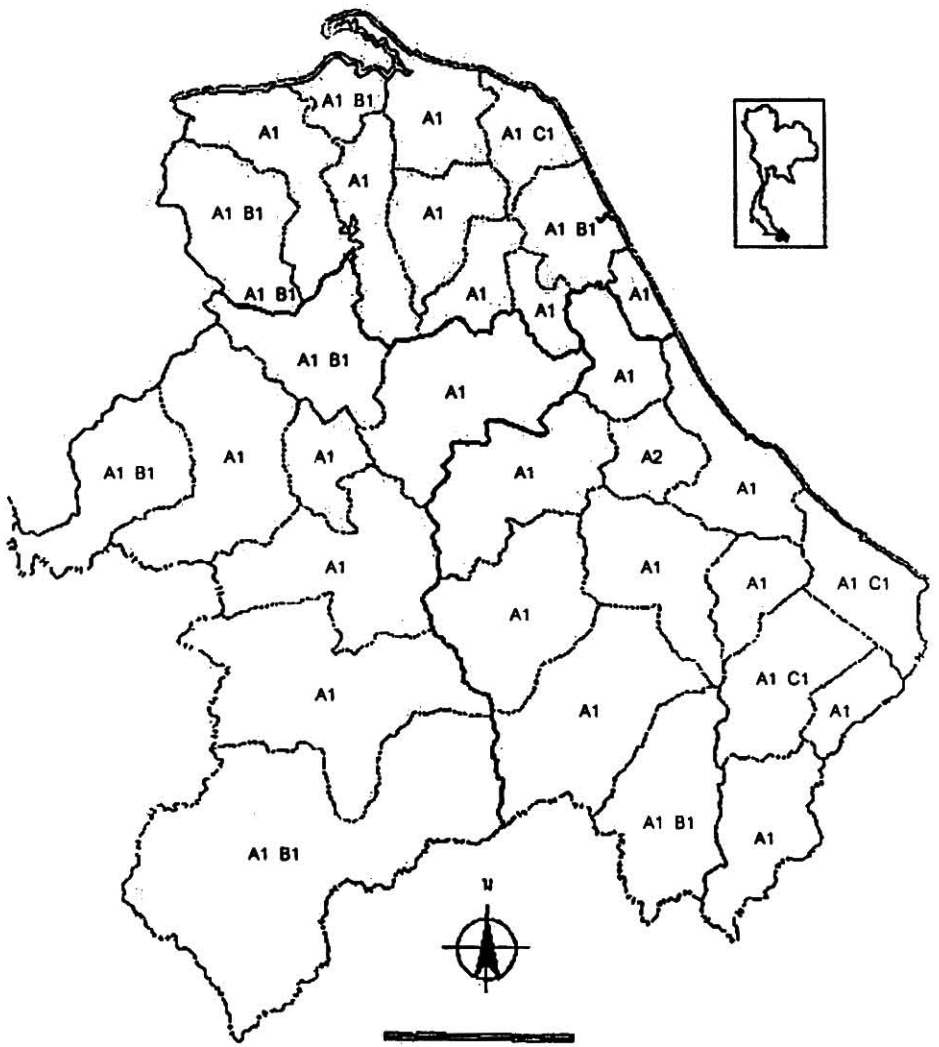
A1 B1
A1
A1 C1
A1 B1
A1
A2
A1 B1
A1
A1 C1
A1 B1
A1
A1 C1
A1
A1 B1
A1
A1
A

หน่วยอรรถที่ 26 "เปรี้ยว"

มลายูถิ่น

A1 มาแซ

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 เปรี้ยว

ไทยถิ่นตากใบ

C1 ส้ม (ส้อม)

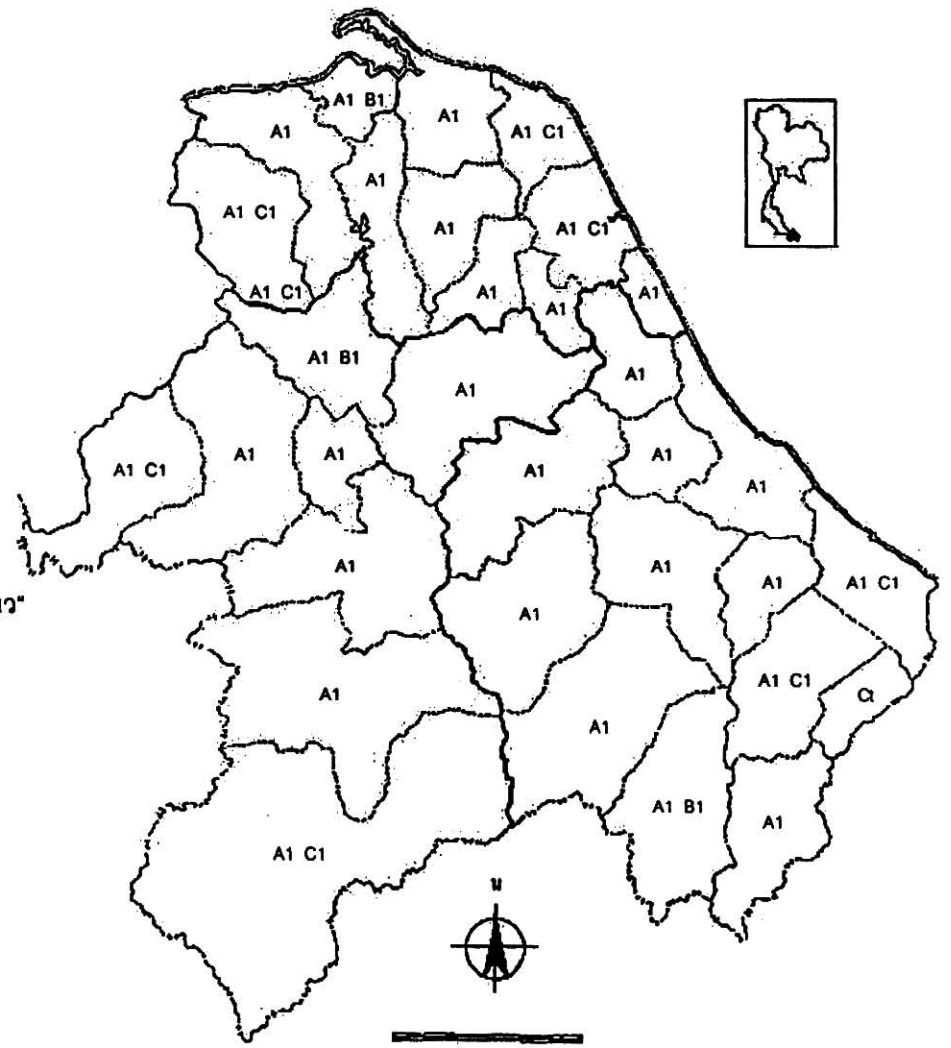

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

หน่วยอรรถที่ 27 "ตะกร้า"

มลายูถิ่น

A1 ฤ ฦ ฯ

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 ฆ ฆ

ไทยถิ่นตากใบ

C1 ก๊อแจง

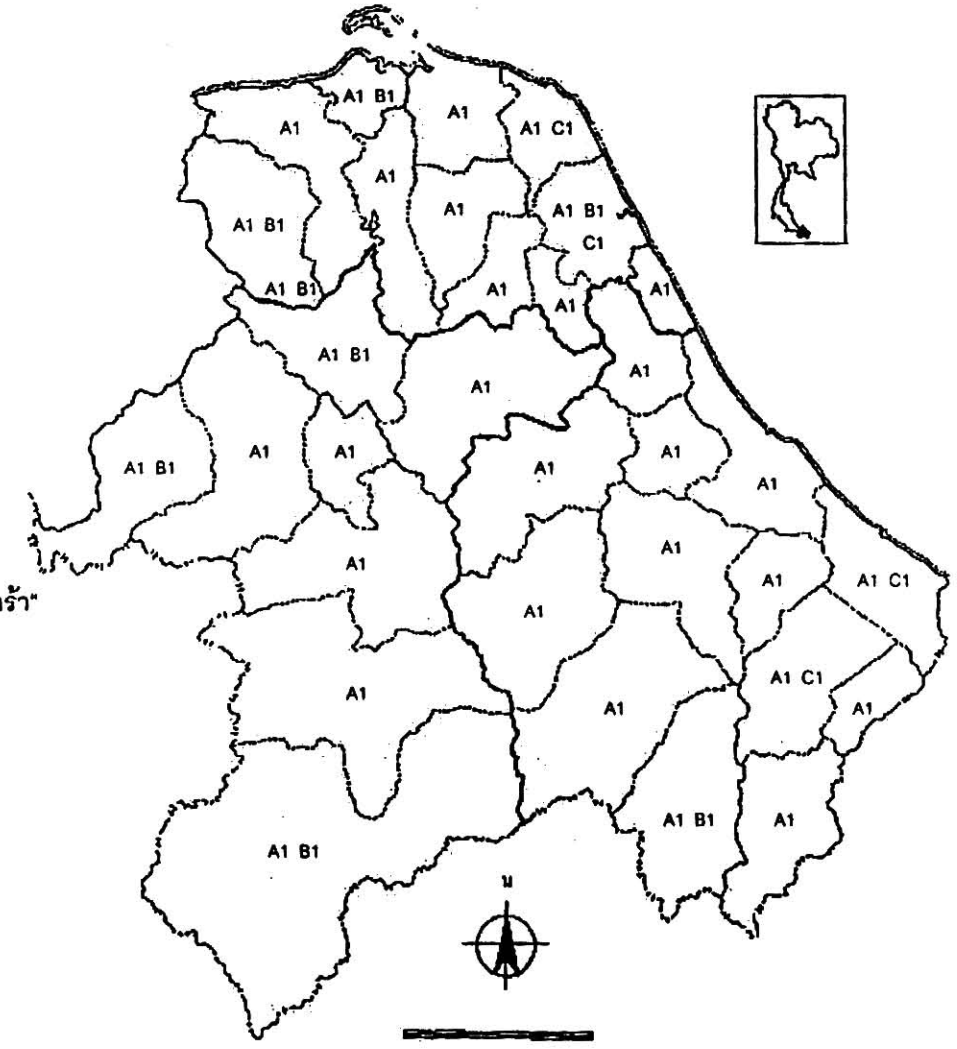
A1 B1
A1
A1 C1
A1
A1 B1
C1
A1
A1
A

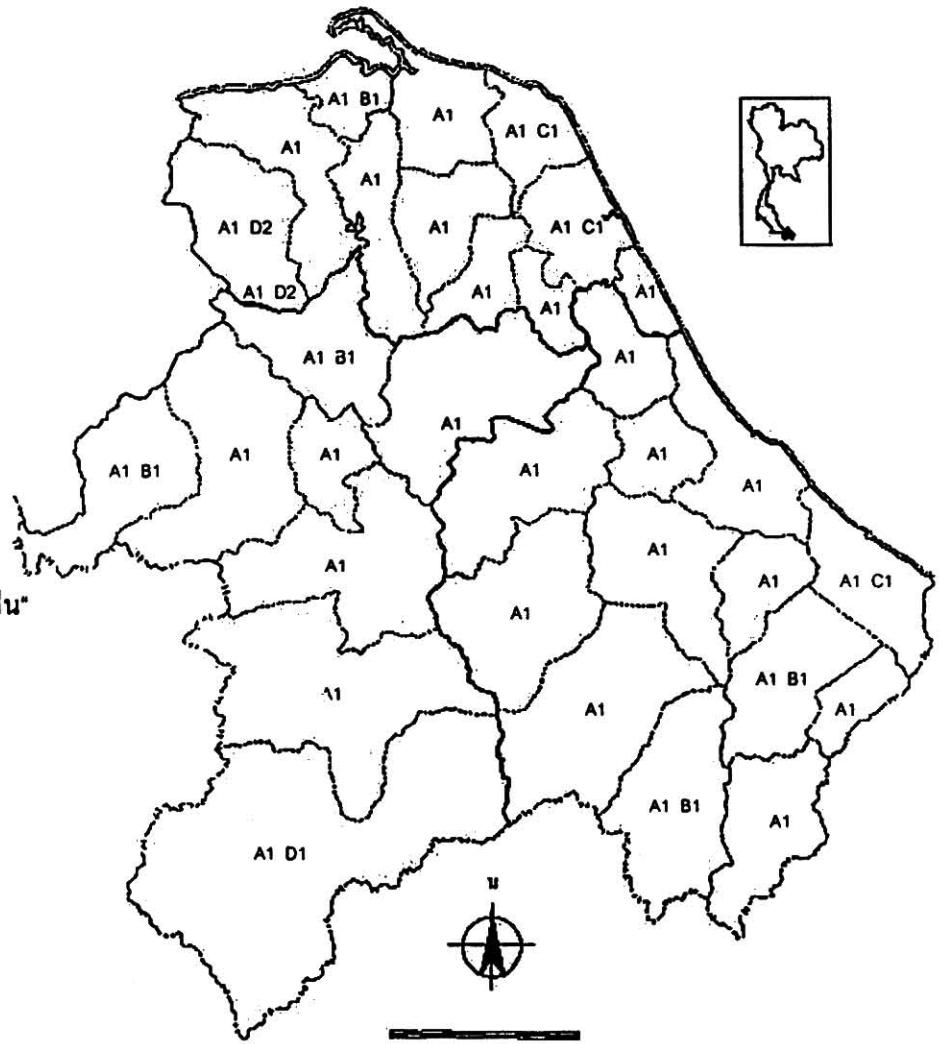

หน่วยอรรถที่ 28 "วานซีน"

มลายูถิ่น

A1 กือมาแถ็ง ดูลู (มาแถ็ง ดูลู)

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 วาซือ

ไทยถิ่นตากใบ

C1 ก่อนวา

อื่น ๆ หรือ เฉพาะถิ่น

D1 วานซีน

D2 แรกวา

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

หน่วยอรรถที่ 29 "สะกิด"

มลายูถิ่น

A1 จูแาะ (จูวิ)

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 กิด (สะกิด)

ไทยถิ่นตากใบ

C1 กือหลิด

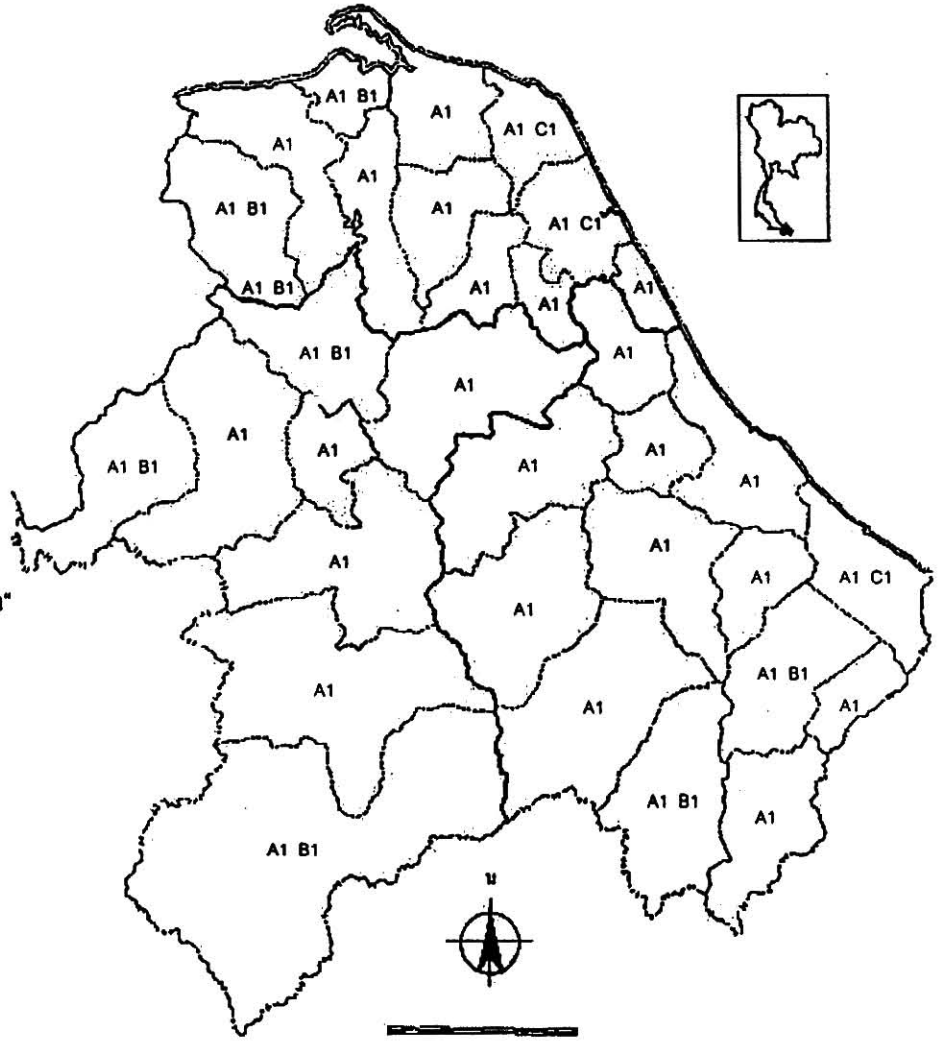

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

หน่วยอรรถที่ 30 "ร่ม"

มลายูถิ่น

A1 ปายง

ไทยถิ่นใต้ทั่วไป

B1 ร่ม (ร่อม)

ไทยถิ่นตากใบ

C1 กลด

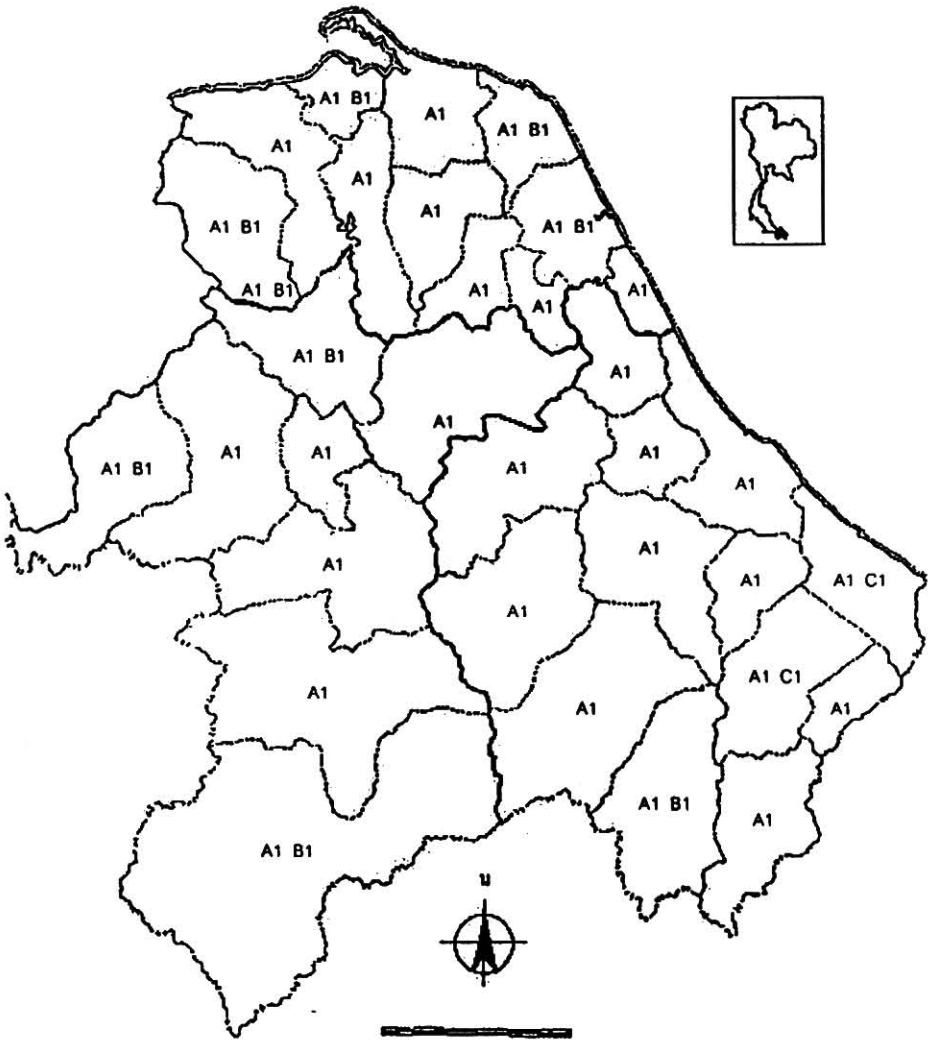

แผนที่แสดงการกระจายศัพท์ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

บทที่ 5
พื้นที่ภาษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

การตัดสินการใช้ภาษาของอำเภอ

จากการพิจารณาแผนที่แสดงการกระจายศัพท์ของภาษาต่าง ๆ ในแต่ละหน่วยอรรถ อย่างละเอียด ผู้วิจัยพบว่าพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีการกระจายศัพท์ของภาษาต่าง ๆ แตกต่างกันออกไปเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะการกระจายศัพท์แบบภาษาเดียว
2. ลักษณะการกระจายศัพท์แบบ 2 ภาษา
3. ลักษณะการกระจายศัพท์แบบ 3 ภาษา

1. ลักษณะการกระจายศัพท์แบบภาษาเดียว

อำเภอที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ จะเป็นอำเภอที่มีการใช้ศัพท์ของภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียว (ซึ่งที่พบในงานวิจัยนี้ล้วนแต่เป็นภาษามลายูถิ่นทั้งสิ้น) แทนที่หน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของหน่วยอรรถทั้งหมด (22 หน่วยอรรถ) ดังนั้นหากอำเภอใดที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ผู้วิจัยจะตัดสินให้เป็น 'อำเภอที่ใช้ภาษาเดียว' คือ ภาษามลายูถิ่น

2. ลักษณะการกระจายศัพท์แบบ 2 ภาษา

อำเภอที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ จะเป็นอำเภอที่มีการใช้ศัพท์ของ 2 ภาษา (ซึ่งที่พบในงานวิจัยนี้มีทั้งที่เป็นภาษามลายูถิ่นควบคู่ไปกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษามลายูถิ่นควบคู่ไปกับภาษาไทยถิ่นตากใบ) แทนที่หน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของหน่วยอรรถทั้งหมด (22 หน่วยอรรถ) ดังนั้นหากอำเภอใดที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ผู้วิจัยจะตัดสินให้เป็น 'อำเภอที่ใช้ 2 ภาษา' ตามภาษาของศัพท์ที่ใช้ คือ ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป หรือ ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ อย่างใดอย่างหนึ่ง

3. ลักษณะการกระจายศัพท์แบบ 3 ภาษา

อำเภอที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ จะเป็นอำเภอที่มีการใช้ศัพท์ของ 3 ภาษา คือ ภาษามลายูถิ่น และภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปปะปนกับภาษาไทยถิ่นตากใบ แทนที่หน่วยอรรถโดยรวมเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 37 ของหน่วยอรรถทั้งหมด (11 หน่วยอรรถ) ดังนั้นหากอำเภอใดที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ผู้วิจัยจะตัดสินให้เป็น "อำเภอที่ใช้ 3 ภาษา" คือ ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

หลังจากที่ได้ตัดสินว่าแต่ละอำเภอมีการกระจายศัพท์ของภาษาต่าง ๆ ในลักษณะใด ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการตัดสินดังกล่าวมาแสดงไว้ในแผนที่ 1 แผ่น คือ "แผนที่แสดงการตัดสินการใช้ภาษาของอำเภอ" เพื่อนำผลที่ได้จากแผนที่ฯ มาพิจารณากำหนดพื้นที่ภาษา (Language Area) ของภาษาต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสต่อไป โดยในการแสดงการตัดสินการใช้ภาษาของแต่ละอำเภอในแผนที่ฯ ผู้วิจัยจะใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษแทนที่ภาษาต่าง ๆ ดังนี้

M	แทนที่	อำเภอที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเพียงภาษาเดียว
M-S	แทนที่	อำเภอที่ใช้ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป
M-T	แทนที่	อำเภอที่ใช้ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ
M-S-T	แทนที่	อำเภอที่ใช้ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

ซึ่งแผนที่แสดงการตัดสินการใช้ภาษาของอำเภอดังกล่าวจะแสดงไว้ในหน้าถัดไป

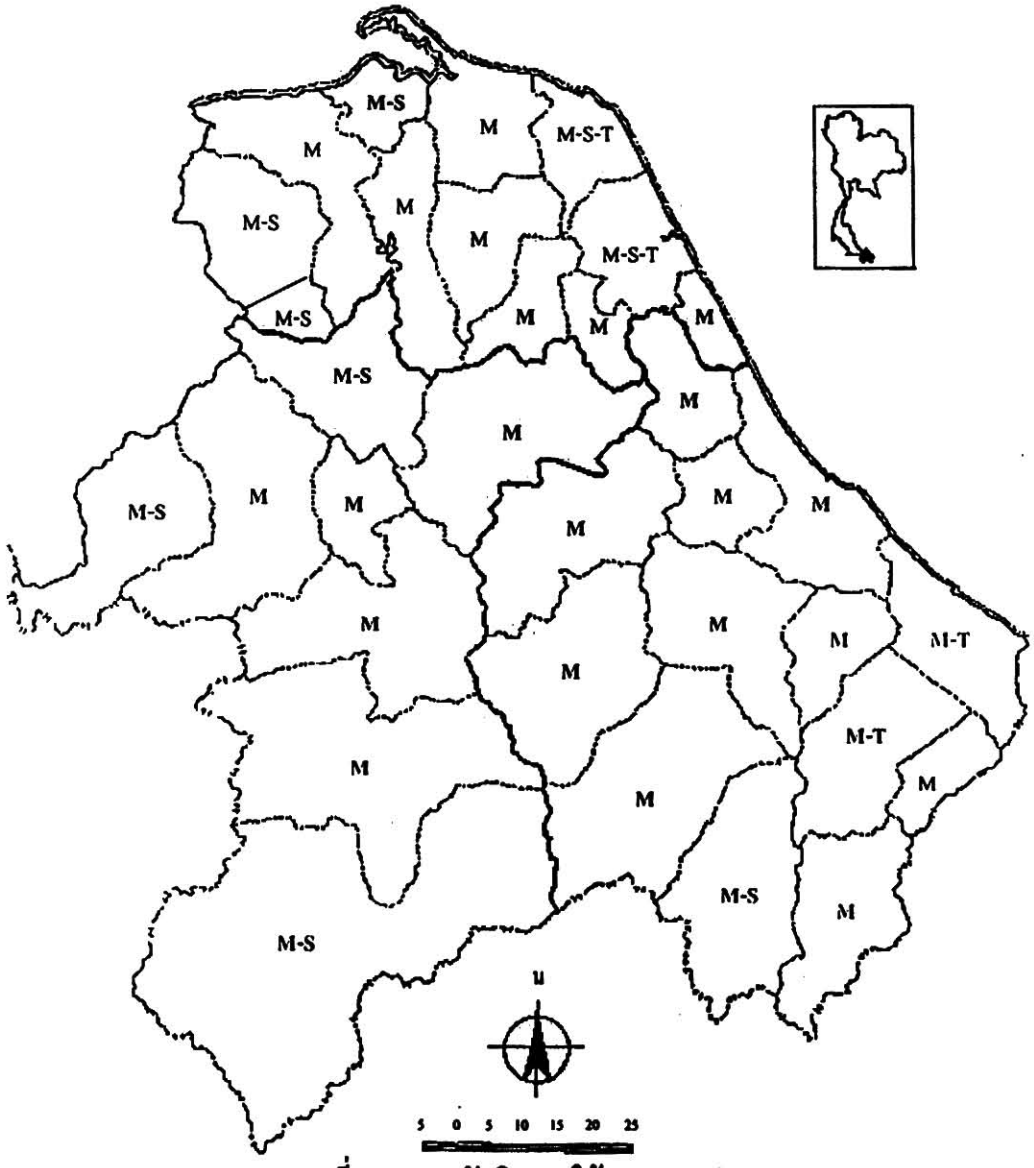

แผนที่แสดงการตัดสินการใช้ภาษาของอำเภอ

พื้นที่ภาษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

จากการพิจารณาผลการตัดสินการใช้ภาษาของแต่ละอำเภอซึ่งแสดงไว้ในแผนที่แสดงการตัดสินการใช้ภาษาของอำเภอ ผู้วิจัยพบว่าบริเวณที่ใช้ภาษาหรือในงานวิจัยนี้เรียกว่า "พื้นที่ภาษา" (Language Area) ของภาษาต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส อันได้แก่ พื้นที่ภาษามลายูถิ่น พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ และ พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ เป็นดังนี้

พื้นที่ภาษามลายูถิ่น

ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันอาศัยอยู่ มากกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมดและจากผลการวิจัยพื้นที่ดังกล่าวจะต้องมีการใช้ศัพท์ภาษามลายูถิ่นแทนที่หน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของหน่วยอรรถทั้งหมด

พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้แก่พื้นที่ของอำเภอต่อไปนี้

อำเภอหนองจิก	จังหวัดปัตตานี
อำเภอยะรัง	จังหวัดปัตตานี
อำเภอยะหริ่ง	จังหวัดปัตตานี
อำเภอมายอ	จังหวัดปัตตานี
อำเภอทุ่งยางแดง	จังหวัดปัตตานี
อำเภอกะพ้อ	จังหวัดปัตตานี
อำเภอไม้แก่น	จังหวัดปัตตานี
อำเภอยะหา	จังหวัดยะลา
อำเภอรามัน	จังหวัดยะลา
อำเภอบันนังสตา	จังหวัดยะลา
อำเภอธารโต	จังหวัดยะลา
กิ่งอำเภอกรงปินัง	จังหวัดยะลา
อำเภอเมือง	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอบาเจาะ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอรือเสาะ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอยี่งอ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอระแงะ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอศรีสาคร	จังหวัดนราธิวาส

อำเภอจะแนะ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอเจาะไอร้อง	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอสุไหงโก-ลก	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอแว้ง	จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป

ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันกับชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปในชีวิตประจำวันอาศัยอยู่ในจำนวนใกล้เคียงกัน และ จากผลการวิจัยพื้นที่ดังกล่าวจะต้องมีการใช้ศัพท์ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป แทนที่หน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของหน่วยอรรถทั้งหมด

พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้แก่ พื้นที่ของอำเภอต่อไปนี้

อำเภอเมือง	จังหวัดปัตตานี
อำเภอโคกโพธิ์	จังหวัดปัตตานี
อำเภอแม่ลาน	จังหวัดปัตตานี
อำเภอเมือง	จังหวัดยะลา
อำเภอกาบัง	จังหวัดยะลา
อำเภอเบตง	จังหวัดยะลา
อำเภอสุคิริน	จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ

ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันกับชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นตากใบในชีวิตประจำวันอาศัยอยู่ในจำนวนใกล้เคียงกัน และ จากผลการวิจัยพื้นที่ดังกล่าวจะต้องมีการใช้ศัพท์ภาษามลายูถิ่นควบคู่กับศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ แทนที่หน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของหน่วยอรรถทั้งหมด

พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้แก่พื้นที่ของอำเภอต่อไปนี้

อำเภอตากใบ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอสุไหงปาดี	จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันกับชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปปะปนกับภาษาไทยถิ่นตากใบในชีวิตประจำวันอาศัยอยู่ในจำนวนใกล้เคียงกัน และ จากผลการวิจัยพื้นที่ดังกล่าวจะต้องมีการใช้ศัพท์ภาษามลายูถิ่นควบคู่ไปกับศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปปะปนกับศัพท์ภาษาไทยถิ่นตากใบ แทนที่หน่วยอรรถโดยรวมเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 37 ของหน่วยอรรถทั้งหมด

พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้แก่พื้นที่ของอำเภอต่อไปนี้

อำเภอปะนาเระ	จังหวัดปัตตานี
อำเภอสายบุรี	จังหวัดปัตตานี

หลังจากที่ได้กำหนดพื้นที่ภาษาของภาษาต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการกำหนดพื้นที่ภาษาดังกล่าวมาแสดงไว้ใน "แผนที่ภาษา" (Ethno-linguistic Map) ในหน้าถัดไป โดยในแผนที่ภาษาจะมีการใช้สัญลักษณ์ที่แตกต่างกันเพื่อระบุพื้นที่ภาษาของภาษาต่าง ๆ ดังนี้

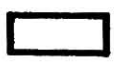
แทนพื้นที่ภาษามลายูถิ่น

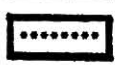
แทนพื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป

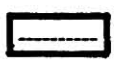
แทนพื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ

แทนพื้นที่ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

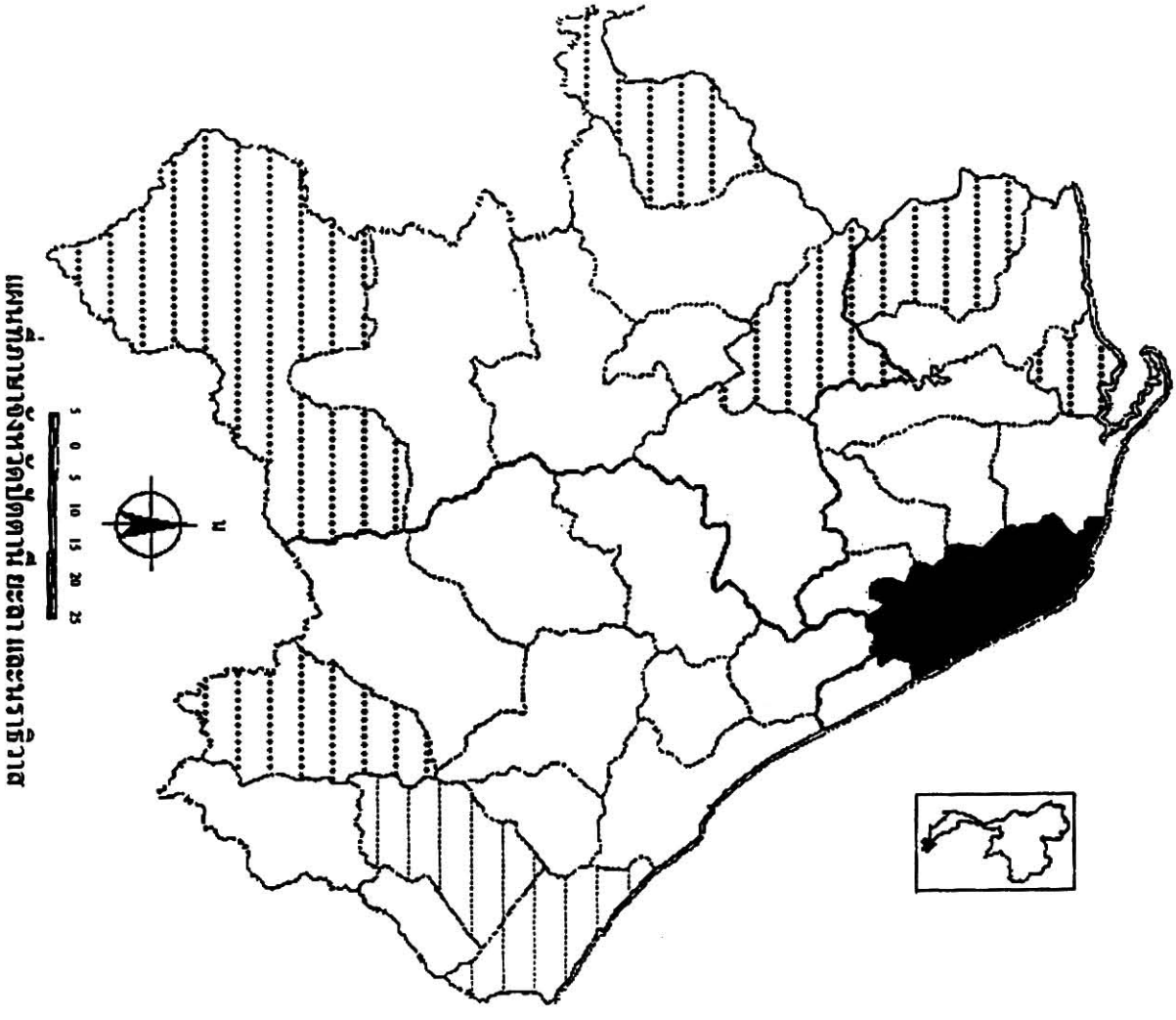
N
0 5 10 15 20 25

บทที่ 6
สรุปผลการดำเนินการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพื้นที่ภาษา (Language Area) ของภาษาต่าง ๆ อันได้แก่ ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ว่ากระจายอยู่ในบริเวณใดบ้างของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส แล้วนำผลที่ได้มาจัดทำแผนที่ภาษา (Ethnolinguistic Map) ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

การดำเนินการวิจัยเริ่มตั้งแต่ผู้วิจัยเริ่มเดินทางไปเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 1 ที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลภาษาเหล่านั้นมาสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาการกระจายศัพท์ของภาษาต่าง ๆ ต่อไป การเก็บข้อมูลเริ่มจากการเก็บข้อมูลภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป เป็นอันดับแรก ตามด้วยภาษาไทยถิ่นตากใบ และภาษามลายูถิ่น ตามลำดับ

หลังจากที่ได้ข้อมูลภาษาของแต่ละภาษาที่จะศึกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลภาษาเหล่านั้นมาคัดเลือกหน่วยอรรถ เพื่อใช้สร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 จำนวน 30 หน่วยอรรถ โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1. เป็นหน่วยอรรถที่แทนด้วยคำศัพท์พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามรู้จัก

2. เป็นหน่วยอรรถที่มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันในภาษาที่กำลังศึกษา

3. เป็นหน่วยอรรถที่มีความหมายชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความหมายตรงกันทั้งในภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

ซึ่งหน่วยอรรถทั้ง 30 หน่วยอรรถ ที่คัดเลือกได้ประกอบด้วย

หน่วยอรรถ	ภาษามลายูถิ่น	ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป	ภาษาไทยถิ่นตากใบ
"โค่น"	ตือแบ	ค่อน	ปล้ำ
"ตาย"	มาตี	ตาย	ดอย
"เที่ยว"	ฌฌาแล	เที่ยว	เร
"ลูกเนียงนก"	กือฎือดะฮ์	เนียงนก	โลกกือหนัว
"มันขี้หนู"	อูบี กือลิง	มันขี้หนู	หัวมันหลิง

หน่วยอรรถ	ภาษามลายูถิ่น	ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป	ภาษาไทยถิ่นตากใบ
"หัวหอม"	บาแว แมเฉาะย์	หัวหอม	กือเทียมแดง
"สะตอ"	ปือตา	โลกตอ	โลกกือตัย
"เงาะ"	เมาะแต	โลกเงาะ	โลกพลวน
"หย่าขาด"	จจือฉา	เลิก	เสียกัน
"กระจกเงา"	จูมิง ญญูโละย์	จ็อก	แว่น
"รีบเร่ง"	ฆาโดะฮ์	แขบ	กือด่วน
"ล้อเลียน"	งงาญิง	ไย	โตเยี่ยง
"ทำ"	บูวะ	ทำ	เยีย
"เกา"	ฆาญู	เกา	ข่วน
"ขี้เหร่, ไม่งาม"	ฮูโดะฮ์	โหมุละ	อูด
"มะระ"	ปือฉียอ	มุระ	ผักห่าย
"ปลากัด"	อาเนาะ กกาเฉ็ง	ปลากัด	ปลาขี้หริม
"ถาด"	แนกา	ถาด	กือหล่ำ
"สวมใส่ (เสื้อ)"	ปากา บาญู	ใส่	ห่ม
"กระเถิบ"	แกเซาะ	เหยิบ	ถ็อด
"ตุ้มหู"	ซูแบ ลีงอ	ทองหู	ไม้หู
"เขย่า"	กอเจาะ	เหย่า	กือแซ็ง
"มะละกอ"	บือเตะ	ลอกอ	กล้วยหลา
"ขี้ขลาด"	ตาโกะ	ขี้ขลาด	ตับพอง
"พัน"	บาโละ	พัน	บึหล็อน
"เปรี้ยว"	มาแซ	เปรี้ยว	ส้ม
"ตะกร้า"	ฤาฆอ	ชะ	กือแจง
"วานซืน"	กือมาแฉ็ง ดูลู	วาซือ	ก่อนวา
"สะกิด"	จูแวะ	กิด	กือหลิด
"ร่ม"	ปายง	ร่ม	กลด

ผู้วิจัยได้นำหน่วยอรรถทั้ง 30 หน่วยอรรถ พร้อมทั้งคำศัพท์ที่ใช้แทนในแต่ละภาษาดังกล่าวข้างต้นมาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และเมื่อได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 200 ฉบับเดินทางไปลงเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 ที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้บอกภาษาทั้งชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในทุกอำเภอของจังหวัดปัตตานี ยะลา

และนราธิวาส อำเภอละ 5 คน โดยหากอำเภอใดที่ประชากรในอำเภอนั้นเป็นชาวไทยมุสลิมมากกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยก็จะเก็บเฉพาะข้อมูลคำศัพท์ภาษามลายูถิ่นเพื่อศึกษาการแปร (Variation) ของภาษาเท่านั้น

หลังเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม ครั้งที่ 2 ในแต่ละอำเภอของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลคำศัพท์ทั้งภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดมาพิจารณา แล้วพบว่ามีคำศัพท์บางกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกันทางเสียงมาก กล่าวคือ อาจมีความคล้ายคลึงกันทางเสียงพยัญชนะ และ/หรือเสียงสระ ซึ่งสามารถจัดเป็นรูปแปร (Variation) ของศัพท์เดียวกันได้ หรือในบางกรณีก็อาจมีการแปรรูปทางด้านรูปคำ ซึ่งก็จัดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันได้เช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ศัพท์ของภาษาต่าง ๆ เพื่อดูว่าหน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถ จะมีศัพท์ (Lexicon) ที่ใช้แทนในภาษาที่กำลังศึกษาอยู่จำนวนกี่ศัพท์ และศัพท์ใดบ้างเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน โดยทำการวิเคราะห์ทีละภาษา เริ่มจากภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปและภาษาไทยถิ่นตากใบ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ศัพท์ของแต่ละหน่วยอรรถมาแสดงการกระจายศัพท์ลงในแผนที่แสดงการกระจายศัพท์ โดยใช้แผนที่ 1 แผ่นต่อหน่วยอรรถ 1 หน่วยอรรถ

หลังจากแสดงการกระจายศัพท์ลงในแผนที่แต่ละแผ่นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลของการกระจายศัพท์จากแผนที่ฯ แล้วพบว่าพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีการกระจายศัพท์ของภาษาต่าง ๆ แตกต่างกันออกไปเป็น 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะการกระจายศัพท์แบบภาษาเดียว

อำเภอที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ จะเป็นอำเภอที่มีการใช้ศัพท์ของภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียว (ซึ่งที่พบในงานวิจัยนี้ล้วนแต่เป็นภาษามลายูถิ่นทั้งสิ้น) แทนที่หน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของหน่วยอรรถทั้งหมด (22 หน่วยอรรถ) ดังนั้นหากอำเภอใดที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ผู้วิจัยจะตัดสินให้เป็น "อำเภอที่ใช้ภาษาเดียว" คือ ภาษามลายูถิ่น

2. ลักษณะการกระจายศัพท์แบบ 2 ภาษา

อำเภอที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ จะเป็นอำเภอที่มีการใช้ศัพท์ของ 2 ภาษา (ซึ่งที่พบในงานวิจัยนี้มีทั้งที่เป็นภาษามลายูถิ่นควบคู่ไปกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษามลายูถิ่นควบคู่ไปกับภาษาไทยถิ่นตากใบ) แทนที่หน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 ของหน่วยอรรถทั้งหมด (22 หน่วยอรรถ) ดังนั้นหากอำเภอใดที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ผู้วิจัยจะตัดสินให้เป็น "อำเภอที่ใช้ 2 ภาษา" ตามภาษาของศัพท์ที่ใช้ คือ ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป หรือ ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ อย่างใดอย่างหนึ่ง

3. ลักษณะการกระจายศัพท์แบบ 3 ภาษา

อำเภอที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ จะเป็นอำเภอที่มีการใช้ศัพท์ของ 3 ภาษา คือ ภาษามลายูถิ่น และภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปปะปนกับภาษาไทยถิ่นตากใบ แทนที่หน่วยอรรถโดยรวมเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 37 ของหน่วยอรรถทั้งหมด (11 หน่วยอรรถ) ดังนั้นหากอำเภอใดที่มีการกระจายศัพท์ในลักษณะนี้ผู้วิจัยจะตัดสินให้เป็น "อำเภอที่ใช้ 3 ภาษา" คือ ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ

หลังจากที่ได้ตัดสินว่าแต่ละอำเภอมีการกระจายศัพท์ของภาษาต่าง ๆ ในลักษณะใด ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการตัดสินดังกล่าวมาแสดงไว้ในแผนที่ 1 แผ่น คือ "แผนที่แสดงการตัดสินการใช้ภาษาของอำเภอ" เพื่อนำผลที่ได้จากแผนที่ฯ มาพิจารณากำหนดพื้นที่ภาษาของภาษาต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสต่อไป

และจากการพิจารณาผลการตัดสินการใช้ภาษาของแต่ละอำเภอ จากแผนที่แสดงการตัดสินการใช้ภาษาของอำเภอผู้วิจัยพบว่าบริเวณที่ใช้ภาษาหรือในงานวิจัยนี้เรียกว่า "พื้นที่ภาษา" ของภาษาต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส อันได้แก่ พื้นที่ภาษามลายูถิ่น พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ และพื้นที่ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ เป็นดังนี้

พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ได้แก่ พื้นที่ของอำเภอต่อไปนี้

อำเภอหนองจิก	จังหวัดปัตตานี
อำเภอยะรัง	จังหวัดปัตตานี
อำเภอยะหริ่ง	จังหวัดปัตตานี
อำเภอมายอ	จังหวัดปัตตานี
อำเภอทุ่งยางแดง	จังหวัดปัตตานี
อำเภอกะพ้อ	จังหวัดปัตตานี
อำเภอไม้แก่น	จังหวัดปัตตานี
อำเภอยะหา	จังหวัดยะลา
อำเภอรามัน	จังหวัดยะลา
อำเภอบันนังสตา	จังหวัดยะลา
อำเภอธารโต	จังหวัดยะลา
กิ่งอำเภอกรงปินัง	จังหวัดยะลา
อำเภอเมือง	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอบาเจาะ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอรือเสาะ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอยี่งอ	จังหวัดนราธิวาส

อำเภอระแงะ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอศรีสาคร	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอจะแนะ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอเจาะไอร้อง	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอสุไหงโก-ลก	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอแว้ง	จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ได้แก่ พื้นที่ของอำเภอต่อไปนี้

อำเภอเมือง	จังหวัดปัตตานี
อำเภอโคกโพธิ์	จังหวัดปัตตานี
อำเภอแม่ลาน	จังหวัดปัตตานี
อำเภอเมือง	จังหวัดยะลา
อำเภอกาบัง	จังหวัดยะลา
อำเภอเบตง	จังหวัดยะลา
อำเภอสุคิริน	จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ ได้แก่ พื้นที่ของอำเภอต่อไปนี้

อำเภอตากใบ	จังหวัดนราธิวาส
อำเภอสุไหงปาดี	จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ได้แก่ พื้นที่ของอำเภอต่อไปนี้

อำเภอปะนาเระ	จังหวัดปัตตานี
อำเภอสายบุรี	จังหวัดปัตตานี

เมื่อได้กำหนดพื้นที่ภาษาของภาษาต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำผลการกำหนดพื้นที่ภาษาดังกล่าวมาแสดงไว้ใน "แผนที่ภาษา"

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาทางภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistics) ในเรื่องของภาวะหลายภาษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

2. ควรมีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ในเรื่องถิ่นฐานเดิมและการอพยพของชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นตากใบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กัลยา ติงศภัทิย์. ม.ร.ว. 2525. "ภาษาและภาษาย่อยในประเทศไทย" เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : 359-418.

_____. 2526. "วิธีการศึกษาภาษาไทยถิ่น" ศาสตร์แห่งภาษา 3. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 7-25.

เกศมณี เทพวัลย์. 2526. แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ : การศึกษาโดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉันทัส ทองช่วย. 2527. "การแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้" วัฒนธรรมปักษ์ใต้ 27. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา : 105-108.

_____. 2536. ภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. 2516. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. 2503. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ. 2529. วิจัยภาคสนามทางภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____และคณะ. 2521. เสียงและระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี 16 อำเภอ. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยทางภาษาไทยและภาษาพื้นเมืองถิ่นต่าง ๆ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราณี กุลละวณิชย์. 2525. "การเปลี่ยนแปลงของภาษา" เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : 289-358.

_____. 2527. ภาษาไทเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ มาศมินทร์ไชยนรา. 2522. พจนานุกรมไทย-มลายูถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

รัตติยา สาและ. 2529 a. ภาษามลายูถิ่นภาคใต้ของประเทศไทย. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

_____. 2529 b. การอ่านและการเขียนภาษามลายูด้วยอักษรยาวี. กรุงเทพฯ : โครงการแปลวรรณกรรมเพื่อนบ้าน มูลนิธิเสรีรโกเศศ-นาคะประทีป.

รุสลัน อุทัย. 2526. การเปรียบเทียบการสร้างคำในภาษามลายูมาตรฐานและมลายูถิ่นปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณพร ทองมาก. 2526. แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ โดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจิตร ศรีสุวิทธานนท์. 2523. หน่วยเสียงภาษาตากใบ. ยะลา : คณะวิชามนุษยศาสตร์ วิทยาลัยครูยะลา.

_____. 2528. การจำแนกภาษาโดยใช้คำศัพท์เป็นเกณฑ์ : ภาษาไทกลุ่มตากใบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิจินตน์ ฉันทะวิบูลย์. 2499. ความแตกต่างระหว่างภาษากรุงเทพฯ และภาษาสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจินตน์ ภาณุพงศ์. 1973. "ลักษณะการออกเสียงของคำพูดในภาษาสงขลา" Tai Phonetics and Phonology. Bangkok : Central Institute of English Language : 87-105.

วิชาการสถิติ, กอง. 2538. แผนที่แสดงเขตอำเภอ ตำบล เทศบาล และข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด พ.ศ. 2538. กรุงเทพฯ : งานแผนที่สถิติ กองวิชาการสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

ศรีนครินทรวิโรฒ, มหาวิทยาลัย สถาบันทักษิณคดีศึกษา. 2525. พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ 2525. สงขลา : กรุงสยามการพิมพ์.

สงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2527. พจนานุกรมภาษามลายูปัตตานี-ไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2529. "การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 เล่ม 7. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์ : 2651-2657.

อนันต์ วัฒนานิกร. 2531. ประวัติเมืองลังกาสุกะ - เมืองปัตตานี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.

อมร ทวีศักดิ์. 2530. ภาษามลายูถิ่นในประเทศไทย. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาษาอังกฤษ

Bloomfield, Leonard. 1933. Language. London : Holt, Rinehart and Winston.

Brown, J. Marvin. 1965. From Ancient Thai to Modern Dialects. Bangkok : Social Science Association Press of Thailand.

Chambers, J.K. and Trudgill, Peter. 1980. Dialectology. Cambridge : Cambridge University Press.

Chotikakamthorn, M. 1981. A Comparative Study of Phonology in Satun Malay and Pattani Malay. M.A. Thesis, Mahidol University.

Diller, Anthony Van Nostrand. 1976. Toward a Model of Southern Thai Diglossic Speech Variation. Ph.D. Thesis, Cornell University.

Gedney, William J. 1965. "Review of From Ancient Thai to Modern Dialects by M. Brown" The Social Science Review 3.2. : 107-112.

_____. 1973. "A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects" Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager. The Hague : Mouton : 423-437.

Hockett, C.F. 1958. A Course in Modern Linguistics. New York : Mcmillan.

Kitprasert, C. 1985. A Tonal Comparison of Tai Dialects : Tak Bai Group. M.A. Thesis, Mahidol University.

Krisnapan, D. 1985. The Phonology of Taba Malay. M.A. Thesis, Mahidol University.

Kurath, Hans. 1973. Handbook of the Linguistic Geography of New England. New York : AMS Press Inc.

Langacker, Ronald W. 1967, 1968. Language and Its Structure. New York : Harcourt, Brace & World, Inc.

Li Fang-Kuei. 1959. "Classification by Vocabulary : Tai Dialects" Anthropological Linguistics 1.2. : 15-21.

_____. 1960. "A Tentative Classification of Tai Dialects" Culture in History : Essays in Honor of Paul Radin. New York : Columbia University Press : 951-959.

_____. 1977. A Handbook of Comparative Tai. Hawaii : University Press of Hawaii.

Samarin, William J. 1967. Field Linguistics : A Guid to Linguistic Field Works. New York : Holt, Rinehart and Winston.

Strecker, David. 1979 a. "A Preliminary Typology of Tone Shapes and Tonal Sound Changes in Tai : the Lan Na A-Tones" Studies in Tai and Mon Khmer Phonetics and Phonology : In Honor of Henderson. Bangkok : Chulalongkorn University Language Institute.

_____. 1979 b. "Higher Falls More : A Tonal Sound Change in Tai" Computational Analyses of Asian & African Languages. Tokyo : National Inter-University Research Institute of Asian & African Languages & Cultures : 30-79.

งานเอกสารและสิ่งพิมพ์
สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม

111897

Wonggositkul, A. 1985. Word Classes in Pattani Malay. M.A. Thesis, Mahidol University.

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีปทุม
T111897